

CAPITOLUL V - POPULAȚIA ȘI STRUCTURA DEMOGRAFICĂ

5.1. Evoluția demografică

Primele informații despre numărul locuitorilor apar în recensămintele realizate de autoritățile Moldovei la sfârșitul secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea. Numite și catagrafii fiscale, aceste recensăminte erau lucrări statistice realizate din porunca visteriei Moldovei în vederea cunoașterii reale a tuturor categoriilor fiscale care se aflau în fiecare sat, târg, oraș, ținut. Așadar, erau realizate numai cu scopul unei evidențe mai exacte a impozitării locuitorilor pe categorii fiscale. Nu avem date cu privire la numărul total al populației pe sate sau orașe din acea perioadă.

În Țara Moldovei, cea mai veche catagrafie cunoscută a fost întocmită în timpul domniei lui Petru Șchiopul, pe la 1591, *Catastih de la cîsle de țirani, de la toate ținuturile*, conform căreia s-au înregistrat pe întregul teritoriu al Moldovei, 47.217 capi de familie, incluzând țăranii, care reprezentau 80% din totalul populației birnice, preoții, curtenii, nemeșii, vătafii. Totalul populației după estimările statisticienilor ar fi fost la acea dată în jur de 236,085 locuitori. În ținutul Vasluiului erau peste 20.000 de locuitori și cam tot atâția în ținutul Fălciului. Populația redusă din Moldova înscrisă în catastiful lui Petru Șchiopul este explicată de cercetători prin numeroase cauze:

- a. dezastrele invaziilor străine: 1538, 1564-1574;
- b. anii de secetă și foamete: 1512 1553, 1574, 1575, 1585;
- c. epidemiile de pestă: 1512, 1522, 1553, 1588;
- d. epidemia de ciumă din 1588;³⁴⁶

În secolul al XVII-lea și în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, Moldova a cunoscut o creștere lentă a numărului de locuitori, marcată de perioade de stagnări, având mai multe cauze:

a. intensificarea acțiunilor devastatoare ale invadatorilor străini, tătari, poloni, turci și anii cu secetă și foamete: 1601, 1603, 1618, 1619, 1621, 1632, 1634, 1639, 1645, 1653, 1659, 1662, 1668, 1672, 1607 și 1675, 1681, 1687, 1681 1708 1711, 1716, 1718, 1728, 1731, 1732, 1739 1740, 1749, 1758, 1769, 1770, 1788, 1794, 1796.

b. epidemiile de pestă, ciumă și holeră: 1603, 1651, 1653, 1658, 1709, 1780, 1719, 1729 1730, 1738, 1757, 1758, 1766, 1786, 1795, 1796, 1798.

Depopularea unor regiuni întinse ale Moldovei s-a datorat însă, și din cauza creșterii obligațiilor fiscale, determinând fuga frecventă a țăranilor de pe moșii (bejenia).

³⁴⁶ D. Ciurea, *Evoluția așezărilor și a populației rurale din Moldova în secolul XVII-XVIII*, în „Analele Institutului de Istorie și Arheologie A.D. Xenopol”, numărul 15, 1997, p. 135.

După V. A. Urechea, A. D. Xenopol și Ioan Nistor, care au cercetat înregistrările cu caracter fiscal din secolul al XVIII-lea, populația Moldovei pe la 1770 ar fi fost de vreo 70.000 capi de familii birnice la care se adaugă scutiții și boierii, însumând aproximativ 360.000 de locuitori în total.³⁴⁷

În raport cu întinderea de atunci a principatului, densitatea locuitorilor ar fi fost extrem de redusă de numai 5 locuitori pe kilometru pătrat, fenomen general valabil pentru întreaga Europă a acelor vremuri. Începând cu ultimele decenii ale veacului al XVIII-lea apar numeroase informații despre populațiile regiunii și a satelor din comuna Găgești.

Astfel, în timpul războaielor ruso-turce dintre 1771-1774, a fost realizată o catagrafie de către Imperiul Rus, păstrată acum în arhivele de la Moscova. Câteva date au fost publicate în anul 1956, în lucrarea, *Moldova în epoca feudalismului*, cu privire la recensământul din 1774, care cuprinde doar date despre populația birnică de atunci, categorisită sub diferite grade de taxare, cum ar fi: mazili, ruptași, preoți, diaconi, călărași, postelnici, păzitori de ținut, voluntari duși la oaste, slugi, poștași, mazili săraci, văduve, nevolnici și alte categorii.

Dintre satele comunei Găgești, sunt recensate: satul Găgești, care este înscris cu un număr de 13 birnici și satul Giurcani cu un număr de 94 birnici, din care *1 preot și 8 babe văduve*. La catagrafia din 1774 nu au fost incluși boierii, călugării și alte categorii, fiind impuși la impozite, numai capii de familie care erau răspunzători de îndeplinirea obligațiilor legale. Nu sunt prinși nici bătrânii, copiii și femeile. În schimb au fost cuprinși preoții și dascălii, în satul Jurcani (Giurcani) fiind înregistrat un preot plătitor de bir. De asemenea, izvoarele cartografice de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, cum ar fi de pildă, harta lui F. Bawer, redactată în 1769 și publicată în 1781, redau date de ordin istoric, geografic, demografic și economic, demonstrând vechimea și continuitatea localităților din această zonă. Pe această hartă sunt prezentate satul Tupilați (Turkelatz) și satul Găgești (Gosdeshti).

Recensămintele efectuate în Moldova, mai ales în domeniul fiscal au purtat de-a lungul timpului denumiri diverse, cum ar fi: seame, catagrafii, catastife, recensăminte, inventare. Nici cataografiile realizate ulterior nu ne oferă date despre totalul populației, ci, numai despre categoriile fiscale. Cu toate acestea, ne putem da seama cu aproximație și despre întreaga populație existentă în satele comunei, înmulțind numărul de capi de familie cu cifra 5 care reprezenta, de regulă, numărul mediu al persoanelor dintr-o familie în secolele XVII-XIX.

³⁴⁷ V. Tufescu, *Târgușoarele din Moldova și importanța lor economică*, în „Buletinul Societății Române de Geografie”, tom LX, 1941, p. 101.

În anul 1803, într-o catagrafie efectuată în Țara Moldovei și prezentată în Condica Liuzilor, satul Găgești apare cu un număr de 28 liude, satul Tupilați apare cu un număr de 30 liude, iar Popeni cu un număr de 52 liude. Celelalte sate nu apar. Prin liude înțelegându-se o categorie a oamenilor de rând, dar și o categorie fiscală impozabilă, individuală sau colectivă. Era un sistem de repartiție a birului raportat la averea țăranului. Numai că, în loc să fie categorii de impuneri, erau categorii de impuși.

Satul Găgești este prezentat ca sat *al dumisale spătarului Iordache Catargiu, țăranii ocupându-se cu plugăria și cărăușia, au loc îndestulat, plătesc 166 lei pe un sfert de 3 luni din an și 664 lei pentru tot birul anual. Satul Tupilații sunt ai dumisale spătarului Șerban Negel, care plătesc 177 lei pe un sfert de an și 708 lei bir pe tot anul.*³⁴⁸

În anul 1816, Condica vistieriei Moldovei, indică 20 de locuitori birnici pentru satul Găgești și 11 locuitori birnici pentru satul Bărăițeni (Brăițeni). Satul Găgești apare ca sat *al vornicului Iordachi Catargiu, alișverișul lor în chirii, având loc de hrană îndestulat,*³⁴⁹ Restul satelor nu apar.

Altă sursă demografică importantă o reprezintă Condicile vistieriei Moldovei din anii 1820 și 1831. Acestea, deși nu ne prezintă toată populația așezărilor, reflectă totuși persoanele care erau plătitoare de taxe, capii de familie, indicând și clasa de populație taxabilă din care făcea parte. Datele din aceste două surse, pe categorii taxabile este prezentată în tabele:

POPULAȚIA CUPRINSĂ ÎN CATAGRAFIA DIN 1820 ³⁵⁰					
STATUT	GĂGEȘETI	BRĂIȚENI	GIURCANI	POPENI	TUPILAȚI
Birnici	22	12	12*	1	44*
Slugi boierești	9	14	5	9	11
Fii de mazili	1	1	1	-	
Slujitorii bisericești	3	5	4	1	3
Scutelnici	-	12	-	-	-
Văduve	-	2	5	-	-

³⁴⁸ Th. Codrescu, *Uricarul*, vol. VIII, p. 247.

³⁴⁹ Corneliu Istrati, *Condica vistieriei Moldovei din anul 1816*, Supliment la „Anuarul Institutului de Istorie și arheologie A.D. Xenopol”, Iași, 1979, p. 85.

³⁵⁰ *Idem*, *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, Iași, 2011, p. 325-328.

* Hrisovoliți – aduși printr-un hrisov domnesc care le oferea și anumite privilegii, precum scutiri sau dreptul de a colecta diferite bunuri de pe terenul lucrat.

Mazili și ruptași și rupte	-	16	21	10	3
Băjenari	-	-	9	8	14
Argați	-	-	-	-	-
Nevolnici	1	1	-	4	3
Postelnici	-	-	-	1	1
Total	36	63	57	34	81

POPULAȚIA CUPRINSĂ ÎN CATAGRAFIA DIN 1831 ³⁵¹						
STATUT	GĂGEȘTI	GROZEȘTI	PEICANI	POPENI	TUPILAȚI	GIURCANI
Birnici	33	22	24	12	17	11
Oameni fără căpătâi	2	-	-	-	-	2
Mazili	1	5	-	-	3	3
Ruptași	1	5	1	3	2	9
Ruptele vistieriei	-	-	5	9	49	9
Preoți	2	1	-	1	4	2
Diaconi	2	-	1	-	1	-
Dascăli	-	-	-	2	2	2
Privilegiați	-	1	-	-	1	1
Scuțiți	-	-	-	1	-	2
Bătrâni și nevolnici	1	2	-	3	4	1
Văduve	5	11	8	3	6	9
Slujitori volnici	6	5	2	2	2	-
Total	53	52	42	36	90	47

Observăm că la catagrafia din 1820 apar 12 scutelnici la Brăițeni, iar la catagrafia din 1831, apar categoriile de privilegiați și scuțiți, din care: 1 la Grozești, 1 la Popeni, 1 la Tupilați și 3 la Giurcani. Apar de asemenea la catagrafia din 1820 și mulți bejenari, 9 la Giurcani. 8 la Popeni și 14 la Tupilați.

³⁵¹ Corneliu Istrati, *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1831*, Iași, 2009, p. 153.

Tot la aceste catagrafii, sunt prezentate numele boierilor care aveau *slugi bejenari* sau alți *oameni de scuteală*, arătându-se suma birului fiecărui sat, stăpânii moșiilor, starea și îndeletnicirile locuitorilor. De asemenea, sunt cuprinși și o altă categorie, cea a postelnicilor și cea cu alte cărți domnești, așa cum sunt cei 44 de birnici, deținători de hrisov domnesc (hrisovoliți) din Tupilați, pe care i-am amintit.

O altă categorie este cea a fiilor de mazili, de preoți și de diaconi *ce sunt cu bir și alți supuși ce se cuvine, a intra în rânduiala mazililor*. Tot la catagrafia din 1831, apare o nouă categorie de contribuabili, înființată prin noua organizare fiscală, categorie, denumită *oameni fără căpătâi*. Aceștia proveneau din vechile slugi fără bir ale rangurilor boierești și ale moșierilor, îi întâlnim la Găgești și Giurcani în număr de câte 2. Categoriile de contribuabili cum ar fi: mazili, ruptași, ruptele visteriei, care apar la ambele catagrafii, din 1820 și din 1831, împreună cu negustorii, hrisovoliții, bejenarii și jidovii, fac parte din grupul treptelor, adică al celor privilegiați. La Giurcani în 1820 sunt înregistrați 4 slujitori ai bisericii, iar la Tupilați și Găgești câte 3 slujitori ai bisericii, cu mult peste necesarul satelor.

Tot la catagrafiile fiscale din anul 1820 și din 1831, se remarcă și prezența unor birnici de *etnie bulgară*, la Tupilați și la Giurcani. La Tupilați, *hrisovoliții bulgari*, numărau 44 de capi de familie, ceea ce indică faptul că dețineau acel hrisov domnesc de care am amintit mai sus, document care îi scutea de anumite obligații fiscale. Deși plăteau bir, erau exonerati de havalele (corvezi în folosul statului), fiind însă obligați să execute anumite porunci ale autorităților ținutale și de ocărnuire. În schimb, la Giurcani, un număr de 12 birnici erau înregistrați simplu ca bulgari străini, probabil neavând acest hrisov domnesc. Aceasta este și explicația pentru faptul că în 1832 locuitorii din Tupilați, împreună cu alți hrisovoliți din satele Berezeni și Plotunești, din același ținut, solicită scoaterea lor din categoria birnicilor obișnuiți, având în vedere privilegiile conferite de hrisov, însă cererea lor nu a fost aprobată.³⁵²

În concluzie, din aceste catagrafii nu ne putem da seama de numărul total al locuitorilor. Înregistrând toate aceste categorii fiscale prezentate ca fiind capi de familie, pe care îi înmulțim cu cifra 5, conform celor prezentate mai sus, aflăm un număr aproximativ de populație pe satele recensate.

³⁵² Costin Clit, *Documente hușene*, vol. II, doc. 280, p. 327.

Numărul de locuitori este indicat precis pentru prima dată după recensământul populației efectuat în anul 1859, când satele din comuna Găgești sunt prezentate cu numărul total de populație. Iată mai jos datele pe sate:

POPULAȚIA PE SATE ÎN ANUL 1859	
SAT	POPULAȚIE (PE NR. DE LOCUITORI)³⁵³
Găgești	214 locuitori
Odaia Sârbilor	78 locuitori
Popeni	38 locuitori
Urdești	237 locuitori
Giurcani	159 locuitori
Peicani	106 locuitori
Pogoceni	17 locuitori
Tupilați	739 locuitori*

O altă situație statistică o avem din anul 1892, unde este prezentată următoarea situație:

STATISTICA POPULAȚIEI PE FAMILII ȘI LOCUITORI DIN ANUL 1892³⁵⁴		
SAT	FAMILII	LOCUITORI
Găgești	48	134
Odaia Sârbilor	13	61
Popeni	6	23
Urdești Sat	30	116
Urdești Târg	29	115
Giurcani	94	439
Peicani	45	205
Pogoceni	9	35
Tupilați	60	303

³⁵³ *Lucrările statistice ale Moldovei*, cap. II, „Populațiunea pe 1859-1862, Iași, 1862, p. 75.

* Tupilații sunt înregistrați împreună cu satele Poșta Elan și Mălăești.

³⁵⁴ C. Chiriță, *Dicționarul geografic al județului Fălciu*, Iași, 1893, p. 209.

În anul 1892, în *Dicționarul geografic al județului Fălciu*, satele comunei apar și cu date despre numărul familiilor și numărul de contribuabili.

1. satul Găgești apare cu 48 familii, 194 suflete și 48 de contribuabili;
2. satul Tupilați apare cu 303 suflete și 60 contribuabili;
3. satul Giurcani (Jurcani), numit și Brăițeni sau Grozesci, apare cu 94 familii, 330 suflete și 94 contribuabili;
4. satul Peicani apare cu 43 de familii, 205 suflete, și 43 contribuabili;
5. satul Popeni cu apare cu 6 familii, cu 23 de suflete.³⁵⁵

La un alt recensământ din anul 1899, populația comunei Găgești se prezintă astfel:

RECENSĂMÂNT 1899³⁵⁶	Bărbați	Femei	Total
Număr total populație	869	871	1740
Etnie			
Români	-	-	1697
Austrieci	-	-	4
Alți străini	-	-	4
Nesupuși protectoratelor străine	-	-	39
Confesiune			
Ortodocși	-	-	1703
Cultul mozaic	-	-	29
Catolici	-	-	8
Știu a scrie și citi (7-15 ani)	90	15	105
Nu știu a scrie și citi (7-15 ani)	56	119	175
Știu a scrie și citi (peste 15 ani)	152	26	178
Nu știu a scrie și citi (peste 15 ani)	371	517	888
Total știu a scrie și citi (peste 7 ani)	242	41	283
Total nu știu a scrie și citi (peste 7 ani)	427	636	1063

³⁵⁵ *Ibidem*.

³⁵⁶ L. Colescu, *Recensământul general al populației României din 1899*, București, 1905, p. 397.

Observăm din datele prezentate mai sus, că la acest recensământ se face și o inventariere a confesiunilor existente în sate și o situație statistică a celor știutori de carte. Putem lesne observa că cea mai mare parte a populației era neștiutoare de carte, adică 1063 de persoane din totalul de 1740 la nivel de comună.

În *Dicționarul statistic al României* din anul 1912, satul Tupilați apare în comuna Vutcani, prezentată ca o regiune deluroasă cu un număr de 84 de clădiri locuite și 5 nelocuite, cu un număr de 118 familii și 408 locuitori, din care: bărbați 209 și femei 199.

Celelalte sate ale comunei fac parte din comuna Jigălia, plasa Fălciu și au următoarea situație demografică conform tabelului:

STATISTICĂ DEMOGRAFICĂ PE ANUL 1912³⁵⁷		
SAT	FAMILII	LOCUITORI
Găgești*	56	218
Popeni	12	18
Giurcani	117	474
Peicani	97	301
Tupilați	118	408
Urdești	39	135
Urdești Târg	21	91

Tot la acest recensământ au mai fost recenzate și alte aspecte ale vieții economice și sociale:

a. la Găgești au fost recenzate: o biserică, o școală, o cârciumă, o moară cu abur, o gospodărie agricolă mare;

b. la Giurcani au fost recenzate: o bancă populară „Grozești”, o obște de arendare, o biserică, o școală, o cârciumă;

c. la Tupilați au fost recenzate: o bancă populară „Cuza Vodă”, o grădină de zarzavat, o biserică, o școală, o cârciumă. Se mai menționează distanța până la gara Roșiești de 14 km; la Peicani a fost recenzată doar o gospodărie agricolă mare;

d. la Popeni, tot o gospodărie agricolă mare.

³⁵⁷ *Dicționarul statistic al României, întocmit după recensământul populației din 1912*, vol. I, Iași, 1914, p. 374-337.

* În Găgești a fost inclusă și populația cătunului Hulubăț care a fost înglobat în satul Găgești în 1912, total locuitori comuna Găgești – 1645.

La recensământul din anul 1930, situația populației totale și pe sexe se prezintă astfel:

POPULAȚIA DUPĂ RECENSĂMÂNTUL DIN 1930 ³⁵⁸			
SATUL	TOTAL	M	F
Tupilați	489	245	244
Urdești Sat	166	77	89
Urdești Târg	103	50	53
Găgești	261	125	137
Giurcani	538	268	270
Peicani	452	234	218
Popeni	60	34	26

La acest recensământ realizat în anul 1930, satele aparțin de plasa Dimitrie Cantemir, județul Fălciu, cu un procent 100 % români, sunt de religie creștină ortodoxă și vorbesc limba română. Nici un locuitor din satele comunei Găgești nu s-a declarat a fi de altă etnie sau că vorbesc altă limbă. Cunoaștem deja că pe teritoriul comunei în acea perioadă se vorbea în unele sate limbile, turcă, bulgară ori găgăuză, aceste etnii erau totuși prezente în unele localități. În 1924, din relatările unor corespondenți ai unor publicații regionale, vedem că autoritățile erau conștiente de prezența bulgarilor, alteleori a turcilor sau a găgăuzilor în unele sate de pe Valea Elanului. Probabil este vorba și de o politică de românizare a minorităților sau pur și simplu oamenii s-au declarat români din alte motive, existând și posibilitatea ca cei de altă etnie să se fi declarat români din cauza fricii de autorități, expansiunea legionară era evidentă în acea perioadă și în această zonă.

Înainte de reforma administrativă și regionalizarea României din anii 1948-1950, care a condus la înființarea regiunii Bârlad cu raioanele Bârlad, Huși, Murgeni, Zeletin și Vaslui, s-a efectuat un alt recensământ al populației. Prin Legea nr. 5 din 8 septembrie 1950, au fost desființate cele 58 de județe, 424 de plase și cele 4052 de comune rurale și urbane, fiind create 28 de regiuni cu 177 raioane, 148 orașe și 4052 comune. Un model inspirat din organizarea sovietică, menit să asigure coerența administrativă și decizională a partidului comunist în teritoriu.³⁵⁹ Conform datelor din acest recensământ, toate satele au fost prezentate ca aparținând comunei Găgești, raionul Murgeni, regiunea Bârlad. Per total comună se înregistrau un număr de 2499 locuitori, toți locuitorii fiind români și vorbind limba română în proporție de 100%.

³⁵⁸ Sabin Manuilă (coord), *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. I, București, 1938, p. 99.

³⁵⁹ Costin Clit, *Aspecte demografice și etnice din Regiunea Bârlad la 1948*, în „Lohanul”, pe octombrie 2013, p. 91-97.

Iată numărul de locuitori pe sate:

Populația comunei pe sate la recensământul din 1948³⁶⁰	
Tupilați	535 locuitori
Găgești	387 locuitori
Giurcani	648 locuitori
Peicani	621 locuitori
Popeni de Elan	52 locuitori
Urdești - sat	178 locuitori
Urdești - târg	78 locuitori

Un alt recensământ al populației s-a efectuat la 15 martie 1966. Dintr-un proces verbal cu privire la rezultatele recensământului populației și al locuințelor din 15 martie 1966, semnat de președintele comisiei de recensământ, Andronache Gheorghe, de secretarul comisiei, Baltag Gheorghe și de membrii acestuia, Popoiu Constantin și Lungu Traian, consemnăm următoarele rezultate:

- a) numărul total de gospodării în comună: 718;
- b) numărul total al populației 2964, din care: 1469 bărbați și 1495 femei;
- c) total populație stabilă 2791, din care: 1343 bărbați și 1448 femei;
- d) numărul celor plecați în altă localitate temporar: total 170, din care bărbați 126 și 44 de femei.³⁶¹

În procente, bărbații reprezintă 46,4%, iar femeile, 55,6% per total comună.

Pe sate situația se prezintă astfel:

Găgești:

1. Numărul clădirilor de locuit: 114;
2. Număr populație total: 523;
3. Numărul total al populației stabile 509, din care: bărbați 242 și femei 267;

Peicani:

1. Numărul clădirilor de locuit: 208;
2. Număr populație total: 900;
3. Numărul total al populației stabile: 855, din care: bărbați 406 și femei 449;

Giurcani:

1. Numărul clădirilor de locuit: 215;
2. Numărul total al populației: 810;
3. Numărul total al populației stabile: 755, din care bărbați 368 și femei 387;

³⁶⁰ *Ibidem.*

³⁶¹ Arhiva primăriei comunei Găgești, dosar 26/1966, f. 1-36.

Popeni de Elan:

1. Numărul clădirilor de locuit: 22;
2. Numărul total al populației: 86;
3. Numărul total al populației stabile 86, din care: bărbați 53 și femei 33;

Tupilați:

1. Numărul total al clădirilor: 159;
2. Numărul total al populației: 624;
3. Numărul total al populației stabile 586 din care: bărbați 274 și femei 312;

Sat	Bărbați	Femei	Total
Găgești	203	206	409
Tupilați	187	212	399
Peicani	281	252	533
Popeni	20	29	49
Giurcani	290	307	597
Total	981	1006	1987

La recensământul din anul 2011, din datele statistice comunicate de către Direcția Județeană de Statistică Vaslui, populația comunei Găgești era de 2024 de locuitori. Situația pe sate:

AȘEZARE	LOCUITORI	GOSPODĂRII	LOCUINȚE
Găgești	494	139	156
Giurcani	580	169	200
Peicani	565	182	209
Tupilați	350	121	157
Popeni	35	17	20

Densitatea populației per suprafață este de 32,1 locuitori/ kmp, 95% dintre locuitori sunt creștini ortodocși, iar 5% sunt de alte confesiuni (advențiști de ziua a șaptea și penticostali).

În 2016 populația totală a comunei Găgești era de 2005 persoane, din care 1037 bărbați și 968 femei³⁶², ceea ce reprezintă o pierdere de aproximativ 35% din populație față de anul 1950, și de aproximativ 45% față de anul 1975, când s-au înregistrat 3350 locuitori.

Analizând profilul demografic al comunei la recensămintele efectuate până în 2016, la populația tânără se observă un echilibru între sexe, iar la populația vârstnică (peste 60 de ani) se constată numere mai mari în rândul femeilor.

La recensământul din anul 2021, populația comunei a fost de 1.843 locuitori, și aici în scădere față de 2011, cu 81 persoane, iar față de anul 1966 cu 1121 persoane, reprezentând o scădere de 32, 8%.

Densitatea populației de astăzi este de 31,1 locuitori/km².

Din punct de vedere confesional, majoritatea populației este ortodoxă (94,95%), urmată de adventiști (1,68%), penticostali (1,255%), alte religii (0,11%).

5.2 Profilul demografic

În perioada 2020-2024, dintr-o informație primită de la primăria Găgești, populația comunei pe categorii de vârstă se prezintă astfel:

Categ. vârstă	2020		2024	
	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați
0-6 luni	58	61	47	65
7-15 ani	102	88	86	82
16-35 de ani	260	286	227	272
36-64 de ani	309	385	327	373
65 +	182	126	132	94
Total	911	946	819	886

³⁶²Populația comunei Găgești în 2016, accesat la data de 02.06.2025, prin intermediul I.N.S. https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/populatia_romaniei_pe_localitati_la_1ianuarie2016_0.pdf

Vârsta	Găgești	Tupilați	Peicani	Popeni	Giurcani	Total
Vârsta I	60	69	79	7	90	305
Vârsta II	82	90	107	10	119	408
Vârsta a III-lea	267	240	347	32	388	1274
Total	409	399	533	49	597	1987

Analizând aceste date, constatăm dezechilibre majore între sexe la toate vârstele, în special la vârsta peste 65 de ani unde există o diferență mare între bărbați și femei în favoarea femeilor și de asemenea o pondere mare (61%), vârsta a III-a față de vârsta I și a II-a.

5.3 Natalitatea

Fenomen demografic ce exprimă intensitatea nașterilor la nivelul unei populații, măsurându-se cu ajutorul unui indice care arată numărul mediu al născuților vii raportat la 1000 de locuitori, într-un interval de un an. Până la sfârșitul secolului al XIX-lea nu deținem date precise cu privire la indicii natalității. Putem însă estima cu certitudine că sporul continuu al populației a fost determinat de valorile relativ mari ale natalității. Cu excepția unor intervale de timp în care mortalitatea a fost ridicată, cum ar fi cea din timpul războaielor, epidemiilor, calamităților naturale, natalitatea a avut valori mai mari decât cea al mortalității, asigurând o creștere lentă a populației.

Recensămintele populației de după Unirea Principatelor, ale căror rezultate au fost publicate, ne oferă posibilitatea conturării unei imagini mai exacte asupra indicatorilor demografici de bază și ai mișcării naturale a populației din satele comunei Găgești. Se evidențiază valori ridicate ale natalității, între 36-52 % pe o lungă perioadă de timp. După Primul Război Mondial, s-a cunoscut o ușoară tendință de scădere pe toată perioada interbelică, deși sporul a rămas ridicat. Cauza principală a constituit-o lipsa unei asistențe medicale la naștere, rețeaua sanitară insuficient dezvoltată în satele comunei și existența unui procent ridicat al mortalității infantile.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, natalitatea a scăzut la 18%, dar a început o creștere sensibilă după anul 1952, la aproximativ 30 %, iar o creștere rapidă a natalității a avut loc în intervalul 1966-1970, fiind în jur de 28%. Acest aspect pozitiv se datorează faptului că s-au luat o serie de măsuri care au stimulat ridicarea natalității, cum ar fi: întărirea familiei, ocrotirea mamei și a copilului, interzicerea avortului.

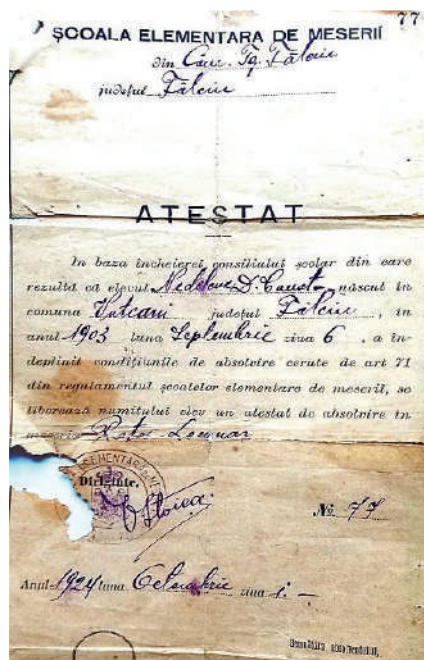
Natalitatea relativ crescută s-a menținut într-un platou până în anul 1980, perioadă după care a început să scadă, iar după anul 1990 accentuându-se mult, ajungând în anul 2021 la un indice de 1,5 la 1000 locuitori. Mortalitatea infantilă, sporul natural al populației foarte mic, liberalizarea avortului după 1990, mobilitatea populației prin migrațiune, incluzând deplasarea populației dintr-o localitate în alta sau în afara țării, toate au contribuit la scăderea accentuată a numărului populației existent la nivelul comunei. În ultimii ani se observă o scădere mare a natalității și o creștere ușoară a mortalității, tendință care se vede în media comunei Găgești.

5.4 Structura socio-profesională

Începând cu recensămintele din 1900 și următoarele, se observă o schimbare în structura ocupațională, având loc o creștere a numărului muncitorilor, meseriașilor și intelectualilor. Au apărut în sate, acei meșteșugari instruiți în școli de arte și meserii: Costache Nedelcu, Alecu Crăciun, Ciacăru Costică și alții.

Carte de meșteșugar, Crăciun Alec - Giurcani

Atestat școală de meserii,
Nedelcu Costache 1924

Din anii '60 ai secolului trecut, a apărut și o nouă categorie socio-profesională, muncitorii agricoli de pe lângă gospodăriile colective (denumiți și membri cooperatori) și de pe lângă Gospodăriile Agricole de Stat. La nivelul comunei Găgești, marea majoritate a populației a fost legată în trecut de exploatarea pământului, 98% din populație fiind țărani. Astăzi, din punct de vedere ocupațional, populația aptă de muncă are profesii legate, atât de agricultură, aproximativ 72%, cât și profesii care țin de învățământ, administrație, asistență socială, comerț, prestări servicii (aproximativ 28%).

Din punct de vedere al mobilității forței de muncă, consemnăm un fenomen care s-a manifestat continuu în spațiu și timp, cu diferențe de intensitate de la o perioadă la

alta. Dinamica, repartitia și structura pe fiecare sat, s-a manifestat diferit în funcție de necesitățile de moment și de anumiți factori care au exercitat o influență asupra profilului social, economic și cultural al zonei. De exemplu, în satul de reședință, Găgești, s-a înregistrat în anumite perioade un număr mai mare de personal administrativ față de alte sate, dar și satul Peicani avea la un moment dat (1966-1976), un număr semnificativ mai mare de personal în administrația comunei și a CAP Găgești față de alte sate.

În concluzie, evoluția populației și structura demografică a comunei Găgești, au fost determinate de indicatori precum: natalitatea, mortalitatea și sporul natural, definind mișcarea naturală a populației. Factorii care au influențat acești indicatori și această dinamică a populației de-a lungul timpului, au fost diverși:

- invaziile popoarelor migratoare, în special ale tătarilor și turcilor din sec. XVIII-XIX,
- epidemiile de ciumă și holeră,
- războaiele,
- foametea.

Toate afectând în mod serios populația comunei în secolele din urmă.

Începând cu anul 1859, populația țării a crescut, influențată de perioade de liniște care au urmat păcii de la Adrianopol, din anul 1829, atunci când puterea otomană a slăbit, iar populația a început să se refacă treptat. Cu toate greutățile prin care au trecut satele comunei Găgești în acea perioadă, s-au înregistrat și aici creșteri ale numărului total al populației, așa cum reiese din tabelele prezentate mai sus. După anul 1950, în perioada comunistă, când s-a îmbunătățit asistența medicală la naștere, înființarea de maternități și case de naștere în sate, când s-au îmbunătățit condițiile de igienă din spitale, au fost măsuri care au influențat creșterea și mai accentuată a populației, efect vizibil la toate recensămintele efectuate ulterior. Interzicerea avortului, începând cu anul 1967, deși a avut inițial un efect pozitiv asupra natalității, totuși, ulterior s-a dovedit a fi o măsură nepopulară și cu multe riscuri. La recensământul din anul 1975, populația totală era de 3350 locuitori, înregistrându-se cel mai mare număr la nivelul comunei, situație care s-a menținut relativ stabilă până în anul 1990, după care, a început să scadă. La ultimul recensământ din anul 2021 populația a scăzut foarte mult, ajungând la 1.843 locuitori. Dintre aceștia, mai mult de jumătate din populație (1274 locuitori), sunt de vârsta a III-a.

Din analiza recensămintelor populației de după anul 1900, majoritatea locuitorilor din comuna Găgești sunt de naționalitate română, deși datele istorice au scos în evidență faptul că pe teritoriul comunei s-au așezat de-a lungul timpului numeroase alte etnii (bulgari, turci, găgăuzi, romi, evrei, austrieci, etc.).

5.5. Antroponime (nume ale sătenilor)

a) Numele de familie

Analizând catagrafiile prezentate, pe lângă valoarea lor socială și economică, acestea au și o importanță onomastică, putându-se reconstitui în multe situații arborele genealogic al familiilor din sate. Dacă privim catagrafia de la 1820, unde sunt înscrise numele capilor de familie pe fiecare sat, făcând o comparație cu cele existente în tabelele din timpul colectivizării, constatăm că s-au păstrat puține nume de familie pe sate.

Mai jos, prezentăm numele de familie, așa cum rezultă din catagrafiile de la 1820 și 1831, precum și cele care s-au păstrat astăzi în sate:

Satul Găgești

1. Axînti Vortholomei,	18. Toderașcu Dosan,
2. Cosma vorn(i)c,	19. Ilii Ciobotar,
3. Ioan Vortholomei,	20. Șarban Baciui,
4. Ion Iavov,	21. Enachi Boecu,
5. Lupul Masă,	22. Simion Boecă.
6. Vasile a Lupului,	23. Melinti mocan,
7. Vasîli Iacov,	24. Ștefan văcar,
8. Toma Bîrzu,	25. Timofti mocan,
9. Costand(i)n a babei,	26. Lazăr mocan,
10. Ștefan Boeru,	27. Ignat mocan,
11. Costand(i)nGalbăn,	28. Mihăilă mocan,
12. Costand(i) Berghiu,	29. Vasîli Buicu,
13. Petcu Buicu,	30. Gheorghe Buicu,
14. Ioan Buicu,	31. Ștefan sîn Vsîli Rășcan.
15. Costand(i)n Buicu,	32. Dumitru, preot
16. Gheorghe Timofti,	33. Ilii, preot
17. Ioan Timofti,	34. diacon Pavăl. C

Constatăm că s-au menținut numai o parte dintre ele până astăzi și anume: Iovu (Iavov), Lupu, Toma, Galben, Berghiu, Timofti, Toderașcu, Lazăr, Mihăilă, Pavăl, Enache.

Satul Giurcani

1. Petri Calangiu,	7. Gheorghe Rotar,
2. Peiu Calangiu,	8. Pani Moscu,
3. Mătei Cujuciu,	9. Marinciu Moscu,
4. Miti Gheorghiu,	10. Ivan Mocan,
5. Gheorghe Boingiu,	11. Toad(e)r Lefter,
6. Marin Topală,	12. Toad(e)r Cazangiu,

13. Gavril Bulgariu,	40. Gheorghe Neiciu,
14. Vasili Mărpac,	41. Mihai Ceaș,
15. Cozma, vâcar,	42. Pavăl Gherțiu,
16. Chirila (I)emandi,	43. Petcu sîn Dumitru,
17. Ștefan Munte(a)n,	44. Neculai Iancu,
18. Deligilescu, cioban,	45. Ion Glăvan,
19. Tudurachi Caramihail,	46. Toad(e)r Topală,
20. Chirie(a)c, Costi,	47. Nedu Marmar,
21. Savva a Mărandii,	48. Dobri Mătei,
22. Marcu Tonciu,	49. Dobri Bal,
23. Dimir Dimitru,	50. Neculai Cuzicliu,
24. Ioan Cordul;	51. Țili Zlătar,
25. Vasili, grădinariu,	52. Chirie(a)c Cazangiu,
26. Ioan Cocariu;	53. Coli Mutah,
27. Gheorghe Rotar,	54. Petri Cherciu;
28. Vasile Bocman,	55. Ilii Bălanciu;
29. Costanda vādana,	56. Stanciu Șopu;
30. Anița vādana,	57. Coli Pivlivan;
31. Enciu Rosăt	58. Gheorghe Manoli;
32. Petri Poiu,	59. Petri Calangiu;
33. Tănasă Cergu,	60. Mihai Casaraciu;
34. Chirilă,	61. Enciu Miciul ci-i zic Sfetcu;
35. Mătei Cazangiu,	62. Grigor(a)ș Bogos”;
36. Radu Chitariu,	63. Maștei, preot;
37. Ioan Rusu,	64. Alexandru, preot;
38. Șarban Necula	65. Alexandru, diacon;
39. Panica a vādanei	66. dascălul Ioniță.

Constatăm că s-au menținut următoarele nume:

1. Lefter,	4. Chiriac,
2. Cherciu, deși apare și
Gherțiu, probabil derivă tot
din Cherciu, considerăm ca
fiind o greșeală de scriere	5. Panica,
3. Manole,	6. Rotaru,
	7. Iancu,
	8. Necula,
	9. Chiriac.

O mențiune: în satul Brăițeni, sat ce a fost desființat, multe familii s-au mutat în satul Giurcani unde am întâlnit la 1820 nume ca: Surdu, Lungu, Muntean, Lupu, Hărnagi, Stoian, Plăcintă, Ciocârlan, Pricopi, Mihalachi, Dumbravă, Pandeli, nume ce se regăsesc și astăzi în satul Giurcani.

Satul Popeni de Elan (Popenei)

1. *Gheorghe Caraper,*
2. *Toad(e)r Caraper,*
3. *Toad(e)r Huzum,*
4. *Ilii Huzun*
5. *Crîsti Cambur,*
6. *Costand(i)n Avram,*
7. *Ghiorghi Stoian,*
8. *Sfetcul,*
9. *Alexa Moldovan,*
10. *Costand(i)n Gherasîm;*
11. *Crîsti Bulgariu;*
12. *Gheorghe Găgăuți,*
13. *Neculai Iacsu,*
14. *Neculai Boingiu,*
15. *Radu Bejănariu,*
16. *Cos(ta)nd(i)n Rogojan;*
17. *Toad(e)r, herghelegiu,*
18. *Ion, cr(î)șmariu,*
19. *Ioan, u(n)gure(a)n,*
20. *Costi rusul;*
21. *Ilii Barbă,*
22. *Simion sîrbu,*
23. *Chirie(a)c Căsari,*
24. *Gheorghe, mocan,*
25. *Dumitru, moldovan,*
26. *Geles sîrbu,*
27. *Ioan zăt Nasta,*
28. *Gheorghe, bulgariu,*
29. *Carapetri, post(e)l(ni)ce(l)*
30. *Gheorghe, preot(ul)*

Comparându-le cu cele existente în registrul agricol de astăzi, constatăm că nu s-a mai păstrat nici un nume.

Satul Peicani (Peiacanei)

1. *Neculai Avram,*
2. *Dumitru Ioan,*
3. *Velecu sîn Nicu,*
4. *Costachi Pîrșoava;*
5. *Iopci;*
6. *Gheorghe Baca,*
7. *Tudorachi Grigoriță,*
8. *Ștefan Grigoriță(ă),*
9. *Filip Harizan,*
10. *Andrei Codre(a)n*
11. *Gheorghe sîn Vîrlan,*
12. *Mihălachi Plăcintă,*
13. *Andrei Ciobotar,*
14. *Neculai Ciocăniți;*
15. *Tănasă Borș;*
16. *Vasîli birnic din Găgești*
17. *Tudorachi;*
18. *Chirie(a)c Cilinghir,*
19. *Costi Sîșman,*
20. *Eni Tîrză,*
21. *Ioan, grădinar,*
22. *Costi,*
23. *Paraschiv,*
24. *Ștefan Cioric,*
25. *Mihalachi,*
26. *Toad(e)r,*
27. *Ignat,*
28. *Vasîli,*
29. *Grigori Măriță,*
30. *Mihai,*
31. *Tănasă,*
32. *Grigori,*
33. *Vasîli;*
34. *Dumitru. preot*

Comparându-le cu cele existente în registrul agricol de astăzi, constatăm că s-au menținut următoarele nume: Plăcintă, Chireac, Paraschiv, Borș, Velecu (Velicu).

Satul Tupilați

1. *Ion Butnariu,*
2. *Vasîli Butnariu sîn Năstasă.*
3. *Anton Dobrojan,*
4. *Buni Zlati,*
5. *Tănasă Novac,*
6. *Domitan i Petritan[sic!],*
7. *Mihai Zlătan Dobri,*
8. *Costi Cioban,*
9. *Zaharie Cioban,*
10. *Stoian Cimp(i)eș,*
11. *Fălciu,*
12. *Timuriu[?]Dumitru,*
13. *Chila Bărbieri,*
14. *Toad(e)r Clămbabă,*
15. *Vasîli Nedelcu,*
16. *Toad(e)r Busuiuc,*
17. *Petri Covacu,*
18. *Dumitru Stan,*
19. *Miciul sîn Gheorghi,*
20. *Dumitru sîn Gheorghi
Cojocar,*
21. *Vasîli sîn Gheorghi Dobrojan,*
22. *Radu sîn Gheorghi Tahtagiu,*
23. *Radu sîn Velicu,*
24. *Gheorghi Stoian Cioban,*
25. *Gheorghi Zlati,*
26. *Mihai Șiru,*
27. *Casa lui Zlătan,*
28. *Velicu Gheorghi Docu,*
29. *Casa Hinciului cu doi copii
mici,*
30. *Enciu Mihai,*
31. *Dumitru sîn Neculai Buicu,*
32. *Petcu Arnăut,*
33. *Panainti Docolu,*
34. *Dima Novacu,*
35. *Gheorghi i Săbi,*
36. *Petcu Dima,*
37. *Tănasă Stoian,*
38. *Ioan sîn brat Ciacîru,*
39. *Toad(e)r Nedeli..., (cu)*
40. *Năstasă sîn Vasîli Butnariu,*
41. *Stoian Becciu,*
42. *Gheorghi Ciobotariu,*
43. *Caraivan,*
44. *Donni Dandă,*
45. *Ilii sîn Doni,*
46. *Eni Caraivan,*
47. *Dumitru Ciobotariu;*
48. *Mihai Carabagic,*
49. *Eni Deli Chirie(a)cu,*
50. *Costand(i)n Iucan;*
51. *Toad(e)r Caracaș,*
52. *Eni Bulgari;*
53. *Gheorghi Arnăut,*
54. *Gheorghi, mocan,*
55. *Deli Petri,*
56. *Cristi Mădan,*
57. *Manoli Ciacîru,*
58. *Dimir Dochigiu,*
59. *Crîsti Rotariu,*
60. *Gheorghi grecul,*
61. *Ilii grecul,*
62. *Coli Hinciu,*
63. *Ioan rusul Hrinscu,*
64. *alt Hriscu;*
65. *Sandu, văcariu,*
66. *Ioniță, văcariu,*
67. *Mihai Carabagig,*
68. *Năstasă,*
69. *Toad(e)r Axînti,*
70. *Dumitru Nedelcu,*
71. *Anton croitoriu,*
72. *Apost(u) crîșmariu*
73. *Cos(ta)nd(i)n, mocan,*
74. *Cârațan,*
75. *Vasîli Culciu,*
76. *Toad(e)r Cithbagiu (probabil
Ciorbagiu);*
77. *Andrei preot,*
78. *Gheorghi preot,*
79. *Ioan, dascăl(ul),*
80. *Chicu, postelnic*

Comparându-le cu cele existente în registrul agricol de astăzi, constatăm că s-au menținut următoarele nume de familie: Ciobanu, Cimpoeș, Nedelcu, Ciorbăgiu, Anton, Colea, Demir, Ciacîru, Chiriac, Ciobotariu, Ciobotaru, Dima, Buiuc, Stan, Velicu, Chicu și o parte din porecle: Cârțan, Doboșeru, Bacu (Docu).

Față de cele existente în tabelele de la colectivizare avem următoarele nume de familie păstrate azi în sate:

La Găgești: Pavel, Nistor, Matei, Guțu, Iorga, Iovu, Ene, Necula;

La Giurcani: Butcaru, Ungureanu, Chirciu, Lefter, Sîrbu, Chiriac;

La Peicani: Butnaru, Goanță, Goraș, Guzman, Vida, Stupul, Mocanu, Buta, Coșeru, Roșu, Mihăilă, Felea, Andrieș, Paralâc;

La Tupilați: Michal, Ciacâru, Nedelcu, David, Pancu, Ciobotaru, Darie, Stoenciu, Ciobanu Râclea, Anton, Chiriac;

La Popeni: Marin, Antoniu, Matei, Manolache, Borș, Lazăr, Necula;

Am mai constatat că o serie de nume din satul Tupilați, cum ar fi: Caraivan, Butnariu, Axinte, Mocanu, Năstasă, Enciu, Arnăutu sunt nume care sunt prezente astăzi în satele din jur, Copăceana, Peicani, Giurcani, Găgești, Șuletea, Vutcani. Deci, într-un răstimp de 200 de ani, în sat s-au mai păstrat doar 15 nume de familie dintr-un total de 80 în anul 1820. Constatăm dispariția multor nume din sate, fapt care se datorează fluctuației de populație, specifică, de altfel, satelor boierești, în care numărul slugilor sau al celor veniți (bejenari), aduși de boieri pentru munca câmpului se schimbau foarte des.

În satele Tupilați, Giurcani, Peicani și Popeni, am întâlnit de la început nume de origine bulgară și turcă (Chiriac, Cârțan, Velicu, Nedeli, Chirciu, Ciorbăgiu, Cioric, etc.) care în decurs de 200 de ani s-au românizat în cea mai mare parte sau au dispărut. După cum se poate observa, aproape toate aceste nume de astăzi, sunt nume românizate. Se impune o mențiune, aceea că în catagrafiile de la 1820 și 1831, numele sătenilor au fost scrise în limba chirilică și interpretarea celor care le-au tradus a fost uneori inexactă.

Originea (antroponimia) numelor de familie astăzi:

1. **Aftene**, familie originară din Vutcani, proveniența numelui este de la bassarabescul Iftemie, nume vechi în Tupilați;
2. **Anghel**, nume ce provine de la cuvântul grecesc *angelos*, sau *inger*, nume vechi în Găgești;
3. **Anton, Antoniu**, originea numelui este de la numele roman, Antonius, nume cunoscut în lumea creștină după Sfântul Antoniu, la noi probabil vine de la grecescul Anthos, care înseamnă floare. Este nume vechi în satul Tupilați și Popeni;

4. **Berghiu**, cuvânt de origine germană, berg, adică deal, munte. Se folosește în zona Transilvaniei. Nu se cunoaște proveniența în satele Găgești și Tupilați;
5. **Beșliu**, familie originară din Viișoara (Băsești). Provine din turcescul beșleagă, căpitan de beșlii, soldat(turc), tătari sau turci. Familia nu se mai regăsește azi în satul Tupilați, fiind plecată la Viișoara din anii '60.
6. **Birda**, originea familiei este din Vutcani, provine de la bulgărescul Bârdo, prezent în satul Tupilați;
7. **Borș**, nume de familie întâlnit în satele comunei Găgești, având originea probabil din borș (zeamă acră), indicând o posibilă ocupație, ori poate fi de la numele localității Borșa cu origini slave;
8. **Buiuc**, provine de la turcescul „buyuk”, care înseamnă „mare”, este nume de familie vechi în Găgești și Tupilați;
9. **Buta**, nume originar din Ungaria, provine de la ungurescul Buta=stupid. Poate proveni și de la românescul bute=cadă, la noi probabil venit cu oierii din Transilvania, stabiliți în zona Berezeni. Nume prezent azi în Peicani.
10. **Bularda**, probabil provine de la numele francez bollard, care înseamnă stâlp. Nume mai nou în Peicani;
11. **Butcaru**, nume provenit de la ucraineanul *butka* care înseamnă caleașcă, trăsură de lux, Nume vechi în Giurcani.
12. **Butnaru**, cuvânt de origine germană, *butner* care înseamnă *dogar*. Nume care a apărut mai întâi în satul Tupilați, iar mai apoi și în satul Peicani unde există și astăzi;
13. **Ceru**, nume de familie mai neobișnuit, care a suferit unele modificări în scriere, apărând și Ceriu. Numele lui provine cu siguranță de la „cer”, folosit ca poreclă la început, apoi devenind nume de familie;
14. **Chirciu**, originea numelui este de la numele „Chirco”, de origine bulgară, prezent în Giurcani;
15. **Chiriac**, nume ce vine de la grecescul Kyriakos, care se traduce prin „Domnul”, ajunge în sat prin intermediul limbii găgăuze, Kiryl. Este folosit mult în Dobrogea, având influență turcească. Este nume vechi în satele Giurcani și Tupilați;
16. **Ciacăru**, nume ce provine de la turcescul „ceangîru”, „cangir”, care înseamnă „a zornăi”, nume vechi în satul Tupilați;
17. **Ciobanu**, nume de familie originar din satul Hulubăț. Proveniența numelui a fost dată după ocupaționalul românesc, „cioban”, nume vechi în Găgești și Tupilați;
18. **Ciobotaru**, nume împrumutat din limba slavă, „cebotar”, ocupațional românesc, derivat din ciubotar, ciubotă, venit în sat prin intermediul limbii găgăuze, sunt nume vechi în Tupilați, Giurcani și Peicani, apărând și ca Ciubotariu în Tupilați;

19. **Ciocârlan**, nume de familie întâlnit în satul Peicani, nume românesc derivat de la numele unei păsări de câmp, ciocârlan sau ciocârlie;
20. **Cimpoieș sau Cimpoeșu**, nume originar din Roșiești, probabil a fost dat de ocupația celui care l-a primit, cântăreț din cimpoi;
21. **Colea**, nume vechi în sat, de origine slavă, provenit de la Nicolae, probabil din limba găgăuză;
22. **Cosma**, originea numelui de familie este grecească, de la cuvântul Kosmas, care înseamnă „ordine”. A intrat în sat prin limba găgăuză sau rusă sub formă de Cosma, apare în documentele satului la sfârșitul secolului al XVII-lea;
23. **Crăciun**, nume provenit de la cuvântul latin *creatio* care înseamnă *naștere* sau *copil*. La noi, cel mai probabil provine de la cuvântul slav *Kraciun* datorită sensului religios *Crăciun*, nume vechi în satul Giurcani;
24. **Darie**, originar din Valea lui Darie dar și de la Hulubăț, nume vechi în sat, de origine grecească, darios, darian;
25. **David**, nume vechi în satul Tupilați, cu rădăcină ebraică, se traduce prin „prieten”, a apărut în sat (după un arbore genealogic comunicat de prof. David Petru), încă pe la 1820, fiind vorba de un tânăr din satul Davidești, comuna Cârligați, astăzi comuna Pădureni, pe nume Colea Ioan, care a fost pus „dragoman” la o moșie din preajma Tupilaților. Cunoaște pe tânăra Velicuța Chicu din Tupilați, căsătorindu-se au 5 copii, fiind la originea familiei David: Gheorghe, Toader, Done, Elena și Vasile. Cei cinci se căsătoresc, iar Gheorghe devine David care se căsătorește cu Tasia Tenciu din care rezultă copiii: Rada, Maria, Ștefan, Ilinca, Tudora și Dumitru. Iar Vasile David, se căsătorește cu Ioana Nedelcu, nu au copii, Ioana moare de tânără și Vasile se recăsătorește cu Gafița Puțoi din satul Valea lui Darie, rezultând copiii: Ioan, Gheorghe, Toader și Safta;
26. **Demir**, nume provenit de la turcescul „demir” care înseamnă „fier”, nume vechi în Tupilați, intrat probabil prin limba găgăuză;
27. **Diaconu**, originar din Viișoara (Băsești), numele vine probabil de la cuvântul „diacon”, prima treaptă a ierarhiei preoțești, cuvânt de origine neogreacă (diakonos);
28. **Dima**, un nume vechi în sat, ce vine de rusescul „Demetri”, intrat probabil în sat prin limba găgăuză, „Demetros”;
29. **Felea**, nume de familie provenit de la cuvântul unguresc *fele=jumătate de litru*, articulat felea, prezent azi la Peicani;
30. **Gavrilă**, numele de familie provenit de la ebraicul Gavril, care înseamnă, *Dumnezeu este puterea mea*. Inițial, nume de botez, a fost împrumutat și ca nume de familie, prezent azi la Găgești și Popeni;

31. **Gociu**, provenit din Viișoara (Băsești), originea cuvântului este bulgărească, intrat de multă vreme în zona noastră, probabil prin limba bulgară;
32. **Grigoraș**, prescurtat Goraș, sau Grig. Numele de Grigoraș și derivatul său Goraș, ambele ce se găsesc în satul Peicani, provine de la grecescul *grigorios*=*treaz, veghez*, nume de sfânt Grigorie. Provenit la noi din limba bulgară, nume de familie prezent în satul Peicani;
33. **Guță**, derivat de la Griguță, tot de la Grigorie, grecescul *Grigorios*. Apărut la noi din limba bulgară, nume vechi în Găgești;
34. **Iacomî**, nume de familie ce provine din grecescul Giakumi sau italianul Giacomo, fiind la origine o formă derivată din numele latin Jacomus sau din Iacobus (Iacob), nume viu frecvent întâlnit în documente istorice;
35. **Ichim**, nume de familie românesc, derivat dintr-o formă diminutivală populară a prenumelui Ioachim, care la rândul său vine din ebraică, evoluând la noi fonetic, Ichim, o variantă scurtă și familiară;
36. **Iorga**, nume de origine grecească, *Iorgos*, sau Georgeos care înseamnă *țăran*. Există și varianta slavă de la numele de botez, Iorgu, ambele venite la noi din limba bulgară, nume vechi în Găgești;
37. **Iovu**, nume provenit de la forma slavă a numelui biblic Iov, adică Iov, sau Iovu, un nume care a fost purtat din vechime la noi, nume venit pe filiera slavă;
38. **Lazăr**, nume ce are originea în ebraică, provenind de la numele biblic, „Elazar”, care înseamnă „Dumnezeu ajută”. Primul proprietar în Tupilați a fost Lazăr, existând și toponimul Lazăr la Hulubăț, nume prezente în Găgești și Popeni, provenit din limba bulgară;
39. **Lefter**, nume provenit din limba greacă care, de la cuvântul „lefteros”, care înseamnă sărbătoare sau veselie. Însă el are și rădăcini din limba turcă, derivat din cuvântul „lefte” care înseamnă *primul* sau *cel mai înalt rang*. În cultura românească, lefter este asociat adesea cu persoane amabile, pline de viață, cu un spirit optimist, dar și sărac, *lefter*, cel mai probabil provenit din limba turcă;
40. **Stan**, nume de familie provenit din Viișoara (Băsești), este nume de origine ucraineană, prezent azi în Tupilați;
41. **Manole, Manolache**, rădăcini comune, nume de familie de origine slavă, provenit din ebraică, „Immanuel”, cunoscut la noi și datorită legendei meșterului Manole, având și sensul „Dumnezeu este cu noi”. La Manole a apărut sufixul *ache* (Manolache), nume vechi în Giurcani, iar în Tupilați, Manole, provenit tot de la Giurcani;
42. **Marin**, nume vechi în Tupilați și Popeni, de origine slavă, baza numelui provenind de la numele bisericii Maria (Marin), ce aparține tipului larg de

- nume de familie rusești, folosit mult în Bulgaria. A intrat în sat pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Mai există și o altă variantă, ca om al mării (Marinus), legat de figura Sfântului Marin, un eremit refugiat din Italia, variantă nesusținută pentru satul Tupilați;
43. **Matei**, nume vechi în Popeni și Găgești, provenit din grecescul *Matthaios*, purtat de Sfântul Apostol Matei, nume biblic, nume vechi în Popeni și Găgești;
 44. **Mihal**, numele este fie de proveniență maghiară, Mihaly, fie de proveniență mai curând bulgărească, Mihalaki, nume vechi în Tupilați;
 45. **Mihăilă**, nume ce provine din ebraicul Mikhael, care are semnificația „cel care seamănă cu Dumnezeu”, provenind și de la Mihail. nume vechi în Peicani;
 46. **Mîșlea**, probabil de la bulgărescul *mislea* care înseamnă a avea grijă de cineva. nume vechi în Giurcani;
 47. **Milea**, nume de familie provenit de la Tămășeni (Dodești). Originea numelui este necunoscută, probabil vine de la milă, milostiv;
 48. **Mocanu**, nume de familie care-și are originea legată de viața rurală, *crescător de oi*, sau *mocan*. nume vechi în Peicani și Giurcani;
 49. **Munteanu**, nume care provine de la cuvântul românesc, „munte” sau „deal muntos”, om de la munte, ce indică originea geografică;
 50. **Nedelcu**, nume de proveniență bulgară, Nedelkov, care are la bază numele slav Nedelea, însemnând a șaptea zi a săptămânii, adică „duminică”, nume vechi în Tupilați, dar și la Giurcani, cu denumirea de Nedea, Nedelea, toate originare din Bulgaria;
 51. **Nistor**, nume vechi în Găgești ce provine din limba slavonă, derivat din cuvântul „nica” care înseamnă victorie, cel mai probabil la noi, venit pe filiera bulgară;
 52. **Pancu**, nume de familie originară din satul Hulubăț. Proveniența numelui este bulgărescul „Pankov”. Există și o altă interpretare, cuvântul ar putea proveni de la titlul nobiliar „Pan”, care înseamnă boier (avem Pan Giurgiu, cel care a cumpărat la 1464 moșia Găgești), nume vechi în Tupilați, provenit din Bulgaria;
 53. **Pavel sau Pavăl**, nume existent în Găgești, provenit de la Fedești, cei care-l poartă fiind porecliți și Fedescu, nume de origine slavă, care derivă din „Paulus”, tradus prin Paul, iar forma Pavel, a ajuns pe filiera slavă probabil bulgară. Există și un Pavăl la Giurcani încă din 1820;
 54. **Paveliuc**, nume slav, ucrainean, provenit de la Pavel, la care s-a adăugat sufixul „-iuc”, nume vechi în Tupilați;
 55. **Petrea**, nume de familie românesc ce provine de la numele de botez, Petre, a lui Petrea;

56. **Plăcintă**, nume de familie dat ca poreclă mai întâi, devenit apoi nume de familie, prezent în Peicani;
57. **Popa**, nume provenit de la ocupaționalul românesc „popă”, fiind de origine maghiară, Popa fiind numele dat țăranilor ce aparțineau Bisericii Catolice, folosit pentru oameni simpli, este un nume vechi în Tupilați;
58. **Râclea**, nume provenit din localitatea Roșiești, origine necunoscută, probabil de la „raclă” sau „raclat”;
59. **Răbușanu**, nume de familie provenit de la Poșta Elan, originea numelui fiind de la „răboj”, care însemna în vechime o bucată de lemn crestată atunci când locuitorii își notau diferite calcule;
60. **Rotaru**, nume românesc derivat, de la ocupația de rotar (o persoană care făcea roți de căruță, de moară, etc.) ;
61. **Sârbu**, nume vechi în Giurcani, provenit de la românescul *sârb*, fiind un supranume etnoimic, o poreclă bazată pe originea etnică a persoanei care-l poartă. Există în Giurcani și mahalaua sârbească, denumire dată locuitorilor bulgari cărora li se mai spuneau și sârbi (*veniți din gios*);
62. **Stan**, nume de familie provenit din Viișoara (Băsești), este nume de origine ucraineană;
63. **Stoenciu**, nume vechi în Tupilați, are originea în *Stoian*, nume bulgăresc;
64. **Surdu**, nume vechi ce își are origine românească, urmare a unor caracteristici fizice sau a unei dizabilități a unui strămoș, care ar fi putut fi surd. Astăzi, numele de persoane nu poate fi considerat ca o etichetă negativă sau discriminatorie și nu trebuie să fie interpretat într-un mod ofensator;
65. **Stupu**, nume vechi românesc ce provine de la stupul de albine;
66. **Tanu**, poreclă la început, a devenit ulterior și nume de familie. Familia Nedelcu s-a despărțit în Tanu și Plăcintă, pentru a fi recunoscute mai ușor în satul Tupilați;
67. **Ungureanu**, denumire ce vine de la ungureni, români originari din Transilvania, zona Sibiu care veneau în transumanță cu oi;
68. **Velicu**, nume de familie provenit de la Viișoara (Băsești), având origine slavă, de la bulgărescul „*Veliko*” ;
69. **Vechiu**, nume provenit de la adjectivul „*vechi*” de origine grecească, nume de familie vechi în Tupilați;
70. **Vicol**, nume vechi răzășesc, provenit de la *Hicol*, care la rândul lui provine de la cuvântul *viscol*, nume vechi în Tupilați;
71. **Vida**, nume originar din limba maghiară, de la patronimul *Vid*, o derivare a numelui latin *Vitus* care înseamnă *viață*, prezent în Peicani.

b) Nume de botez (prenumele)

Estetica numelor românești este preluată de la romani, aceștia având trei nume, fiind o modă întâlnită chiar și la noi. Este vorba de *praenomen*, *nomen* și *cognomen*. Ultimul, *cognomen*, este porecla, care a devenit odată cu trecerea timpului parte esențială din nume. Același model a intrat în folosință și la noi românii, însă cele trei nume nu mai au aceeași semnificație, azi existând doar numele de familie și unul sau mai multe prenume, care definesc identitatea unei persoane.

Tradiția a fost și încă există, aceea de a da noului născut numele nașilor, fenomen ce a rezultat din analiza certificatelor de botez existente la nivelul bisericilor.

În satele comunei Găgești, numele care au fost acordate după naștere și pe care le întâlnim des, sunt următoarele: Ioan (Ion), Ioana (Ionica), Gheorghe (George), Georgeta (Geta), Dumitru, Dumitra, Vasile, Vasilica, Vasâlca, Ștefan, Ștefania, Constantin, Costache, Elena, Lenuța, Ileana, Neculai, Niculina, Marin, Maria (Marioara), Marița, Magdalena, Marghioala, Ilie, Ilinca, Florea, Florica, Petre, Pavel, Petruța, Mihai, Mihaela, Andrei, Virgil, Grigore, cu toate diminutivele rezultate din acestea.

Din analiza buletinelor de naștere existente în arhiva bisericilor, aproximativ un sfert dintre bărbați, pe vremuri, purtau numele de Ioan (Ion). În câte o casă erau trei de Ion: bunicul, tata și fiul. Maria este un alt prenume foarte

des folosit în sate. Celor tinere li se spunea Maricica, celor de vârstă medie, Maria, iar celor înaintate în vârstă, Marea (Baba Marea, m'am Marea). Dacă Marea avea o fiică, sau prin căsătoria băiatului, îi aducea o noră, Maria, acesteia i se spunea Mărioara. Nu știu cum se descurcau sătenii cu atâtea Mării, de aceia se foloseau denumiri ca: Maria lui Costică, Maria lui Olaru, Maria lui Gheorghe, etc., de unde și zicala, *aceeași Mărie cu altă pălărie*.

Dintr-o statistică a numelor folosite în satul Tupilați, în anul 1950, din 150 de bărbați, 21 purtau numele de Vasile. Astăzi, abia dacă mai sunt 2-3 nume de Vasile. Au mai fost și alte nume, care nu erau nume de sfinți și nu-și sărbătoreau onomastica. Acestea însă erau puține. Frumuzache, nume cu sufix

Buletin de naștere, Marin Nedelcu 1944

de origine grecească, -ache, apărut în sat încă din epoca fanariotă, nu avea sfânt, însă nici diminutiv nu avea, era cam greu de folosit. Au fost mulți cu acest nume, în special în satul Tupilați, în 1950 erau 7 persoane cu numele de Frumuzache. La fel și numele de Sebastian, nume latinesc, care vine de la latinescul sebastos-venerabil, are sfânt în calendarul creștin, însă nu este sărbătorit cu cruce roșie. La femei mai este întâlnit numele de Anica, Aneta, nume greco-slave derivate din Ana, sau hipocoristic, Anca. Dacă analizăm unele nume din punct de vedere al originii, cum ar fi de exemplu Gheorghe, un nume la fel de des întâlnit în sate cu derivatele sale, George, Gelu, Gică, Ginel, Gogu, acesta e un nume afectiv ce indică ocupația purtătorului și corespunde cu numele grecesc, georgios=georgos, care înseamnă agricultor sau țăran.

O serie de nume de botez care au existat în sate sunt de origine turcă, cum ar fi: Sultana, Catrina, Frosa, iar altele de origine greacă cum ar fi, Marghioala. În ziua de azi există tendința de a da nume după celebritățile din media, persoane importante pentru un anumit domeniu sau nume străine de fotbaliști, cântăreți, etc.

Câteva explicații lingvistice pentru nume de botez cu frecvență mai mare în sate:

1. Ioan, Ion, Ionuț, Ionel, Nelu, Ionela, Neli, Nelica, Ioana, Oana. Ioan este nume biblic. Ion este o formă mai nouă a lui Ioan dar mai frecvent întâlnit. Din bulgarul Neli, provine, Nelica;
2. Maria, Mariana, Marioara, Marilena, Marian. Maria este nume biblic, de la el provenind numeroase diminutive întâlnite cu nume de botez;
3. Constantin, Costică, Costachi, Costel, Costinel, Constantina. Constantin este nume calendaristic provenind din epoca romană de la Constantin cel Mare, Împărat Roman;
4. Elena, Lenuța, Ilenuța, Ileana, Ilenuș, Nușa, Luța. Elena este un nume calendaristic provenind de la grecescul Elene și latinescul Helen, ajunse la noi prin filieră slavă;
5. Mihai, Mihail, Mihaela, nume biblic;
6. Gheorghe. Gheorghită, Ghiță, George, Georgică, Gică, Gelu. Gheorghe este un nume calendaristic de la el provenind celelalte variante de nume de botez. Remarcăm că Gheorghită sau Gherghe sunt și nume de familie;
7. Vasile, Vasilică, Vasilica. Nume calendaristic provenit din perioada slavonă. (Vasilie=Basilius). De la el provine și numele de familie Vasiliu (grecul Vasileios, Vasileiu);
8. Petru, Petre, Petrea, Petrică, Petrișor, Petruța, Petronela. Petru este nume calendaristic de la el provine și numele de familie Petrescu întâlnit rar în sate;

9. Dumitru, Mitică, Dumitra, Dumitrița, Mitruț, Mitru, Mitra. Dumitru este nume calendaristic, același ca origine cu Dimitrie, datând din epoca romană (grecul Deme'trios). De la el provine numele de familie Dumitrache, datând din epoca fanariotă întâlnit în prezent în sate;
10. Nicolai. Nicolae Niculai, Neculai, Nicu, Nicușor, Nicoleta, Niculina. Numele calendaristic Nicolai provine din epoca slavonă, Niculina are la origine bulgarul Niculin;
11. Florin, Florina, Florica, Floarea. Florea, Florentina. Datează din epoca romană, numele Florin reprezintă „o monedă bătută pentru prima dată la Florența”. Poate fi și un derivat de la Florea (floare), cu sufixul-in;
12. Aurel, Aurelian, Aurică, Aurelia. Aurel provine de la latinescul Aurelius iar Aurelian de la latinescul Aurelianus. Aurica este femininul lui Aurel, derivând de la Aurică, *arbust din familia verbenaceelor*;
13. Viorel, Viorica. Viorel este masculinul lui Viorică, nume de floare;
14. Daniel, Dănuț, Dan, Daniela, Dana. Daniel este nume biblic de origine ebraică;
15. Adrian, Adi, Adina, Adela. Numele calendaristic Adrian are la bază latinescul Hadrianus;
16. Andrei, Andra, nume calendaristic;
17. Gavril, Gabriel, Gabriela, Gabi, datează din perioada slavonă, provine de la numele calendaristic Gavriil, ca formă populară, veche a lui, Gabriel;
18. Eugen, Eugenia, Jenică, Jana. Provin de la neologismul Eugen (italian, francez) rezultat din grecul Eugenios;
19. Liliana provine din bulgarul Liliya sau de la Elena;
20. Verginia, Virginia, are la a origine grecul Vergos sau/și bulgarul Vergo;
21. Rodica, este considerat prenume de creație livrescă (întemeiată exclusiv pe informații din cărți), provenit de la rod, conform bulgarului rod, sau germanului Frucht;
22. Ilie, Ilinca. Nume biblic datând din epoca slavonă;
23. Alexandru. Lixandru, Alexandra. Sandu. Numele calendaristic Alexandru provine de la grecul Aleksandros din epoca slavonă;
24. Mircea își are originea de la bulgarul Mirca;
25. Paul, Paulică, Paula, Paulina, este nume calendaristic la catolici, adoptat adesea și de ortodocși, care îl înlocuiesc prin el pe Pavel, conform și bulgărescului sau polonezului Paul;
26. Ștefan, Ștefania, Fănica, Fănică. Numele calendaristic de botez, Ștefan provine din epoca romană, fiind și la originea numelui de familie Ștefănescu;
27. Teodor. Toader, Teodora, Dora. Provin de la numele calendaristic Teodor, corespondent al lui Theodoros, din epoca romană;

28. Lucreția vine de la latinescul Lucretius;
29. Valeriu, Valerian, Valerică, Valeria. Valeriu provin de la Latinescul Valerius, iar Valerian de la latinescul Valerianus;
30. Pavel își are originea în epoca slavonă de la numele calendaristic Pavel.
31. Stelian, Stelică, Stela, Steluța, provin de la bulgărescul Stelijan sau grecul Stelianos. Stela vine de la bulgarul Stella;
32. Emil, Emilia își au originea în latinescul Aemilius;
33. Marin, Marinică, Marina, Marinela. Marin vine de la bulgărescul Marin, frecvent la bulgari;
34. Lucian, Lucia, Lucica, provin din italianul Lucian;
35. Dinu, Dina, Didina, reprezintă nume hipocoristice de la. Constandin și Costandina, de origine greacă;
36. Ecaterina, Catinca, nume de sfântă de origine grecească, venit la noi indirect;
37. Sorin, Sorinel, nume datând din epoca romană de la latinescul Solinus, cu semnificația Soare și sufixul -in;
38. Doina, Doinița, de la doină; conform și slavului Dojna;
39. Elvira de la ungurescul Elvas, „daltă”;
40. Margareta, nume din epoca romană de la latinescul Margarita; confort și margaretă, nume de floare;
41. Laura, Laurențiu, de la laur, „o plantă de câmp”, conform și italianului Lauro. Laurențiu, provine din latinescul Laurentius;
42. Luminița, de la românescul lumina cu sufixul diminutival -ița;
43. Valentin, Valentina, de la latinescul Valentinus din epoca romană;
44. Elisabeta, Elisaveta, nume din epoca fanariotă, provenind din grecescul Helios și Sava (bulgarul Sava), ori/și Savel (bulgarul Savel);
45. Liviu, Livia, datând din epoca romană de la latinescul Livius;
46. Domnica de la latinescul Dominicus din epoca romană;
47. Lidia derivat din grecul Eliadis venit la noi prin filieră slavă;
48. Parascheva, Paraschiva din epoca slavonă, nume calendaristic, conform bulgarului Parascheva;
49. Sofia, Safta, numele grec Sofia, feminin de la Sofia;
50. Veronica, Vironia, Vera, de la latinescul Veronica sau și grecul Veron, Veronica;
51. Victor, Victoria provine de la latinescul Victor-biruator;
52. Aglaia nume feminin derivat probabil de la aga sau agă prefect de poliție;
53. Andrei, Andreea nume biblice venite la noi prin filieră slavă;
54. Ovidiu de la latinescul Ovidius;
55. Violeta, nume de floare;

56. Natalia, Natalița de la bulgarul Nata;
57. Irina nume calendaristic din epoca romană de la latinescul Irena;
58. Carmel, Carmeluța, Camelia, de la grecul, karma;
59. Eufrosina, Frăsina de la neo grecescul Eufrosinas din epoca fanariotă, Frăsina este o variantă populară a lui Eufrosina;
60. Claudiu, Claudel, Claudia, nume din epoca romană de la latinescul Claudius;
61. Radu de la slavul rad;
62. Sandu, hipocoristic a lui Alexandru, conform și bulgarului Sandos, Sandul;
63. Grigore, nume calendaristic din epoca slavonă;
64. Monica de la bulgarul Mona sau și grecul Mona și cu sufixul-ica, diminutiv;
65. Manuel, Manuela, Emanuela, variante a lui Emmanuel vechi, nume biblic, apoi calendaristic;
66. Milea, Milica de la bulgarul mile conform numelui topic, milea, folosit și ca nume de familie;
67. Nadia de la rusul Nadia;
68. Virgil, nume din epoca romană provenind de la latinescul Virgilius;
69. Profira, femininul bulgarului Profir;
70. Ortansa, Orteza de la Ortan Uliu;
71. Larisa de la grecescul Arios conform numelui topic Larisa;
72. Teofil, Teofilia, femininul greului, Teofilos;
73. Varvara nume calendaristic din epoca slavonă;
74. Vica conform unui topic vica, provenit din Ardeal, Ioana;
75. Miorița de la mioară;
76. Antonia, Antoaneta, Antonie, nume calendaristic de origine greacă;
77. Romeo, Romică, de la italianul Romeo;
78. Cezar de la latinescul Caesar;
79. Cornel femininul latinescului Cornelius din epoca romană;
80. Filica de la turcul Filica- barcă, luntre, nume de botez rare;
81. Ana, Anica, Anișoara, Anca, numele biblic Ana datează din epoca romană. Mai rar apar și numele compus de botez Ana Maria;
82. Cristian, Cristi, Cristinel, Cristea, Cristina. Numele de botez, Cristian provine din grecul Hristianos, iar Cristea de la grecul Hristea. Cristina este femininul lui Cristian, conform și greului Hristina;
83. Dorin, Doru, Dorel, Dorina, Dorica, Doruța. Dorin provine de la Doru (hipocoristic de la Teodor), cu sufixul -in;
84. Iulian, Iuliana, Iulia, Julien. Iulian este nume calendaristic; Julian, provine de la Julien.

c) Porecle

În toate satele, pe lângă numele de familie, la o bună parte din cetățeni au existat și există și astăzi porecle. Poreclele au devenit cu timpul mai puternice și mai utilizate decât numele oficial. De multe ori sătenii nu se cunosc după nume, așa cum se cunosc după porecle. Poreclele și supranumele sunt considerate elemente ce aparțin sistemului popular de denominație. În general, porecla este pusă după o marcă sau o trăsătură caracteristică a aspectului uman, cel exterior sau interior. Porecla poate reflecta o valoare afectivă, dar cel mai mult o batjocură, pentru a se deosebi de celelalte persoane.

Fiind localități mici, unde toată lumea se cunoaște, s-a împământănit un sistem de denominație personală, necesar pentru a nu se face anumite confuzii, generate de coincidența numelor de botez sau de familie. De multe ori, fiind prea mulți cu numele de Ion sau Gheorghe, se apela, pentru o identificare mai ușoară, la o persoană apropiată, mamă, soție, al cărei nume se punea lângă cel la care se face referire. De exemplu: Ion al lui Covrig, Mihai al lui Liliana, Gheorghe a Floarei, Maria lui Mihai, sau a Mariei, a Elenei, a Frăsinei, etc.

Făcând un exercițiu de memorie, am încercat cu sprijinul unor săteni, câteva porecle întâlnite în sate, unele existând chiar și azi. De asemenea, le-am și grupat după anumite criterii, încercând să le găsim o explicație.

a) Porecle ce caracterizează anumite defecte fizice: Covrig, Piticul, Ghebosul, Ciungul, Bâlbâitul, Cârnu, Bursulică, Muta, Șchiopul;

b) Porecle care indică năravuri, obiceiuri, deprinderi: Fudulache, Cioacă, Plămădeț;

c) Porecle după ocupație; Olaru, Ciobanu, Văcaru;

d) Porecle care au la origine o întâmplare sau preocupare: Plăcintă, Brânzoi, Olaru, Boțolescu, Găină, Rață.

Și o descriere a unor porecle date de săteni în unele sate: *Gădereanu* - vine probabil de la atitudinea persoanei respective, fiind un om care specula anumite situații, vânzări, furturi etc; *Ghildoaica* - denumirea probabil venea de la faptul că persoana respectivă ghicea în cărți sau ghioc; *Fudulache* - denumirea este dată de aspectul țaranului înfumurat, cu nasul pe sus, elegant; *Covrig* - poreclă ce face referire la aspectul corpului, mai aplecat de spate, având aspectul unui covrig; *Piticul* - mic de statură, pitic; *Ghebosul* - aspectul corpului, cu „gheb” în spate (cocoașă); *Plămădeț* - un om care are obiceiul de a exagera, totodată caracterizându-l ca și frământat de la plămădeală. *Pocăneață* - poreclă pentru un om mai gălăgios; *Jidanul* - evreu; *Cloșcă* - după poziția găinii căzute cloșcă, stă ca o cloșcă; *Ciungu* - infirmitate; *Bâlbâit* - după vorbă; *Țuluc*, provine de la pui de vrabie; *Gorgogeanu*, vine probabil de la consumul de fructe crude (gorgoaze); *Geantă*, denumire dată unui cetățean care era slab ca o geantă ce o

poți duce subsuoară; *Cârnu*, denumirea vine de la defectul nasului, cârn; *Papaiani*, poreclă individuală, denumirea vine de la familia Popa; *Boțolescu*, poreclă individuală, denumirea venind de la șeful unei fanfare ce venea în sat la hore ori nunți, acesta fiind mai brunet i s-a spus de către copii la joacă; *Țâstar*, poreclă individuală dată unei persoane cu aspect fizic de șobolan (țâstar); *Bleanu*, poreclă individuală dată unei persoane care nu prea vorbea, molâu, bleg.

Porecle ale unor locuitori ai comunei (satul Tupilați):

Velicu Constantin - Bacu; Demir Gheorghe (Ghiță) - Tărăță; Demir Ion - Chele; Ciobanu Dumitru (Mitre) - Țurlug; Mihal Ion (tatăl și fiul) - Biju și Vâj; Nedelcu Valeriu - Țăganu; Mihal Costică – Țuiu; Ciobotaru Frumuzache - Cășu; Ciobanu Gheorghe (Ghiță) - Dârdală; Ciobanu Neculai (Culai) – Tărtăcuță; Ciobanu Vasile - Brânzoi; Ciobanu Ion – Covrig; Ciobotaru Ion - Geantă, David Vasile – Doboșeru; David Ilie – Davai; David Marin – Stalin; David Sandu – Ganea; Nedelcu Sandu – Pițu; Râclea Ion - Floacă; Necula Gheorghe-Plămădeț; Ciobanu Ion - Buia; Stoienciu Ion – Bucan; Nedelcu Grigore – Tanu; Nedelcu Marin – Vlăjganu; Ciacăru Toader – Șchiopul; Ciobanu Ion – Pocăneață; Pancu Constantin-Baroi; Ciobanu Mitre - Dunel; Colea Costică – Bâcu; David Gheorghe – Ghighi; Ciobanu Vasile – Jipa; Ciobotaru Elena - Huia; Manole Gheorghe – Șul; Toader Constantin – Topor; Marin Titi – Bleanu; Marin Vasile - Olaru; David Mitre - Ghebosu; Marin Vasile - Cioacă; David Mitre - Panaghie; Nedelcu Vasile - Bursulică; David Vasile - Țap; Mihal Vasile - Godică; Ciacăru Gheorghe - Arendașu; Mihal Gheorghe - Scripcaru, Popa Gheorghe -Papaianu; Chicu Ion - Bujavercă; Mihal Vasile - Zdrângu; Manolache Ion - Măgdălin; Anton Toader - Gorgogeanu; Nedelcu Gheorghe - Pichirea; Nedelcu Vasile - Gădereanu; Nedelcu Sebastian - Bastinel; Nedelcu Ion – Fudulache; Nedelcu Gheorghe – Tanu; Anton Vasile-Jumară; Ciobanu Gheorghe - Dârdală; Darie Vasile - Dărică; Nedelcu Petrache - Ghidiraș; Popa Gheorghe - Ghițulie; Nedelcu Ion - Plăcintă; Nedelcu Ileana - Ghildoaica; Ciobotaru Gheorghe - Găină; Manole Chicu - Cloșcă; Manole Vasile - Ursu; Mihal Vasile - Șefu; David Vasile - Târlan; Marin Vasile - Hepa; Stoienciu Mitre - Lioșcă; Chicu Ion - Roșu; Chicu Ion (fiul) – Păpândachi; Dumitrică Ion - Nică Dracu; Ciacăru Toader - Cârțan; Nedelcu Mitrea – Țâstar; Colea Mihai - Rață; Ciubotaru Vasile – Țîbulachi; Pancu Costică – Baroi; Mihal Costică – Boțolescu; Pancu Vasile – Guzganu; Râclea Costică – Doctorul.

5.6. Politica demografică din perioada comunistă

La jumătatea secolului XX, odată cu trecere la societatea comunistă, politicile demografice au stat în atenția statului, având un impact semnificativ și asupra comunei Găgești. Acestea au determinat creșteri ale populației și schimbări în structura socio-profesională. În anul 1966, prin decretul numărul 770 din 1 octombrie s-a interzis întreruperea de sarcină, măsură care viza creșterea accelerată a populației. Prin acest act normativ s-a pus bazele a ceea ce avea să constituie una dintre cele mai nepopulare măsuri luate de regimul comunist. Această acțiune a făcut ca în anul 1967, fertilitatea să se dubleze față de anul precedent, născându-se la nivelul comunei un număr ridicat de copii, denumiți și „decreței”.

Satele comunei Găgești au cunoscut de-a lungul timpului mai multe perioade de dezvoltare și totodată mai multe tipuri sau categorii de populație, după vârstă și perioade de timp, numite generic, generații sau leaturi. Referindu-ne la ultima sută de ani, putem considera:

- generația primului război mondial;
- generația interbelică;
- generația celui de-al doilea război mondial;
- generațiile satului după cel de-al Doilea Război Mondial.

5.7 Generațiile satului după cel de-al Doilea Război Mondial

Perioada anilor 1945-1989, a fost o perioadă controversată și un experiment inedit în viața satelor. În funcție de anumite criterii, cum ar fi, vârsta, modificările structurale, evoluția și etapele transformării socialiste, experiența de viață, putem împărți populația în mai multe generații, astfel:

a) *Generația anilor '50 - '60*

Această generație se poate numi *generația colectivizării*, fiind cea mai numeroasă, cea care a dat primii conducători de sfat popular (primari), primii președinți de gospodării colective, primii șefi de secții de mecanizare, primii contabili șefi, primii brigadieri, primii socotitori, primii magazioneri, dar și țărani care s-au opus colectivizării, unii dintre ei suferind consecințele. Este generația care a cunoscut cele mai mari transformări, cea care venind de pe front, a primit pământ, i s-a luat apoi pământul, cea care a fost forțată să intre în întovărașire și colectivizare. Stând de vorbă în anul 2023, cu unul dintre cei care a înființat prima întovărașire în satul Tupilați, Râclea Ion, 93 de ani, acesta își amintea cu nostalgie, cum într-o noapte s-a hotărât cu un alt sătean, Ștefan Ciobotaru să pună bazele unei *întovărașiri* agricole și cum au reușit ei să adune în câteva zile aproape tot satul. Din păcate, tot el menționează că, văzând încotro se îndreaptă această întovărașire, adică spre colectivizare, atunci a plecat din sat,

mergând la SMA Roșiești. Din această generație au făcut parte și Toderașcu Ion, Lefter Cornel și alții care au avut de suferit, fiind condamnați pentru *uneltire împotriva statului*. Dintre primii președinți de sfat popular, ulterior primari, îi amintim pe: Ioniță Negară, Bălan Gheorghe, Cracea Gheorghe, Vida Iancu. Dintre primii președinți de gospodării colective, amintim pe: Guzman I. Cezar, la Peicani, Bălan Constantin, la Găgești, Nedelcu Ion, la Tupilați, Mășlea Ion, Stelian Manea la Giurcani, Gheorghe Ceru și Ion Cracea la Urdești. Sigur, aici vorbim de selectarea unor gospodari ai satelor, care deși nu aveau pregătirea necesară, maxim 7 clase, însă au ocupat funcții de conducere la nivel local, ulterior fiind școlarizați de partid.

De asemenea, primii brigadieri de gospodării colective, au fost selectați tot din categoria țăranilor fruntași, aici amintim pe: Dima Georgel, Anton Vasile, Anton Pavel la Tupilați, Matei Radu la Găgești, Ion Moldoveanu la Peicani, Alexandru Mălăescu și alții la Giurcani, toți desfășurând o activitate bogată până în anul 1965, când, după unificarea GAC-urilor a apărut funcția de șef fermă prin comasarea brigăzilor și preluarea funcțiilor de către cei care au absolvit școli tehnice.

Iar primii contabili, așa numiții *socotitori*, care aveau între 4 și 7 clase gimnaziale, așa cum au fost Stan Ilie din Tupilați și Ilie Ciobanu din Găgești, Cherciu Gherasim de la Giurcani și alții, unii devenind și primii contabili șefi, lor adăugându-li-se ulterior: Anton Alexandru (Tupilați), Crăciun Iorgu (Giurcani), Bunu C-ța (Peicani), toți fără studii de specialitate.

O altă categorie era cea a magazinerilor din gospodăriile colective: Dionisie Iovu, Aftene Mihai și alții. Tot atunci au apărut și primii mecanizatori, menționându-i pe: Buta Constantin, Ciorbagiu Mircea, Mihal Dumitru și alții.

Categoria oamenilor de rând era reprezentată de țăranimea cooperatoare și mecanizatori, fiind cea mai numeroasă din populația rurală, mulți dintre ei cunoscând beneficiile sistemului cooperatist, amintindu-i aici pe: Gheorghe Mihăilă, Peicani, care în anul 1955 a făcut împreună cu soția sa 658 zile-muncă, primind 14 tone de cereale, pe Ciobotaru Frumuzache din Tupilați și alți membrii cooperatori, care au primit cantități mari de produse în acea perioadă.³⁶³ Pe categorii de populație apte de muncă de la nivelul comunei Găgești, după o cercetare proprie, în anul 1965, am identificat în procente:

1 % funcții de conducere;	5% aparat administrativ
8 % funcții tehnice și economice;	10% mecanizatori
5% cadre didactice	78% muncitori agricoli (țărani cooperatori)
1% cadre medii sanitare și sanitare veterinare	

³⁶³ „Flacăra Iașului” nr. 2979 din 24 martie 1956.

Această generația a trăit perioada comunistă cu cele mai mari transformări în satul socialist: colectivizare, electrificare, reconstrucția caselor, apariția primului radio, a primului televizor, magazin sătesc, autobuz și dispensar. Acești gospodari au contribuit semnificativ la modernizarea comunității și a satului în general. O scrisoare cu iz propagandistic găsită în satul Peicani, din acea perioadă și publicată într-un ziar regional, fiind vorba de colectivistul Constantin Ciocârlan, membru al „G.A.C. 1 Mai” din Peicani, care a trimis o scrisoare în anul 1956 fiicei sale, ingineră în București, reflectă dacă nu în totalitate, măcar în parte, unele aspecte ale acelor timpuri din viața satului Peicani.

Dragă Profira,

Noi suntem bine sănătoși ceea ce-ți dorim și ție. N-ai mai fost demult prin sat, de aceea să știi că s-au petrecut multe de când ai plecat anul trecut, Ion al lui Petre Andrieș s-a însurat, a făcut nuntă mare, cu lăutari. Maica-ta a umplut bățatură cu orătării și abia așteptă să vii acasă, îi tare dor de tine. Eu o duc bine cu sănătatea și cu munca, iar sora ta Maria, își așteaptă moștenitorul, iar cumnatu-tu, e fruntaș pe gospodărie. Să știi că ne descurcam bine cu gospodăria colectivă, veniturile noastre au crescut mult, anul trecut am ieșit bine cu cele 350 și ceva de zile de muncă, am primit produse și bani în valoare cam de 15.000 lei. Având de unde s-au mai bine zis cu ce, ne-am cumpărat aparat de radio și mobilă nouă, iar la ultimul avans am mai primit încă 800 lei.

De aceea noi ne simțim bine cu mare putere de muncă. Deși înainte de intrarea în gospodăria colectivă aveam 7 ha și ceva de pământ, car cu boi de muncă, cal, plug, vacă, însă pământul era împărțit în multe locuri, până la Copăceana pe Hulubăț, îl aveam cam în 7 locuri, iar de multe ori nu-l mai puteam lucra, îl scăpam în buruiună și nu mai veneam cu nimic acasă, iar maica-ta era supărată mereu. De când sunt colectivist, nici cote nu mai plătesc, nu mai am problemele astea, am porumb în coșar și grâu în pod pentru doi ani, unde mai pui că avem și doi purci în bățatură, iar slănina n-am terminat-o nici pe cea de anul trecut.

Acum sunt mult mai liniștit și-mi văd de treabă, de aceea îți spun și ție ca să înțelegi și să știi că nu am fi putut să te ținem în școală dacă nu venea această perioadă bună cu gospodăria colectivă și acum nu aveam cu ce ne lăuda. Dar să știi că nu numai noi avem tot ce ne trebuie, toți colectiviștii din sat au început să se dezvolte, mă uitam deunăzi la casa lui Bularda Augustin, ți-i mai mare dragul să te uiți la ea și mulți ca el, cam vreo 80 de la noi din sat, ba și-au învelit casele, ba le-au tencuit să vezi ce frumoase sunt! Ion al lui Petre Andrieș, Vasile Anghel, Mândița Coșeru, Ion Mălăescu, toți să-i vezi ce mândri sunt că și-au aranjat casele, iar când ies prin sat, îmbrăcați frumos ți-i mai mare dragul să-i privești. Și toate numai datorită gospodăriei colective. Tu cum o mai duci? Așteptăm vești bune de la tine și poate facem la

*toamnă și noi o nuntă mare, avem acum cu ce. Închei, urându-ți multă sănătate și te așteptăm acasă cu drag! Ai tăi părinți.*³⁶⁴

b) Generația anilor '70

Este generația formată din tineri instruiți în regimul comunist, după colectivizare. Mulți au devenit specialiști în agricultură, zootehnie, medicină veterinară, învățământ, sănătate și alte domenii, provenind din satele comunei Găgești și din alte localități din țară. Funcțiile de șef fermă au fost preluate de tehnicieni agricoli și horticoli pentru fermele agricole și pomi-viticole, iar pentru cele zootehnice de tehnicieni veterinari sau zootehniști. Atunci au apărut primii specialiști cu studii medii agricole, tehnicieni agronomi, veterinari și zootehniști, ca: Mocanu Valentin, Lefter Alexandru, Mihăilă Elena, Ciobotaru Valeriu, Pintilie Vasile și alții care au îndeplinit funcții de șefi fermă. Tot atunci au apărut și specialiști cu studii superioare, care au îndeplinit funcția de inginer șef (Bunu Ioan), sau alți specialiști agricoli atât în sectorul vegetal cât și în cel zootehnic. Tot cu studii medii au fost promovați în funcții economice (contabil șef C.A.P.), așa cum a fost cazul lui Borș Constantin cu liceul teoretic, mai târziu apărând cei cu liceul economic care au îndeplinit și funcțiile de economiști fermă, toți fiind școlarizați la centre de perfecționare a cadrelor din agricultură. Contabilul șef Borș C. a avut un stadiu de perfecționare de trei luni la centrul de perfecționare Iași. Mecanicul agricol Buta Constantin a ajuns șef secție mecanizare și deputat în Marea Adunare Națională, Costea Pericle, primar, instructor de partid și președinte de CUASC, Lefter Alexandru președinte de C.A.P..

c) Generația anilor '80

A fost generația care a cunoscut cea mai mare dezvoltare, dar și o importantă migrațiune a tinerilor către orașe. Mulți tineri au învățat în școlile generale din comună, apoi au urmat studii universitare, la facultăți umaniste, politehnică și institute agronomice, iar alți tineri rămași în sat, au devenit mecanizatori agricoli sau muncitori specializați în zootehnie. Țăranul cooperator a devenit muncitor agricol, horticol sau zootehnic. Mulți absolvenți, ingineri, medici veterinari, zootehniști, dar și profesori, învățători, care s-au format în acea perioadă, nu s-au mai întors în sate, urmare a repartizărilor primite după absolvire, așa cum au fost: Ciobotaru Lică, Nedelcu Vasile, Popa Eugen și mulți alții. Repartizarea după terminarea facultății se făcea pe baza mediilor de la examenele de diplomă și cele anuale, prin repartii guvernamentale. Majoritatea specialiștilor care au venit în comună, au ajuns în urma repartizării de la facultățile de profil, mulți fiind din alte regiuni ale țării: ing. Ioan Bunu, ing. Micu Ioan, dr. Bányai Botond, etc.

³⁶⁴ „Flacăra Iașului”, nr. 3985 din 26 iunie 1956, p. 3.

5.8 Politica de cadre și nomenclatura satului

Conducerea locală de partid și de stat era formată la început din președintele sfatului popular sau a consiliului popular, apoi primarul, secretarul comitetului comunal de partid, directorul școlii, directorul căminului cultural, inginerii șefi, agronomi, zootehniști, medici veterinari și șefii de fermă. Există acea rotație a cadrelor, în special la cele de partid, iar politica de cadre era una din prioritățile statului socialist. Mulți specialiști, cadre de nădejde ai satului au fost scoși din producție pentru unele funcții de conducere, fiind acceptați în mare măsură, muncitorii agricoli, mecanicii șefi, cum au fost: Iancu Vida, Butnaru Constantin, Costea Pericle, etc. Aceștia au urmat cursuri politice de scurtă și de lungă durată de la 6 luni până la 5 ani, dintre aceștia fiind selectați cadre de conducere, devenind activiști de partid, apoi președinți de C.A.P. și primari. Toți specialiștii și activiștii de partid trebuiau să fie modele de conduită morală și se bucurau de o anumită autoritate în colectivități.

Dacă vorbim de evoluția unor cadre, majoritatea președinților de C.A.P. și a brigadierilor, la început, nu aveau pregătirea necesară, aveau maxim 7 clase, însă partidul i-a școlarizat. Începând cu anul 1960, la Iași au fost școlarizați președinți de G.A.C. și brigadieri, pentru a îmbunătăți conducerea gospodăriilor colective și a brigăzilor agricole și zootehnice, liderii au fost instruiți prin cursuri intensive la Centrul de pregătire a cadrelor din Iași, organizat de Ministerul Agriculturii. Articolele vremii, precum *Colectiviștii-elevi* din „Flacăra Iașului”, descriau condițiile bune de învățare, sălile amenajate, materialele didactice și proiecțiile de filme agricole și artistice. Ion Nedelcu, președintele G.A.C. Tupilați, menționa și faptul că aveau posibilitatea de a urmări emisiuni agricole la radio și televizor.³⁶⁵

Fruntea satului era formată din: primar, președinte de CAP, director de școală, director de cămin cultural, șef secție mecanizare, șefi de fermă, la care se adăugau, medicii, inginerii, profesorii, contabilii și secretarii de partid pe ferme, asistenții medicali, tehnicieni, etc., toți aceștia se manifestau în sat ca o burghezie rurală. Dintre aceștia, elita agricolă era cea mai numeroasă, specialiștii agricoli din diferite domenii, dominau satele. Cadrele TESA de la C.A.P. Găgești, formată din președinte, vicepreședinte, contabil șef, șefi de fermă, brigadieri, economiști, etc, era respectată în sate și invidiată de populație. Oamenii de rând, țărănimea cooperatoare, mecanizatorii, lucrătorii din zootehnie, reprezentau cea mai mare parte a populației rurale și aveau un cuvânt important de spus în comunitățile lor.

După o statistică personală făcută în anul 1988, elita satului reprezenta cam 16,5% din populația activă, iar 83, 5% era reprezentată de restul populației.

³⁶⁵ „Flacăra Iașului”, nr. 464 din 7 decembrie 1960.

5.9 Vocea satului

Tinerii rămași în sat, în mediul rural, participau la diferite spectacole, baluri, hore, reuniuni de familie, sărbători onomastice, zile de naștere, activități culturale patronate de UTC, iar bătrânii stăteau ca și astăzi pe prisma casei lor, așteptând să primească vești de la copii. *Viața mea și a celorlalți din sat, a fost una obișnuită, atât în interiorul familiei, cât și pe stradă sau la colectiv, ne povestește săteanul Sîrbu Constantin, din Giurcani, în vârstă de 91 de ani, născut la 26 octombrie 1934. Pentru bătrâni, continuă acesta, a trăi înseamnă a munci. Bătrânii îi critică azi pe cei tineri pentru că nu le place munca, mai spune nea Costică Sârbu din Giurcani.*

Tot de la el am aflat că astăzi nu mai sunt hore, baluri, iar căsătoriile, sunt din ce în ce mai puține, încuscririle nu prea mai au loc, copiii se căsătoresc cu fete din alte zone, iar respectul față de bătrâni nu mai este ce-a fost odată. Pe timpuri, se făcea naveta la Bârlad, Murgeni, Vutcani, Vaslui sau în alte localități unde munceau tinerii din satele comunei sau mergeau elevii pe la școli. *Copiii veneau toamna, la sfârșit de săptămână și ajutau părinții la muncile câmpului, la culesul viei, culesul porumbului, cărat furaje pentru animale.* Tinerii în trecut reprezentau motorul modernizării satului comunist. Prin anii '70 exista un echilibru între cei bătrâni și tineri la muncă în sate, procentul acestora era aproape egal, acum vezi numai bătrâni, rar mai vezi și câte un tânăr. În perioada comunistă, *am devenit muncitor agricol și salariat, în baza normelor de muncă, iar astăzi am o pensioară din care trăiesc, se destăinuie nea Costică.*

De vorbă cu nea Costică și înv. Crăciun Ion, 2024

5.10 Femeile în statul socialist

În gospodăriile colective din comuna Găgești, prezența femeilor era foarte numeroasă, acestea fiind angajate în principal în munca manuală a câmpului, precum prășit, secerat, culesul porumbului, dar și în legumicultură, în pomicultură, viticultură și zootehnie, la întreținut culturile și îngrijit animalele. Bărbații, inițial, erau conducători de atelaje – căruțe cu cai sau care cu boi de muncă. Ulterior mulți au devenit mecanizatori sau au plecat în orașele din apropiere (Murgeni, Fălciu, Bârlad, Huși, Vaslui) pentru a lucra în unități industriale, mulți făcând naveta. Femeile au rămas acasă, ocupându-se atât de creșterea copiilor, de gospodărie, cât și de îndeplinirea normelor de muncă în cadrul C.A.P (minim 120 norme muncă anual).

În acea perioadă, în comuna Găgești au fost identificate mai multe „mame eroine” care au născut și crescut câte 8-10 copii. Un exemplu menționat în ziarele vremii este a săteancăi Mocanu N. Catinca din satul Peicani, care, prin Decretul nr. 279 din 31 iulie 1956 al Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, a primit titlul de „Mamă Eroină” pentru creșterea a 10 copii.³⁶⁶ S-a conferit de asemenea, ordinul „Gloria Maternă” și numitei Romașcu Manafia, din comuna Găgești, raionul Murgeni, regiunea Bârlad, care a născut și crescut 9 copii, conform decret nr 180 din 5 mai 1953.³⁶⁷

Promovarea femeilor a devenit un deziderat al partidului comunist prin introducerea unui procent de 30% femei în toate structurile de conducere după anul 1970, însă la nivelul comunei Găgești nu s-a materializat decât prin promovarea unui mic procent, la școli, grădinițe și cămin cultural. Femeile, fiind de altfel, principala forță de muncă din cadrul CAP Găgești, încă de la înființare.

Ziarele vremii prezintă multe situații cu femeile de la G.A.C. Peicani, mari crescătoare de animale, păsări și stupi de albine.

*Medalia „Mamă eroină”
primită de Mocanu N.
Catinca
- Peicani 1956*

³⁶⁶ „Buletinul oficial”, nr. 21 din 31 iulie 1956, p. 158.

³⁶⁷ „Buletinul oficial”, nr. 14 din 5 mai 1953, p. 131.

Costea Călina, crescătoare de păsări, GAC Peicani-1958

Prof. Roșu Tinca – promovată director Școala Peicani - 1980

CAPITOLUL VI - ISTORIA CREDINȚEI ȘI A BISERICII

6.1. Primele informații despre creștini și preoți

Satele comunei Găgești sunt comunități foarte vechi, iar așezarea oamenilor pe aceste teritorii s-a desfășurat într-un context istoric marcat de incertitudini. Aceasta a făcut dificilă distingerea între trecerea temporară a unor grupuri numeroase de oameni și tendința unor colectivități de a se stabili permanent într-o zonă. Ca urmare, creștinii din aceste comunități și-au exprimat credința în moduri diferite. În perioada trecerii hoardelor migratoare, când era posibil ca satele să fi fost populate și de grupuri etnice diverse, precum bulgari, turci sau găgăuzi, în zonă exista cu siguranță o organizare bisericească. Încă din Evul Mediu, aceasta este atestată în documentele vremii prin prezența preoților menționați în vechile hrisoave.

În primăvara anului 2004, periegezele arheologice efectuate la nord de satul Giurcani, într-o zonă unde anterior se stabilise o continuitate a locuirii din secolele II-III d.Hr. până în secolele XII-XIII, pe ambele maluri ale pârâului Jigălia, în locurile denumite „La Budăi” și „Via Lupeș”, a fost scos la iveală un fragment de amforă romană decorat în relief cu o cruce de Malta, având brațele egale, ușor lățite și terminate în coadă de rândunică, iar la intersecția brațelor se află un buton circular puțin bombat. Pasta vasului este de calitate superioară, conținând puține urme de calcar alb. Amfora face parte din ceramica de serie *Terra sigilata*, de culoare roșie cu nuanțe portocalii, importată din Imperiul Roman și răspândită în Dacia în secolele II-IV d.Hr. Crucea de pe fragment datează din secolele III-IV d.Hr., iar amfora a ajuns, cel mai probabil, în așezarea dacilor liberi de la Giurcani, prin intermediul schimburilor comerciale de pe Valea Elanului³⁶⁸.

Această descoperire indică prezența unor daco-romani creștini în zonă, deoarece după anul 313, când creștinismul a fost recunoscut oficial în

Fragment cruce de Malta de la Budăi, Giurcani (după M. Rotaru)

³⁶⁸ Marin Rotaru, *O importantă descoperire arheologică pentru începuturile creștinismului în Moldova*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, nr. XXV-XXVII, p. 43.

Imperiul Roman, activitatea misionară s-a intensificat și în această parte a Moldovei, formându-se nuclee creștine autohtone, ale căror vestigii au rămas până astăzi.³⁶⁹

Există documente care ne dau informații despre existența unor preoți în unele sate încă din prima jumătate a sec. XV-lea, iar recensămintele efectuate în Moldova, începând cu anul 1774, ne dau indicii referitoare la prezența unor preoți în satele recensate, putând astfel să reconstituim istoria creștinismului timpuriu și a înființării unor biserici. De asemenea, bazându-ne pe înscrisurile din fondurile bisericești, rapoartele parohiale și unele lucrări istorice am putut să stabilim cu aproximație activitatea parohială administrativă, începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Reconstituirea unei istorii complete a credinței mai de timpuriu, nu a fost însă posibilă, asta și pentru că la unele biserici nu s-au mai păstrat arhivele, nici chiar la Episcopia Hușilor nu am găsit suficiente date, motiv pentru care o redare cronologică corectă, a fost foarte dificilă. Înscrisurile găsite, atât în registrele mitricale cât și însemnările efectuate de preoți și dascăli pe diferite cărți bisericești, majoritatea în limba română, reflectă structura confesională a enoriașilor înregistrați, numele preoților care au slujit în diferite perioade și alte aspecte ale vieții creștine.

Din documentele găsite în bisericile ortodoxe, rezultă că toți enoriașii erau creștini-ortodocși, însă fără alte mențiuni despre structura lor etnică. Sunt evidențiate la unele biserici, numele și numărul persoanelor mărturisite într-o anumită perioadă, numărul de copii botezați, numărul de decese și alte aspecte ale vieții pastorale. Din certificatele de botez și din unele tabele cu numele enoriașilor prezenți în parohie, am putut stabili numărul aproximativ al celor care practicau religia ortodoxă din fiecare sat și numele acestora.

Primul document scris în care sunt menționați preoți, este cel al istoricului Gheorghe Ghibănescu care menționează un uric de pe la 1400 unde erau prezenți în satul Salcea, fost sat lângă Popenii de azi, preoții Scolofendie și Dragomir: *deci cu trei generații mai înainte se stabilise o așezare cu numele de Salcea pe Elan de către cei 2 popi, popa Scolofendia și popa Dragomir, probabil frați și bătrânii celui dintâi, proprietar de pe la 1400...deci iată că acești 2 preoți și-au făcut așezări și pe valea Elanului, rezultând de aici că în satul Salcea era o biserică. Uitându-ne pe hartă, vedem că Dodeștii de pe Jigălia vin în direcția Urdeștilor, unde avem valea Ghelțenilor, după Ghilț Pătru, unul din urmașii lui popa Dragomir; iar spre Elan ar răzbate la Popenii.*³⁷⁰

Al doilea document scris în care este menționat un preot, este un uric emis de domnitorul Vasile Lupu (aprilie 1634-iunie 1654), căruia îi întărește lui Procopie Focea, o parte din moșia Dărdăreștilor din Pogoceni, moșie megieșă cu satul Tupilați. Interesant este că uricul menționat a fost redactat de

³⁶⁹ *Ibidem.*

³⁷⁰ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. VII, p. XCI.

preotul Ștefan din Tupilați, după cum însuși documentul consemnează: *și am scris eu preot Ștefan ot Tupilați cu dzisa dumisale*. Deci, preotul Ștefan este primul preot menționat în documente la Tupilați.³⁷¹

Un secol mai târziu, alt document din anul 1765 arată cum o casă veche din Valea lui Darie, localitate apropiată de Tupilați, a fost dată ca danie de Antohie Darie, preotului Gheorghe din Tupilați și preotesei sale, Todosica, *ca să se roage la jertfelnic pentru el*.³⁷² În jurul acestei danii s-a iscat mai târziu un proces între preotul Dumitru, fiul popii Vasile și nepotul popii Ștefan din Dănești. Preotul Gheorghe, care a pierdut procesul, a primit totuși, 20 de lei despăgubiri, conform hotărârii din 2 iulie 1776.³⁷³

La 27 iunie 1776, într-un alt document, se menționează că Antohie Darie a vândut preotului Gheorghe din Tupilați *jumătate din bătrânul popii Edului din Puțeni și Munteni, zis azi Valea lui Darie*, plătind cu 17 stupi, fiecare stup valorând 2 lei. Totodată, preotul Gheorghe a mai primit o danie de la Neculai Ghilțanul, constând într-un loc de casă în seliștea Muntenilor, cu teren în jur, *cât se putea azvârli cu măciuca*, fiind menționat într-un alt document, ca fiind *ginearele preotului Vasăle Misail din Vătucani și al preotesei sale Todosăi*.³⁷⁴ Deci iată, avem mai multe informații despre acest preot Gheorghe de la Tupilați, însă nu avem alte date despre biserica din sat din acea vreme, dar cu siguranță exista și un locaș de cult dacă aveau preot.

De asemenea, la primul recensământ efectuat în Țara Moldovei de către Imperiul Rus, în 1774, în satul Giurcani apare prezent printre birnici și un preot, fără alte specificații, ceea ce arată prezența acestora în comunități.³⁷⁵ Aceste informații, deși limitate, sugerează totuși că în satele comunei Găgești exista o manifestare a credinței creștine, probabil materializată printr-un lăcaș de cult simplu, existând preoți și dascăli ortodocși, credință care s-a dezvoltat în timp.

Referitor la prezența unor preoți de altă confesiune, având în vedere proveniența etnică a locuitorilor din satul Tupilați, profesorul David Petru din Tupilați povestește o întâmplare relatată de Nicuță Beșliu din Tupilați cu mult timp în urmă, când, un monah găgăuz care exista în sat, cam cu o sută și ceva de ani în urmă, fiind chemat în Turcia și neputând participa la o înmormântare în sat, a fost înlocuit de săteni cu un preot ortodox dintr-un sat vecin. Nu există alte mențiuni despre preot sau despre anul în care a avut loc evenimentul, însă, conform unor discuții cu bătrânii satului, se presupune că ar fi fost un descendent al găgăuzilor sau bulgarilor stabiliți în Tupilați cu mulți ani în urmă, etnici care de-a lungul timpului s-au românizat și trecut la ortodoxie. Acest

³⁷¹ D.R.H. A. Moldova, vol. XXII, doc. 91, p. 104-105.

³⁷² Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, vol. V, partea a II-a, doc 40, p. 42-43.

³⁷³ *Ibidem*, p. 60-61.

³⁷⁴ *Ibidem*, doc. 41, p. 42-43.

³⁷⁵ *Moldova din epoca feudală*, vol. VII, partea II, Chișinău, 1975, p. 211.

aspect îl putem lesne lega, de articolul apărut în ziarul „Universul”, din anul 1924, intitulat: *Un sat turcesc din județul Fălciu, trecut la ortodoxie* în care se arată că *satul Tupilați, situat la nord-vestul județului Fălciu, așezat între satele Gușiței și Giurcani, sate pur românești, este singurul sat turcesc din regiune, deși țaranii sunt îmbrăcați românește, însă vorbesc limba lui Mahomed (turcă) și sunt creștini ortodocși de confesiune, convertiți acum o sută de ani la ortodoxie.*³⁷⁶ Această consemnare a unui reporter într-o publicație interbelică, vine să confirme spusele profesorului Petru David și faptul că în satul Tupilați, la început, a fost o populație de altă confesiune.

Cu privire la existența primilor preoți în satele comunei, aflăm din Catagrafia visteriei Moldovei din anul 1820, că în toate satele comunei, sunt recenzați preoți și dascăli, cu numele acestora, astfel:

- 1) în satul Giurcani, preotul Maței și preotul Alexandru, iar ca diacon, Alexandru și ca dascăl, Ioniță;
- 2) în satul Popeni, preotul Gheorghe;
- 3) în satul Peicani, preotul Dumitru;
- 4) în satul Tupilați, preotul Andrei și preotul Gheorghe, tot aici este menționat și dascălul Ioan;
- 5) în satul Brăițeni, preotul Grigoraș și preotul Ștefan și tot aici mai apar și diaconul Stoian, diaconul Gheorghe și dascălul Iordache;
- 6) în satul Găgești, preotul Dumitru și preotul Iliei, iar diacon Pavăl.³⁷⁷

Într-o altă catagrafie a bisericilor din eparhia Hușilor la 27 martie 1827, aflăm date interesante care reflectă situația bisericilor și a preoților existenți și scutirea sau obligația unora de a plăti dajdie (bir). Bisericile din arealul comunei Găgești fac parte din Ocolul Roșiești, prezentându-se situația pe fiecare sat:

- a) satul Tupilați cu o biserică și cu preoții: Andrei, Gheorghe, Vasili și dascălii: Ioan și Gheorghe, iertați de dajdie, fiind ai dumisale, vornicului Șarban Negel. Mai apare într-o altă rubrică și dascălul Vasili care plătește dajdie;
- b) la Popeni, o biserică cu preotul Petre și dascălul Ioan care plătesc dajdie;
- c) la Găgești, o biserică, cu preoții Dimitrie și Gheorghe și dascălii Pavel și Theodor;
- d) la Peicani, o biserică cu preotul Petre și dascălii, Sandu Zaharie și Vasili;
- e) la Giurcani, o biserică. cu preoții, Mathei și Alexandru, iar ca dascăli: Vasili, Niță și Vasili.³⁷⁸

³⁷⁶ „Universul”, nr. 129 din 11 iunie 1924, p. 3.

³⁷⁷ Mircea Ciubotariu și Silviu Văcaru (coord.), *Catagrafiile visteriei Moldovei 1820-1845*, partea I, vol. X – Ținutul Fălciu, Iași, 2016, p. 278-298.

³⁷⁸ Costin Clin, *O catagrafie a bisericilor din eparhia Hușilor de la 1827*, în „Prutul”, nr. 1-2/2022, p. 220-223.

La Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1831, bisericile din satele aparținând comunei Găgești, fac parte tot din ocolul Roșiești, unde sunt prezentate date numerice despre preoți, diaconi și dascăli:

- a) la Grozești, apare un preot;
- b) la Peicani, un dascăl și un diacon;
- c) la Popeni, un preot și doi dascăli;
- d) la Găgești, doi preoți și doi dascăli;
- e) la Tupilați, patru preoți, un diacon și doi dascăli;
- f) la Giurcani, doi preoți și doi dascăli.

Constatăm de această dată că în grupul categoriilor fiscale scutite de bir și havalele sunt cuprinși și slujitorii bisericilor: preoți, diaconi și dascăli, cu excepția călugărilor care nu au intrat nici de această dată în atenția catagrafiei. O problemă care a fost semnalată după efectuarea catagrafiei, a fost aceea a existenței unui număr prea mare de clerici, peste nevoile enoriașilor din sate și târguri, așa cum vedem la Tupilați, la Găgești, la Giurcani și chiar în toate satele, situație consemnată de autorități la care se ajunsese prin hirotonirea de către mitropolie și episcopii a mai multor preoți și diaconi, sau acordarea dreptului de a fi cântăreți multora dintre fiii de clerici ori de țărani mai înstăriți care căutau astfel să scape de sarcinile fiscale.³⁷⁹

În vidomostia ecleziastică din 1836, privitoare la ținutul istoric al Fălciului, sunt prezentate date mult mai interesante privind situația bisericilor, numărul de locuitori ortodocși (probabil cei care frecventau mai des biserica, nu numărul total), dar și a unui număr mult mai mare de preoți, diaconi și dascăli, pe sate astfel:

1. în satul Găgești sunt 37 de locuitori, o biserică, doi preoți și un dascăl;
2. în satul Giurcani, 13 locuitori, o biserică doi preoți și un dascăl;
3. în satul Grozești, 41 locuitori, fără biserică și preoți;
4. în satul Peicani, 29 de locuitori, o biserică, un preot și trei dascăli;
5. în satul Popeni, 28 locuitori, o biserică, un preot, și trei dascăli;
6. în satul Tupilați, 60 locuitori, o biserică, trei preoți și doi dascăli³⁸⁰.

Într-o altă catagrafie ecleziastică din 1849 privitoare la ținutul Fălciu sunt prezentate date despre locuitori (probabil cei care practicau religia), cu următoarele date:

1. Găgești, 24 locuitori, o biserică cu doi preoți,
2. Peicani, 14 locuitori, o biserică cu un preot,
3. Popeni, 23 locuitori, o biserică și doi preoți,
4. Tupilați, 62 locuitori, o biserică, trei preoți și un diacon,
5. Giurcanii nu apar.³⁸¹

³⁷⁹ Corneliu Istrati, *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1831*, Iași, 2009, p. 153.

³⁸⁰ Costin Clit, *O vidomostia ecleziastică din 1836 privitoare la ținutul istoric al Fălciului*, în „Lohanul”, 5(15)/2010, p. 18.

³⁸¹ Idem, *O catagrafie ecleziastică din 1849 privitoare la ținutul Fălciu*, „Lohanul”, 5(15)/2010, p. 20.

Hramurile bisericilor sunt prezentate în anul 1830, la data de 24 septembrie, într-o altă vidomostia a bisericilor din județul Fălciu, fiind prezentate totodată și bisericile existente în satele comunei Găgești. Se menționează că satele făceau parte din Ocolul Roșiești și aveau stabilite hramurile după cum urmează:

Tupilați, o biserică cu hramul *Sfântul Dimitrie*;
Popeni, o biserică cu hramul *Sfântul Nicolae*;
Peicani, biserică cu hramul *Sfântul Nicolae*;
Găgești, biserică cu hramul *Sfântul Nicolae*;
Giurcani, o biserică cu hramul *Sfântul Dimitrie*.³⁸²

6.2. Primele organizații parohiale

În anul 1909, după un „Anuar” al bisericilor rurale din Eparhia Hușilor, județul Fălciu, bisericile din satele componente ale comunei, apar cu următoarea organizare parohială:

Parohia Găgești are o biserică parohială în satul Găgești, cu hramul „Sfântul Nicolae”, construită între anii 1872-1874, din lemn, avându-l ca preot paroh pe preotul Guțu Constantin, născut la data de 20 mai 1853, absolvent al seminarului inferior, hirotonit și numit la data de 10 martie 1875 și o biserică filială în satul Peicani cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae”, construită între anii 1893-1899, din lemn. Nu se menționează alt preot, iar parohia are un număr de 164 de familii și 777 de suflete³⁸³;

Parohia Tupilați din comuna Vutcani, cuprinde: o biserică parohială la Tupilați, cu hramul „Sfântul Dimitrie”, construită între anii 1802-1804 din vâlâtuci, fiind spre ruină, avându-l ca preot paroh, pe preotul Chitic S. Gheorghe, născut la 23 martie 1880, absolvent de seminar superior, numit la data de 1 februarie 1905 și preot *supran*, preotul Neșțian Gheorghe, născut la 8 ianuarie 1854, absolvent de seminar inferior, numit la data de 1 mai 1875. Parohia mai are și o biserică filială, cu hramul Sfântul Gheorghe în satul Mălăești și o alta cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, tot în satul Mălăești, comuna Vutcani. Parohia are 230 de familii cu 804 suflete³⁸⁴;

Parohia Jigălia din comuna Găgești, are o biserică parohială cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, unde slujește preotul paroh Bularda Ștefan, absolvent de seminar inferior, numit la 1 aprilie 1898, provenind de la parohia Lunca (Fălciu). De asemenea, preot *supran* este Bălan Vasile, născut la 15 iunie 1860, tot absolvent de seminar inferior, numit la 25 iulie 1884. Parohia Jigălia

³⁸² Costin Clit, *Documente Hușene*, volumul I, doc. 137, p. 123.

³⁸³ *Anuar al bisericilor rurale din Eparhia Hușilor, județul Fălciu*, București, 1909, p. 422.

³⁸⁴ *Ibidem*, p. 423.

cuprinde și bisericile filiale, biserica „Adormirea Maicii Domnului” din satul Rășcani și alte două biserici în satul Giurcani după cum urmează:

- a) biserica „Sfântul Dimitrie”, construită între anii 1850 și 1852 din vălătuci, care deține 10 fâlcii de pământ lăsate prin testament de defuncta Profira C. Alexe;
- b) biserica „Sfinții Voievozi”, zidită între 1887 și 1895, cu 18 fâlcii de pământ donate de defuncta Zoe Botez. Ambele biserici din Giurcani sunt deservite de preotul Bălan Vasile. Bisericile din satele Urdești și Popeni de Elan nu sunt menționate în „Anuar”, în cadrul parohiilor menționate.³⁸⁵

În anul 1924 a avut loc o nouă reorganizare a parohiilor din comuna Găgești, unde prin Înalțul Decret Regal nr. 3638, emis la Sinaia, la 27 octombrie 1924, ca urmare a propunerii ministrului secretar de Stat al Departamentului Cultelor și Artelor pentru o împărțire mai rațională a satelor între parohiile rurale Găgești și Jigălia din județul Fălciu, satul Giurcani a fost desprins de parohia Jigălia și alipită parohiei Găgești, înființându-se:

Parohia Giurcani, care are o biserică parohială „Sfinții Voievozi” din satul Giurcani, și biserica parohială cu hramul „Sfântul Nicolae” din satul Găgești care a devenit filială a parohiei Giurcani. Acum, Parohia Giurcani cuprinde satele: Giurcani, Găgești, Urdești și Peicani; *Parohia Jigălia* a rămas cu satele Jigălia și Rășcani.³⁸⁶ Dintr-un proces verbal al preotului protoiereu al județului Fălciu din data de 24 iunie 1939, rezultă că parohia Giurcani avea două biserici filiale, Peicani și Găgești la care slujea preotul Ioan I. Popa, absolvent al facultății de teologie.

În anul 1942, Parohia Găgești a fost reînființată printr-o decizie a Ministerului Culturii Naționale și al Cultelor, publicată în Monitorul Oficial. Conform acestei decizii, având în vedere adresa Sfintei Episcopii a Hușilor nr. 3596 din 1942, s-a hotărât înființarea, fără spor bugetar, a *Parohiei Găgești* din județul Fălciu, prin separarea satelor Găgești și Peicani de la Parohia Giurcani, începând cu data de 1 august 1942. Preotul paroh Ioan Popa, care slujea la Parohia Giurcani, a fost transferat ca paroh al noii parohii Găgești în aceeași zi, iar preotul ajutător Ioan Bușilă, tot de la Giurcani, a fost promovat paroh al parohiei bugetare Giurcani. Totodată, postul de preot ajutător de la Giurcani, ocupat de Ioan Bușilă, a fost desființat începând cu 1 august 1942. Directorul cultelor a fost însărcinat să pună în aplicare această decizie, la dată de 15 iulie 1942.³⁸⁷

În arhiva bisericii din Tupilați se păstrează documente de la sfârșitul secolului al XIX-lea care atestă existența unei parohii ce includea și satele Mălăești și Poșta Elan, care a funcționat cu cele trei sate până în anul 1950. Tot aici am găsit documente care atestă că parohia Tupilați, a fost un fel de centrul

³⁸⁵ *Ibidem*, p. 426.

³⁸⁶ „Monitorul oficial” din 10 iunie 1926, p. 695.

³⁸⁷ „Monitorul Oficial” din 27 iulie 1942, partea I, p. 879.

parohial, fiind găsite acte de evidență parohială din satele, Roșiești, Valea lui Darie, Peicani, Giurcani și Găgești.

Din anul 1950, odată cu noua reformă administrativă, satul Tupilați a fost integrat administrativ în comuna Găgești, când s-a înființat parohia Găgești care a cuprins toate satele comunei: Găgești, Tupilați, Urdești, Giurcani și Peicani, cu cinci biserici, filiale deservite de doi preoți. Din anul 1990, la nivelul comunei s-au reînființat două parohii distincte:

- a) parohia Tupilați, care cuprinde satele: Tupilați, Urdești și Poșta Elan;
- b) parohia Găgești, cu satele: Găgești, Giurcani și Peicani.

Această organizare se menține și în prezent, cu excepția satului Poșta Elan, care s-a desprins de parohia Tupilați în anul 2000.

O mențiune din anul 1915, se arată că preoții din parohiile menționate mai sus aveau drept de vot la alegerea Consistoriului Superior Bisericesc. Aflăm că de la parohia Găgești participa preotul paroh, Vasile Năstasiu, iar preotul Constantin Guțu, pe care-l găsisem anterior la biserica din Găgești, este acum menționat la biserica din Șuletea, ceea ce indică faptul că preotul Constantin Guțu fusese transferat între timp, iar preotul Vasile Năstasiu slujea la parohia Găgești din anul 1910. De la parohia Jigălia participă preotul Ștefan Bularda, iar de la parohia Tupilați participă preotul Gheorghe Neștianu.³⁸⁸

Numele preoților care au funcționat din anul 1950 la Parohia Găgești, îi menționăm pe următorii:

- a) 1950-1964, *Stan Ion (Schineanul)*
- b) 1964-1970, *Bârnovescu Ion;*
- c) 1970-1974, *Straton Petre;*
- d) 1974-1978, *Stan Dumitru(1902-1978);*
- e) 1978-1984, *Grigore Vasile*
- f) 1984-1987, *Nistor Constantin;*
- g) 1987-1993, *Pop Ioan;*
- h) 1993-1994, *Ciolpan Ioan;*
- i) 1994- supliniit, *Pop Ioan;*
- j) 1994-1999, *Retegan Macedon;*
- k) 1999- supliniit *Zlat Aurel;*
- l) 1999-2003, *Agape Daniel*
- m) 2003-2005, *Pop Ioan, suplinire;*
- n) 2004-supliniit preot *Mereuță Dan;*
- o) 2005-2020, *Opaiț Paul Eduard;*
- p) 2020-2023, *Huțanu Marian;*
- q) 2023-prezent, *Iustin Petre Emanuel.*³⁸⁹

³⁸⁸ „Monitorul Oficial” din 20 februarie 1914, p. 121.

³⁸⁹ Informație culeasă din arhivele bisericilor cu sprijinul preotului Iustin Petre Emanuel și dascăl Daniel.

Din anul 1990, s-a reînființat parohia Tupilați cu satele Tupilați, Urdești și Poșta Elan, unde au funcționat următorii preoți:

- a) 1990-1998: Marcu Gheorghe;
- b) 1998-2003: Zlat Aurel;
- c) 2003-2005: Țicău Iorgu;
- d) 2005- prezent: Andrei Petru Pintilie;³⁹⁰

6.3. Primele lăcașuri de cult

Documentele privind construirea primelor lăcașe de cult în Evul Mediu lipsesc, ceea ce sugerează că bisericile au funcționat inițial în case adaptate cu capele improvizate sau în mici bisericuțe construite din vălătuci sau paie și învelite cu stuf. Abia în secolul al XVIII-lea încep să apară mențiuni documentare despre construcția unor biserici. În anul 1830, așa cum rezultă din catagrafia ecleziastică menționată mai sus, în toate satele comunei Găgești existau biserici construite, în care slujeau preoți, diaconi și dascăli, așa cum vom vedea mai departe, iar conform Registrului bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, în satele comunei Găgești, apar următoarele date despre biserici:

La Tupilați există o biserică cu hramul Sfântul Dimitrie, construită între 1785-1787 nefiind menționate alte date cu privire la materialele de construcție și care au fost ctitorii bisericii. Neavând alte elemente, am dedus faptul că, biserica a fost construită de enoriași și cu sprijinul boierilor Costăchești, proprietari ai moșiei și satului Tupilați.

La Popeni, este menționată o biserică cu hramul Sfântul Gheorghe, sfințită în 1790, care face parte din patrimoniul familiei Rosetti, iar în 1830, tot la Popeni, apare o altă biserică cu același hram, construită de marele vornic I. Greceanu, cu turla refăcută în 1941 și pictată în 1950.

La Giurcani se menționează o biserică datată înainte de 1812, care a fost avariata grav de cutremurul din 1941.

La Găgești, o biserică a fost construită în anul 1872, fără alte detalii suplimentare.³⁹¹ Iar dintr-un tabel al hirotoniilor făcute în Eparhia Hușilor, din perioada 1872-1877, reiese că, în anul 1875, la biserica din Găgești, comuna Miclești, județul Fălciu, a fost hirotonit preotul Constantin Guțu.³⁹²

³⁹⁰ *Ibidem*.

³⁹¹ N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 874, 667, 660, 327, 320.

³⁹² Costin Clit, *Documente hușene*, vol. III, p. 566.

6.4. Istoria pe scurt a bisericilor de azi

Lăcașul denumit biserică, este adesea privit ca un loc unde se adună oameni cu preocupări religioase comune. Este spațiul în care se cântă, se roagă și se participă la slujbe, iar după aceasta, oamenii comunică și socializează pentru a-și relua mai cu spor, a doua zi, activitățile zilnice. Pentru mulți, biserica reprezintă un refugiu al liniștii sufletești, pierdută în agitația vieții cotidiene. Bisericile din satele componente ale comunei, sunt fie construcții vechi dar reabilitate, fie construcții noi, toate având condiții prielnice pentru desfășurarea în bune condițiuni a slujbelor religioase.

a) Biserica cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae din satul Găgești

Biserica actuală a fost construită între anii 1872-1874, așa cum apare în Anuarul bisericesc de la 1909, iar în alte documente, la Găgești, mai apare o altă biserică construită înainte de 1830. În Marele dicționar geografic al României apărut în 1901, apare o biserică construită în anul 1872, având un preot și doi

Biserica din Găgești

dascăli, confirmat și de Anuarul bisericesc de la 1909.³⁹³ Biserica apare ca fiind construită din lemn, avându-l ca preot paroh pe preotul Guțu Constantin. Din declarațiile unor enoriași în vârstă, am dedus faptul că biserica menționată care a fost construită anterior anului 1830, a fost demolată și refăcută la 1872 pe același amplasament în care se află astăzi.

Biserica de astăzi este amplasată pe un platou înalt din centrul satului, mai spre vest, acolo se află și cimitirul satului. De-a lungul timpului a suferit mai multe reparații și recondiționări. Inițial construită din lemn, așa cum apare în documente, a fost consolidată ulterior cu un strat de cărămidă arsă și tencuită în strat subțire (un amestec de lut galben și var), atât pe interior cât și pe exterior, lucrare ce a fost efectuată între anii, 1935-1941, totodată a fost învelită cu tablă.³⁹⁴

Nu a fost pictată, ci doar zugrăvită cu var. La cutremurul din anul 1940, n-a suferit deteriorări grave, fiind refăcute tencuielile pe interior și exterior în

³⁹³ G. Lahovari, *op. cit.*, vol. III, p. 477.

³⁹⁴ Informație culeasă din arhivele bisericilor cu sprijinul preotului Iustin Petre Emanuel

anul 1962, când a fost și zugrăvită cu var simplu și învelită cu tablă galvanizată. În timpul preotului Ioan Bârnovescu, în anul 1968, a fost electrificată.

De asemenea, în anul 2003 a fost din nou renovată, având înfățișarea de astăzi. Intrarea în curtea bisericii se face printr-o poartă dublă, flancată pe părțile laterale cu drugi din lemn de salcâm ce susțin clopotnița. De la intrarea în curtea bisericii, se merge pe o alee din beton până la intrarea în biserică. Lăcașul de cult are formă de „L”, asemănătoare unei nave și cu pridvor la intrare. Are toate caracteristicile unei biserici în stil est-european, specifică satului tradițional moldovenesc, mai scundă, învelită cu tablă. Este zugrăvită pe interior cu var lavabil și nu are pereții pictați, nici vitralii.

Catapeteasma este cea veche, probabil de la construcția bisericii, însă recondiționată prin lăcuire cu vopsea și ulei de lemn. Multe dintre icoanele vechi au fost fixate pe perețele altarului și pereții laterali ai bisericii, recondiționate. Pictorii icoanelor sunt necunoscuți. Pe catapeteasmă sunt așezate icoanele cu sfinții importanți, iar pe pereții laterali sunt tablouri cu sfinți mucenici. Icoana principală de pe catapeteasmă cu Maica Domnului și Iisus Hristos este recondiționată, fiind veche, datând din secolul al XIX-lea.

Pardoseala este din gresie, iar geamurile sunt din termopan cu zăbrele de metal pe exterior.

Zestrea bisericii

Este formată din câteva icoane din secolul XIX, registre speciale (mitrici) și mai multe cărți vechi, bisericești. Pe unele dintre acestea, se află unele înscrisuri cu trăirile sufletești lăsate de către enoriașii donatori sau de către slujitorii acestui locaș(preoți și dascăli).

Înscrisuri de pe cărți

O informație pe care o aflăm chiar dintr-un înscris de pe un *Minei* din luna august, în care se arată că la 19 august 1962, biserica a fost acoperită cu tablă galvanizată, au fost dați bani pentru plata tăbluitorilor de către: *Ioan Petre 10, Ioan Necula Popeni 10, Radu Matei 5*, și următorul înscris, *și am săvârșit slujba de astăzi, cântăreț Costică Pomană*.

În anul 2000 enoriașii, Coatu Tiberiu-Lorin, Anghel Gheorghe, Manolache Dumitru, Emandache Zamfira, Sava Ion, Creangă Elena, Ioan Toader, Lupu Ion și Șerban Maria au donat un *Liturghier*, fiind scris sub formă de pomelnic de unul dintre aceștia, pe una dintre copertile cărții.

De asemenea, în anul 2013, în timpul păstoririi preotului Opaîț Paul-Eduard, s-a donat un *Minei* de către Pomană Elvira și Profir Verginia, având următorul înscris: *Parohia Găgești, dascăl Dumitru Sandu. Au donat acest minei, Pomană Elvira și Profir Verginia, astăzi 23 decembrie 2013. Dascăli Dumitru Sandu, Valerică Sârbu, cristiac- Enache Sava, preot Opaîț Paul-Eduard*.

Pe un alt *Minei*, vechi, din anul 1892, am găsit următoarea inscripție: *Las ca amintire în acest minei al Bisericii Găgești că l-am luat de am făcut slujba la Urdești, că acolo trebuia făcută cu preotul Marcu Grigorie. Eu, care am 83 de ani m-am deplasat pe jos, foarte greu, dar mă rog Sfintelor Evanghelii pentru sănătate și iertarea păcatelor, cântăreț pensionar, Pomană P. Costică. Și tot acesta scrie mai departe, la o altă dată: Și în continuare din 1991, până la 1 februarie 1994 am făcut slujbă tot ca pensionar cu cântărețul Sandu Dumitru, din Peicani.*

Pe un alt „*Minei*” tipărit în 1894, am mai descoperit un alt înscris. *Am venit la acest lăcaș sfânt, al Domnului, cu preotul paroh Bârnovescu Dumitru, eu cântăreț Aftene Mihai, 20 iulie 1965.*

Altă carte din 1898 ascundea și ea o notare: *Amintire din ziua de 23 aprilie 1919, Constantin Sava, cantor. Tot aici, un alt cântăreț a lăsat în continuare altă notare: Spre amintire din ziua Sfântului Gheorghe, 23 aprilie 1961, când am făcut slujba în satul Urdești, cantor practicant, Costică Pomană.*

Pe un alt „*Minei*” din 1893 au mai fost lăsate și alte înscrisuri: *Amintire din ziua de 31 ianuarie 1993, când am făcut slujba la Parohia Găgești (la 100 de ani), începând din 1 august 1991 și în continuare, cantor Sandu Dumitru.*

Un „*Penticostar*” din 1892 avea și el pe copertă alte înscrisuri: *Astăzi 12 iunie 1995, las ca amintire, că am participat la slujba Domnului cu preotul Marcu Grigore, cântăreț, C. Pomană. Pe aceeași carte apare și inscripția: sat Tămășeni, cântăreț Stoișești, iar în 1925, un alt înscris: spre eternă amintire, că am citit și eu pe această carte mai jos mă subscriu, cântăreț Iftene Cristian, 14 mai 1939. Pe copertă mai apare: spre eternă amintire am slujit la acest sfânt locaș ca cântăreț, Mihai Afteni, 1964, 21 aprilie. Tot aici spre eternă amintire, că la acest sfânt locaș, a slujit ca preot paroh, Bârnovescu Dumitru, din Bârlad din anul 1964 luna octombrie, până în anul 1970, iulie 1, unde a fost transferat la Bârlad la biserica Sf. Gheorghe. Ca și cântăreț al acestei parohii a fost Mihai Aftene.*

Un „*Apostol*” din anul 1974, a fost cumpărat și donat bisericii în 2007, unde apare notat: *25 octombrie 1992, cununat de Maria Roșian și de către nuni, Antoniu Gelu, preot Marcu Grigore, cântăreț Costică Pomană, iar mai jos, pe aceeași copertă: Donată de familia Iftene Ioan și Paraschiva din Vatra Dornei, pentru sfânta biserică din localitatea Găgești, în 1 septembrie 2007 împreună cu sora Acatrini Ioana.*

Pe un „*Octoih mare*” din 1873 unde s-au mai semnat și alții. *Proprietatea bisericii Găgești iar mai jos apare: Certificat din 1960, noiembrie 2, copil Neculai născut la 18 noiembrie 1960, tatăl copilului Marin, mama*

*copilului Maria, nașul Gheorghe și Maria Grigore.*³⁹⁵ Multe alte înscrisuri de pe aceste cărți bisericești nu au putut fi redade, iar altele, ce privesc activitatea administrativă a parohiei, nu au putut fi cercetate, lipsind.

Dintre preoți, amintim că în anul 1939, preotul Ioan I. Popa slujea la cele două biserici filiale ale parohiei Giurcani, adică Găgești și Peicani, așa cum rezultă dintr-un proces verbal al protoiereului județului Fălciu, menționat mai sus.

Conform documentelor prezentate, hramul bisericii stabilit la înființarea și construcția bisericii din Găgești a fost Sfântul Ierarh Nicolae, sărbătorit la 6 decembrie în fiecare an. În anul 1960, din discuțiile cu mai mulți enoriași ai satului, s-a stabilit schimbarea de către Episcopia Romanului și a Hușilor a datei hramului pe data de 8 septembrie, sărbătoarea „Nașterii Maicii Domnului” (Sfânta Maria Mică).

Interior biserică Găgești - 2024

Nu cunoaștem exact de ce s-a renunțat la strămutarea datei hramului și renunțarea la hramul stabilit la construcția bisericii, adică „Sfântul Ierarh Nicolae”, însă din informațiile primite, acest lucru s-a făcut la propunerea preotului și a câtorva enoriași întrucât și biserica de la Peicani, din aceeași parohie, avea același hram, și pentru a nu mai coincide data, s-a agreat schimbarea sărbătorii de ținere a hramului și respectiv a datei, menținută până astăzi.

Clopotnița

Intrarea în biserică se face printr-o poartă din plasă de sârmă, amplasată chiar pe sub bârnele din lemn de salcâm ce susțin clopotnița. O amenajare simplă din drugi de lemn de salcâm care susține și clopotul, fiind construită odată cu biserica, consolidată în mai multe rânduri. Clopotul este construit în anul 1962, fără să conțină mențiuni.

Cimitirul

De jur împrejurul bisericii este amplasat și cimitirul satului, în același perimetrul, intrarea se face prin aceeași poartă menționată, pe sub drugii clopotniței. La intrare în cimitir te întâmpină pe partea dreaptă o troiță frumos

³⁹⁵ Informațiile culese din arhiva bisericii și prin grija preotului Iustin Petre.

Troiță cimitir Găgești - 2024

amenajată și lucrată de maestrul Artene Viorel din Peicani, ce îl reprezintă pe Domnul Iisus Hristos.

Cimitirul este împrejmuțit cu plasă de sârmă de jur împrejur, nu este unul sistematizat, decât într-o mică măsură. Există cruci confecționate din lemn, fier forjat și cele mai noi, din mozaic, granit sau marmură. Cele mai vechi cruci, sunt cele din lemn de salcâm, datează de la începutul secolului XX, nemaiputându-se citi datele înscrise inițial din cauza vechimii și a deteriorării lemnului. În acest cimitir nu există o zonă dedicată eroilor satului, căzuți la datorie în cele două războaie mondiale.

b) Biserica cu hramul Sfântul Mare Mucenic Dimitrie-Izvorătorul de Mir, din satul Giurcani

Prima biserică la Giurcani cu hramul *Sfântul Dumitru*, a fost construită înainte de anul 1812, iar la cutremurul din anul 1940 a fost grav avariata, așa cum se menționează într-un dicționar.³⁹⁶ Biserica existentă astăzi are o istorie interesantă, a fost construită între anii 1887-1895, așa cum rezultă din datele lui N. Stoicescu, prezentate mai sus și cum vom vedea în continuare.

În Marele dicționar geografic, din anul 1901, satul Jurcani (Giurcani), este prezentat cu o biserică zidită în anul 1823, deservită de un preot și doi dascăli, o mănăstire, construită de către d-na Zoe M. Botez, proprietara unei părți din moșie.³⁹⁷ În Anuarul bisericesc din anul 1909, la Giurcani, apar două biserici: o biserică cu hramul *Sfântul Mucenic Dimitrie*, construită între 1850 și 1852 din vălătuci și care deține 10 fâlci de pământ lăsate prin testament de defuncta Profira C. Alexe din Bârlad și o biserică cu hramul „Sfinții Voievozi”, zidită între 1887 și 1895, cu 18 fâlci de pământ, donate de defuncta Zoe Botez. Tot aici se menționează că ambele biserici din Giurcani sunt deservite de preotul Bălan Vasile. În arhiva bisericii nu am găsit documente care să ne deslușească datele exacte ale construirii primei biserici.

Constatăm că există neconcordanțe în documente cu privire la perioada construirii celor două biserici din Giurcani. Pentru a elucida aspectele privitoare

³⁹⁶ G. Lahovari, *op. cit.*, vol. III, p. 447.

³⁹⁷ *Idem*, vol. II, p. 119.

la construcția lor, am apelat la memoria colectivă a satului și la documente, am făcut corelare între acestea, ajungând la concluzia următoare:

- prima biserică, cu hramul „Sfântul Dumitru”, a fost construită la începutul secolului al XIX-lea (aproximativ 1810-1812), în partea de sud a satului, în mahalaua ce-i spune astăzi Grozești, existând indicii că ar fi fost chiar biserica fostului sat Grozești, așa cum se menționează în actul de donație de pământ din anul 1903,³⁹⁸ construită din vălătuci, având formă de corabie și nepictată, biserică refăcută în urma unui cutremur, probabil prin anii, 1850-1852, așa cum apare în „Anuar” ca fiind nou construită. În anul 1940, la cutremurul din data de 10 noiembrie, a fost grav avariată, nemaiputându-se oficia slujbe în ea, mențiune preluată din același „Anuar”. Ulterior această biserică a fost demolată;
- a doua biserică, cu hramul „Sfinții Voievozi”, construită de proprietarii moșiei Giurcani și care se află situată în partea de nord a satului, în același perimetru cu cimitirul actual, a fost construită între anii 1887-1895, reconstruită, recondiționată și zugrăvită, fără pictură, în anii 1951-1955, sfințită în anul 1955. Între anii 1984-2024, a fost extinsă, adăugându-i-se un pridvor, fiind zugrăvită

Biserica din Giurcani - 2024

În cartea lui N. Stoicescu, menționată mai sus, biserica apare construită între 1887-1895, iar în actul de sfințire menționat, apare ca perioadă a construcției, 1893-1895, informație ce mai apare și într-un alt document legat de istoria Episcopiei Hușilor care consemnează: *biserica Sf. Voievozi din Giurcani, jud. Fălciu (ctitorie a familiei Botez), realizată din zid între anii 1893-1895 este cea mai amplă biserică din zid aflată pe teritoriul eparhiei Hușilor).*³⁹⁹

³⁹⁸ *Anuar al bisericilor rurale din Eparhia Hușilor, județul Fălciu, București, 1909, p. 422.*

³⁹⁹ Ursache Constantin Marin, *Istoricul Episcopiei Hușilor în Epoca Modernă*, rezumat teză de doctorat accesată la <https://ro.scribd.com/doc/84333276/Rezumat-Teza-de-Doctorat>, 02.08.2025

Într-o altă lucrare, a doamnei Alexandra Chiliman-Juvara, moștenitoare a familiei Botez, arată că, Mihalache Botez alături de ginerele său, Costache Corbu, ar fi ctitorit biserica din Giurcani, după anul 1865. Mihalache Botez a murit în anul 1885, deci practic nu avea cum să fie ctitor din moment ce construcția bisericii a început mai târziu (1887 sau 1893).⁴⁰⁰

Din cercetările noastre, boierul Costache Corbu a fost cel care a cumpărat moșia Giurcani în anul 1865 și tot el probabil a început lucrările bisericii la 1887, biserică ce s-a terminat și sfințit după moartea acestuia în anul 1895. La intrarea în curtea bisericii, există o troiță cu două clopote. Pe unul din clopote, este trecut anul donării acestuia, 1891, cu următoarea inscripție:

Interior biserică Giurcani - 2024

„ACEST CLOPOT S-A DONAT ÎN ANUL 1891 DE ZOE ADELA M. BOTEZ NĂSCUTĂ ALCAZU ȘI PRIN OSTENEALA GINERELUI COSTACHE N. CORBU, CAVALER A MAI MULTOR ORDINE PENTRU ACEASTĂ BISERICĂ FĂCUTĂ DE DÂNȘII CU HRAMUL SFINȚII VOIEVOZI PE MOȘIA GIURCANI JUD. HUȘI ÎN TIMPUL DOMNIEI REGELUI CAROL I ȘI A REGINEI ELISABETA”, iar pe cel de-al doilea clopot apar numai frânturi de an ce pot fi descifrate cu greu și numele „ZOIA BOTEZ ALCAZU”.

Pe primul clopot este consemnată inscripția... *prin osteneala ginerelei.. pentru această biserică..*, adică de Costache Corbu și soția acestuia, Aglaia. Acest lucru confirmă ceea ce am arătat anterior, vorbim practic de anul 1891, an în care s-a turnat clopotul și s-a instalat în clopotnița de la intrare, biserica fiind în construcție din anul 1887. Nu cred să fi fost aduse clopotele înainte cu doi ani de data începerii construcției bisericii, așa cum se desprinde din datele înscrise pe actul de sfințire din octombrie 2024. Și unele înscrisuri găsite în arhiva bisericii confirmă acest lucru. Deci anul construcției, după părerea noastră, este cel prezentat de N. Stoicescu, 1887-1895, construcție începută și construită de Costache Corbu, finalizată și sfințită de Aglaia și mama ei, Zoe M. Botez, așa cum apare înscris și pe unul din clopotele existente în turnul clopotniței... *biserică făcută de dânșii..*

După cutremurul din 10 noiembrie 1940, biserica a suferit deteriorări de proporții mari, au fost distruse absidele, turelele și bolta. Deși biserica era

⁴⁰⁰ <https://ro.scribd.com/doc/313108270/Alexandra-Chiliman-Juvara-Biserica-Malaiesti-Vaslui> accesat șa 02.08.2025

construită din cărămidă cu o fundație din beton, totuși gravele deteriorări au făcut imposibilă desfășurarea activității în această biserică, rămânând intacte, fundația și criptele mortuare construite odată cu biserica. Enoriașii satului, aflându-se în situația de a nu mai avea biserică, atât cea construită între anii, 1810-1812 cât și cea construită între 1887-1895, fiind impracticabile, au luat hotărârea ca în anul 1943 să-și construiască o biserică din vălătuci, în același perimetru, la o distanță de aproximativ 20 metri față de biserica actuală. Biserica a fost construită din paiantă cu vălătuci, lipită pe interior și exterior cu lut galben, rămânând nefinalizată, nu oferea condiții normale de desfășurare a slujbelor religioase.

În anul 1950, odată cu venirea preotului Dumitru Stan, un reprezentant al episcopiei Romanului și Hușilor s-a deplasat la Giurcani, analizând situația bisericii construită de familia Corbu între anii 1887-1895 și care fusese grav avariata în urma cutremurului din anul 1940, a constatat că structura de rezistență a acesteia este intactă, dispunând refacerea bisericii pentru a oferi condiții bune de oficiere a slujbelor. A fost întocmit un nou proiect și între anii, 1951 și 1955, biserica a fost refăcută, folosindu-se cărămidă arsă, tencuită pe interior și exterior, zugrăvită simplu cu var, atât pe interior cât și pe exterior, învelită cu tablă galvanizată. A fost resfințită în data de 21 octombrie 1955 prin grija preotului paroh Dumitru Stan, schimbându-se atunci și hramul, în cel avut de sat cu mult timp înainte, adică *Sfântul Mare Mucenic Dimitrie-Izvorătorul de Mir*.

Cripta mortuară Aglaia Corbu

Lucrări de reparații și extindere, au mai fost realizate în mai multe rânduri de către enoriași. În anul 1983, în timpul păstoririi preotului Nistor Constantin, s-a lucrat la consolidarea pridvorului bisericii, meșter Andrieș Iorgu din Peicani, efectuându-se tencuieli exterioare și amenajarea plăcii de jos, așa cum este menționat pe un minei din luna octombrie din arhiva bisericii.. *la data de 24 octombrie 1983, am lucrat la tencuieli și am consolidat placa de jos. Andrieș Iorgu din Peicani, preot paroh Nistor Constantin.*

În timpul păstoririi părintelui Daniel Agape (1999-2003), s-au început lucrările de pictură, acestea fiind efectuate de către studenta Arteni Mihaela Izabela, la Facultatea de Arte Plastice, împreună cu colegul ei, Stoian Florin, sprijinită de tatăl său, maestrul

Viorel Artene, devenit prin adopție fiu al satului Peicani. Acoperișul și finalizarea lucrărilor de extindere a bisericii prin construirea unui nou pridvor, extins față de cel anterior, precum și consolidarea criptelor mortuare ale ctitorilor bisericii, au fost realizate în timpul păstoririi părintelui Paul Opaț, terminându-se și pictura totodată.

În anul 2024, la inițiativa părintelui paroh Iustin-Emanuel Petrea, biserica a fost înfrumusețată pe exterior cu zugrăveli noi și pictură bizantină și totodată, a fost restaurată și pictura interioară, cu sprijinul pictorului bisericesc Tibichi Mădălin. Biserica a fost împodobită cu obiecte de cult noi, necesare pentru buna desfășurare a sfintelor slujbe, fiind schimbată catapeteasma veche prin grija enoriașilor, precum și alte odoare bisericești. În actul de sfințire din 20 octombrie 2024, se arată că, *„toate aceste lucrări, ducându-se la bun sfârșit cu ajutorul lui Dumnezeu, cu sprijinul enoriașilor și al autorităților locale.*

La demisolul bisericii, se află cavoul cu criptele mortuare ale ctitorilor, fiind trecută toată familia extinsă în afară de Costache Corbu. Toate criptele au fotografii și datele personale: Aglae Corbu, născută Botez (1853-1937), Zoie M. Botez, născută Alcaz (dec. 1906 la vârsta de 72 ani) și Mihai Botez (1815-1885).

Costache Corbu, tocmai ctitorul principal al bisericii, nu este înmormântat aici, probabil pentru că la moartea acestuia nu era terminată încă biserica și cavoul, acesta fiind înmormântat în biserica de la Mălăești, de asemenea, ctitorie a acestuia din anul 1885. Unele cripte, din informațiile primite de la enoriași, au fost devastate în anii '80 ai secolului trecut, în speranța găsirii unor comori.

Astăzi biserica fiind complet renovată, extinsă și pictată, are o cu totul altă înfățișare față de construcția inițială. În plan orizontal, dimensiunile acesteia sunt de 24/9 m, cu o singură turlă, având o înălțime de aproximativ 17 m. Biserica și turla sunt învelite cu tablă tratată în cute, specială pentru asemenea lucrări. Intrarea în biserică se face printr-o ușă din termopan, renunțându-se la ușa existentă anterior, confecționată din lemn masiv.

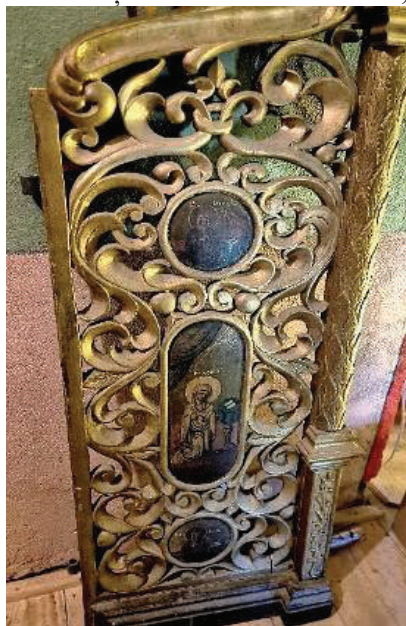
Ambele biserici au primit în trecut, prin donație, pământ în exploatare: biserica veche, a primit 10 fâlcii teren arabil de la Profira Costache-Alexe din Bârlad, informație obținută dintr-un document unde aflăm că, în anul 1903 a fost autorizată epitropia bisericii parohiale Jigălia din comuna Găgești, Județul Fălciu, să primească pentru biserica filială cu hramul *Sfântul Dimitrie* din cătunul Giurcani un teren cu o întindere de 10 fâlcii, situat în cătunul Grozești, același județ, teren donat de defuncta, Profira Costache Alexe din Bârlad,⁴⁰¹ iar biserica *Sfinții Voievozi*, a primit 18 fâlcii de pământ donate de către defuncta Zoie M. Botez, conform documentului menționat mai sus.

⁴⁰¹ „Conservatorul”, nr. 271 din 6 decembrie 1903, p. 7.

Zestrea Bisericii

În arhiva bisericii au fost depozitate mai multe obiecte de cult vechi și care nu se mai folosesc astăzi. Deși din discuțiile cu enoriașii satului, multe dintre obiectele de cult de la cele două biserici din satul Giurcani au dispărut, totuși, multe dintre acestea ar putea face parte dintr-un viitor muzeu al bisericii din satul Giurcani, având o mare valoare patrimonială și sentimentală. Astfel, ne-a atras atenția: o cădelniță din bronz, având inscripționat, în limba slavonă, anul donării 1854 și alta, de asemenea, din bronz, foarte veche, fără a putea identifica anul confecționării; un suport pentru lumânări, tot din bronz, din aceeași perioadă, provenite de la biserica veche, prima construită în sat; fragmente de catapeteasmă, frumos lucrate în filigran aurit, provenite de la vechea catapeteasmă a bisericii actuale; diferite icoane vechi, pictate în ulei, pe pânză, provenite, de asemenea de la biserică veche.

Există, de asemenea, o bogată zestre de carte religioasă, donată de enoriașii satului și probabil de ctitorii bisericii. Pe copertile multor cărți, apar unele însemnări, fiind consemnate datele de donație dar și unele trăiri sufletești ale celor care au slujit aici.

*Fragment uși împărătești
Biserica veche - Giurcani*

Înscrișuri de pe cărți

Pe un minei din luna octombrie, 1974, apar următoarele înscrișuri:

la 24 octombrie 1983, s-a lucrat la pridvorul bisericii în interior. Meșter Andrieș Iorgu din Peicani, cu tencuieli și placa de jos. Preot Nistor, Constantin, cântăreți: Pomană Constantin, Epitrop Ionașcu, Ștefan.

Tot pe același minei este și înscrișul următor: *cântărețul Constantin P. Pomană, 14 octombrie 1986, atunci când mi-am întocmit dosarul de pensionare cu data de 1 ianuarie 1987. Tot pe același minei al lunii octombrie, pe alte file din interior este scris: 14 octombrie 1975, orele 08:00, am venit să facem slujba la Peicani, dar din anumite motive nu am mai făcut slujba. Și un altul: Prezentul minei este proprietatea bisericii Giurcani, preot Stan Dumitru, cântăreț Costică Pomană. De asemenea, un alt înscriș: acest minei este donat sfintei biserici din satul Giurcani de Mitrița Dănilă din Bârlad la 23 a II-a 1975*

spre pomenirea ei să fie trecută în inventarul Bisericii. Cântăreț, Sandu Dumitru, preot Nistor Vasile.

Pe un alt minei din luna septembrie, este trecut: *donatie pentru biserica cu hramul Sfântul Mare mucenic Dimitrie- Izvorătorul de Mir, Parohia Giurcani, August 2005, de către Mocanu Vena, Vaslui.*

Pe un *vecernier*, din anul 1996, sunt mai multe înscrisuri cu numele: Florea, Marian, Andrei, Dănăilă, Daniel, probabil numele celor care l-au donat.

Pe un minei din luna mai 1893, editat de Tipografia cărților Bisericești, București, sunt trecute mai multe nume care au donat bani pentru clopot, și anume: Alecu O, Serghei M Gheorghe, Toader Mășlea. Cherciu Dogaru. Tănase Coman.

Pe un alt minei, tipărit în luna iunie, este înscris următorul text: *Ia 1 iunie 1981, s-a efectuat slujba de liturghie cu părintele Nistor Constantin, venit la Parohia Giurcani noiembrie 1980, spre veșnică amintire, cântăreț Pomană Costică și Constantin Chirciu, cântăreț.*

De asemenea, pe o panahidă (parastas) împreună cu litia mică, tipărită la Tipografia cărților bisericești din București, în anul 1899, există următorul înscris pe copertă: *21 februarie 1965 Începutul Sfântului Trio de la biserica din satul Peicani, unde am slujit împreună cu preotul paroh Dumitru Stan. Cântăreț, Costică Pomană, născut în anul 1909, 19 aprilie, în satul și comuna Găgești raionul Bârlad. Fac serviciu în această parohie din 1964, și sunt în prezent, Costică Pomană.*

Tot pe una dintre coperțile acestei cărți bisericești se află și următorul înscris: *Amintire, 20 februarie 1942. Această carte aparține Sfintei Biserici «Sfinții Voievozi Mihail și Gavriil» și Sfintei Mucenițe Zoe. Donată de Constantin Corbu și Aglaie Corbu, moștenitorii lui Mihail și Zoe Botez. Biserica a fost sfințită la 22 octombrie 1895 de Preasfințitul Silvestru Bălănescu. Servitori ai bisericii: fostul preot Vasile Bălan; cântăreți: Constantin Chirciu, Cristea Chirciu; paraclisier: Costache Coșeru. Scris de mine, Constantin Chirciu, astăzi, 20 februarie 1942. Pe aceeași carte mai există un alt înscris: Iancu Anica, 6 mai 1954, comuna Găgești, nr. 33, părinți Ivan Iancu (naș), Ioana și Iancu (nași), Soltana Coțofan.*

Un alt înscris menționează următoarele: *11 iunie 1964, când am făcut slujba Înălțării la Giurcani cu preotul paroh Dumitru Stan și cântărețul Costică Pomană.*

Pe o altă carte, *Tâlcuirea Evangheliilor și Cazaniile Duminicilor de peste an*, tipărită în 1960 la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă din București, pe prima copertă este înscris: *Această carte este proprietatea bisericii Sfântului Mare Mucenic Dimitrie din satul Giurcani, Parohia Giurcani, primită în anul 1961. Preot paroh Dumitru Stan, 14 octombrie 1961.*

Pe o altă carte mai veche, scrisă în limba slavonă, intitulată „I. Diamelarul”, este înscris: *Amintire. Această carte am primit-o astăzi eu,*

subsemnatul, prin poștă, de la domnul Vio, cătunul Giurcani, județul Vaslui: Hagi I. Bujoreanu și Constantin Cantor Huși, 17 octombrie 1912, pentru a fi vândută.

Tot pe această carte există un alt înscris: *Donată de Biserica Satului Peicani din cărțile mele, Scarlat Savin. Preot, Pârciu a fost făcut cântăreț după [anumite date]. Această carte a fost luată de subsemnatul V. Guțu, cantor, din anul 1907, ieșit la pensie în anul 1948. Alți ani înscrisi: 2 decembrie 1926 și 1968, și încă un înscris din cărțile mele, Scarlat Savin, 17 iunie 1913.*

Pe un alt minei, tipărit în luna iunie, se află următorul înscris: *Această carte este donată de locuitorul Vasile Mășlea din satul Giurcani Bisericii Sfântul Dumitru, din Parohia Giurcani. A fost cumpărată cu bani din munca propriei gospodării, în timpul păstoririi preotului paroh Dumitru Stan, la data de 15 martie 1962. Donatori: Vasile și Maria Mășlea din Giurcani, preot paroh Dumitru Stan.*

Dintr-un proces verbal din data de 8 martie 1998, aflăm că s-a întrunit legal adunarea parohială electorală din parohia Giurcani, întrunită după Sfânta liturghie în biserica Sfântul Dumitru și sub președinția preotului paroh, Retegan Macedon, la ora 13:00, constituindu-se pentru alegerea consiliului și a comitetului parohial. În continuare se menționează că preotul paroh, Retegan Macedon a deschis adunarea dând citire noii circulare cu numărul 2018 a Consiliului eparhial despre alegerea membrilor consiliului și comitetului parohial pentru o perioadă de 4 ani. După citirea listei cu cei prezenți, s-a propus alegerea a *doi bărbați de încredere*, în persoana d-lui Sandu Dumitru și a d-lui Bolohan Costică, iar pentru funcția de secretar pe domnul. Sitia Toader. Începând de la ora 15:00 a urmat votarea prin ridicări de mână și aclamație a membrilor aleși, a consiliului parohial și apoi a membrilor comitetului parohial. Urmând dispozițiile din regulament, după terminarea fiecărei votări, s-a procedat imediat la calcularea rezultatelor votului, rezultând următoarele:

- a) pentru Consiliul Parohial au votat un număr de 50 de alegători cu următorul rezultat: Codiță Iacob, 45 de voturi; Stoian Ghiță 43 de voturi; Sandu Ghiță, 43 voturi; Butnaru Mihail 40 voturi; Ionașcu Ștefan 37 voturi; Mășlea Nicolai 35 voturi; Sârbu Maxim 30 voturi;
- b) pentru Comitetul Parohial au votat un număr de 50 de alegători și au fost aleși următorii: Mihai Maria, 48 de voturi; Coșarul Mitrița 47 de voturi; Stup Daniela 45 de voturi; Coșeru Cornelia 43 voturi; Goanță Maria 42 voturi; Morărașu Mitrița 42 voturi; Tăbăcarul Safta 40 de voturi; Sârbu Margareta 40 voturi; Moldoveanu Polixenia 38 voturi; Crăciun Paraschiva 37voturi; Mășlea Veta 37; Ene Marghioala 35 de voturi; Coman Ilinca 30 voturi; Sîrbu Safta 30 de voturi. Au semnat la încheierea procesului verbal, pentru *bărbați de încredere*, Sandu Dumitru și Bolohan Costică, iar ca secretar Sitia Toader.

De asemenea, prin adresa nr. 232 din 23.03.1998, a protopopiatului Fălciu, se face cunoscut parohiei Giurcani, hotărârea Sfântului Sinod, pentru alegerea d-lui Sitia Toader, în funcția de epitrop.⁴⁰²

Turnul clopotniței și cimitirul satului

La intrarea în curtea cimitirului și a bisericii, există o amenajare construită din zid pentru turnul-clopotniță, cu două arcade, una la intrare și una la ieșire. De fapt, intrarea în curtea bisericii se face prin cele două arcade și o poartă din bare de fier. La interior, o scară care duce la etaj, prin care se ajunge la casa clopotelor. Aici există două clopote din aliaje specifice, rezistând timpului, confecționate din timpul construcției bisericii, având inscripționate anul

1891. Există un clopot mare, având în jur de 180 kg și unul mai mic, în jur de 25 kg. Cel mare are o inscripție cu litere gravate din bronz, înscris ce a fost prezentat mai sus, iar pe clopotul cel mic, apare un înscris, fără dată, cu litere având caractere diferite față de clopotul mare, cu următoarea inscripție: ZOIA BOTEZ ALCAZU..⁴⁰³

Cimitirul

Este amplasat în curtea bisericii, de jur împrejurul acesteia, într-o zona de platou și de pantă. Tot în partea de nord-est a satului, a mai existat un cimitir, aflat la o distanță de aproximativ 300 m, est de șoseaua DJ 244 B și față de actualul cimitir. La începutul secolului XX, cimitirul a fost mutat pe actualul amplasament, renunțându-se la acesta după reconstruirea noii biserici, probabil ținându-se cont și de faptul că aici erau înmormântați și ctitorii bisericii. Și tot pe acest amplasament, este menționat de către învățătorul Marin Rotaru, un fost *cimitir medieval*, care însă, a fost distrus în primăvara anului 1974 de către tractoarele fostului C.A.P. Găgești, conducerea de atunci a comunei, neluând nici o măsură pentru protejarea acestuia. Azi se mai păstrează câteva pietre funerare, pe una dintre ele putându-se citi anul 1679, iar altele fiind recuperate de inv. Marin Rotaru, așa cum precizează într-o lucrare litografiată din anul 1975.⁴⁰⁴

⁴⁰² Arhiva bisericii din Giurcani, documente puse la dispoziție prin grija preotului, Iustin Emanuel Petre.

⁴⁰³ Preluat de mine de pe clopotul bisericii.

⁴⁰⁴ Marin Rotaru, *Monografia comunei Găgești*, manuscris, p. 22.

Cimitirul actual este situat într-o zonă cu denivelări și este împrejmuit cu plasă de sârmă, având porți din fier forjat, nu este sistematizat, cu mormintele amplasate în trepte, pe toate laturile conform configurației terenului, cu multe alei. În partea sudică a bisericii, există o zonă liberă, fără morminte, locul unde fusese construită biserica din vălătuci în anii de după cutremurul din anul 1940. Cele mai vechi cruci sunt din lemn, unele datând de la începutul secolului XX, pe una putând citi anul 1910. De asemenea, există cruci din fier forjat, iar cele mai noi sunt realizate din beton cu mozaic sau marmură și granit.

Spre capătul bisericii, mai spre sud, se află monumentul funerar al fostului preot paroh, Dumitru Stan, cu soția, decedat în anul 1978. Preotul Dumitru Stan este cel care a făcut eforturi deosebite pentru a recupera și reconstrui actuala biserică aproape din temelii, sfințind-o pe data de 21 octombrie 1955, fiind și cel care a săvârșit slujba de cununie a autorului acestei cărți, în biserica din Tupilați în anul 1976. *Un pios omagiu pe această cale!* (Vezi anexa nr.2). De asemenea mai reamintim că la subsolul bisericii se găsește și cavoul cu cele trei cripte ale ctitorilor menționați mai sus. Nu există un cimitir al eroilor în sat.

Casa parohială

Până acum nu a fost o casă parohială în satul Giurcani. Din anul 2024, autoritatea locală împreună cu Episcopia Hușilor, a luat măsura amenajării unei case parohiale în fosta școală gimnazială de la Giurcani. În momentul de față aceasta fiind în stadiul de finalizare.

c) Biserica cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Tupilați

Primul lăcaș de cult, biserica din Tupilați, a fost la început o construcție simplă din lemn sau vălătuci (pământ amestecat cu paie și umezit), ridicată de săteni, ale cărei urme s-au pierdut. Sunt cetățeni în sat care admit faptul că pe același loc s-a construit și biserica prevăzută în documente la 1785-1787, și chiar și actuala biserică, încă în funcțiune, construită la 1864, tot pe același amplasament. Biserica construită între 1785 și 1787, este indisolubil legată și de familia Costache, proprietarii moșiei Tupilați la acea vreme, așa cum se arată în Repertoriul lui N. Stoicescu, deși apare în documente și familia Rosetti. La 1785 moșia Tupilați aparținea lui Grigoraș Costache, decedat între timp, iar moșia Tupilați a trecut ca moștenire fiilor săi, așa că informația pare a fi corectă. În urma reformei agrare din anul 1864, biserica Tupilați a primit în proprietate teren în ograda bisericii actuale, 35 de prăjini teren în intravilan (în jur de 65 de ari) și 50 prăjini în vatra satului. E posibil ca după reforma agrară din anul 1864, în urma împrumutării bisericii, să fi început și construcția bisericii actuale, așa cum este prevăzut pe crucea existentă în altar care are înscris anul 1864, practic anul începerii construcției (Vezi anexa nr 2).

În anul 1909, aflăm dintr-un „ANUAR” bisericesc că parohia Tupilați avea centrul la biserica cu hramul Sf. Dimitrie din Tupilați, în același context precizându-se că biserica a fost construită între 1802-1804, din vălătuci, însă este la stadiul de ruină. Aflăm aceste lucruri din Anuarul Administrației Casei Bisericii pe care l-am citat anterior.

Unul dintre primii preoți, Andreescu Theodor, atunci când a ajuns în parohia Tupilați în anul 1853 a menționat acest lucru pe coperta unui *pentecostar*, urmându-i preotul Gheorghe Neștian care la fel este menționat în documentele de arhivă existente la parohia Tupilați din anul 1875. În anul 1914, tot preotul Gheorghe Neștian figurează și pe o listă a preoților cu drept de vot la alegerea membrilor Consistoriului bisericesc.⁴⁰⁵

Informația potrivit căreia o biserică a fost construită între anii 1785-1787, este confirmată și de preotul și istoricul I. Bobulescu, care a vizitat biserica în 1930, făcând o analiză a proprietăților și donațiilor făcute de mitropolitul Veniamin Costache, bisericii din Tupilați, fost proprietar al moșiei Tupilați. Din documente rezultă că biserica construită între 1785 și 1787, este una și aceeași cu biserica care apare în Anuarul din 1909, adică construită la anul 1802, dar nu avem certitudinea că cea construită în anul 1864, este una și aceeași biserică. Întrucât nu avem alte date, considerăm că actuala biserică a fost construită pe același amplasament, sau unul nou, teren obținut de biserică la reforma agrară din anul 1864. Pe acest teren, anterior fusese un cimitir, conform pietrelor funerare din curtea bisericii, pe una dintre ele fiind înscris anul 1843, deci o înhumare cu mult înainte de a se începe construcția bisericii de astăzi (Vezi anexa nr 2).

La începutul secolului XX, paroh al bisericii apare preotul Chitic S. Gheorghe, numit în 1905, iar ca supran (ajutor) preotul Neștianu Gheorghe.

Parohia Tupilați avea atunci și o biserică filială în cătunul Mălăești, având în total 230 de familii și 804 suflete.⁴⁰⁶

⁴⁰⁵ „Monitorul oficial” din 22 februarie 1914, p. 960.

⁴⁰⁶ „Anuar”, 1909, *op. cit.*

Biserica existentă și astăzi, cu hramul „Sfântul Dimitrie”, este construită din furci de lemn, paiantă și vălătuci, fiind sfințită probabil în 1866 conform unui pomelnic găsit tot în altarul bisericii și care menționează anul 1866.

Biserica în formă de corabie, este astăzi acoperită cu tablă galvanizată, ultima reparație majoră fiind în 1968, conform unui deviz găsit în arhiva bisericii.

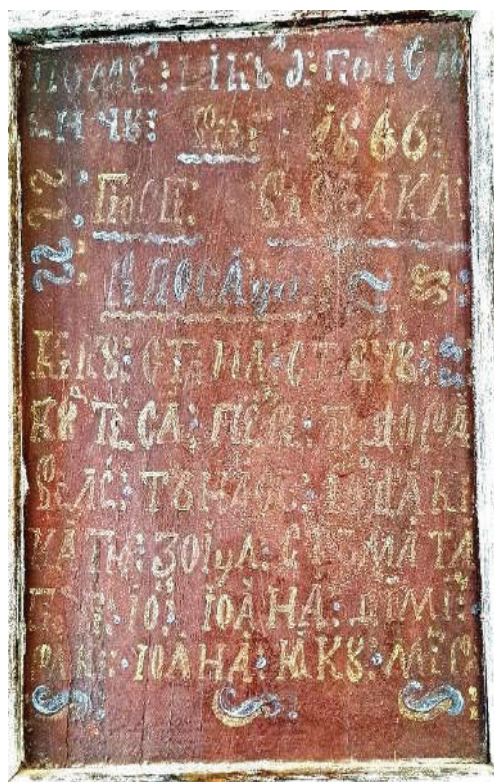
Pereții exteriori sunt tencuiți cu pământ galben și placați cu scândură de brad, deteriorată astăzi, iar interiorul, tencuit tot cu lut galben și vărut cu unele motive florale de culoare albastră, fără o pictură clasică. Tavanul este din scândură de brad vopsit în albastru. Ferestrele au ancadrame din fier forjat, iar stranele sunt vechi, decorate cu rozete cu șase petale.

Interiorul este împodobit cu icoane donate de enoriași, cea mai veche datând din 1860. Catapeteasma din lemn, pictată și placată cu icoane vechi care datează din anii: 1860, 1862, 1864 și 1866, toate confirmă cele spuse anterior.

Ușile împărătești sunt decorate cu sculpturi reprezentând frunze și flori. Naosul și pronaosul au formă dreptunghiulară și sunt separate printr-un pridvor susținut de stâlpi și scânduri vopsite, decorate cu icoane ale principalilor sfinți. Pe acoperișul bisericii se găsește o cruce din fier forjat, având inscripționat anul 1882.

De-a lungul timpului, biserica a fost reparată în mai multe rânduri. Conform mărturiilor orale și a unui chestionar din anul 1938, completat de preotul paroh, Ștefan Damian, în anul 1924, biserica a suferit un incendiu devastator care a distrus bagdadia, astereala și acoperișul. Refacerea a fost realizată în 1924 pe cheltuiala enoriașilor, costând 82000 lei. Contribuția cea mai mare având-o enoriașul Nedelcu I. Gheorghe, care s-a împrumutat la banca de credit „Cuza Vodă” cu suma de 60.000 lei. Acesta a donat pentru biserică și un Minei din luna februarie (Vezi anexa nr 2). A decedat în anul 1925.⁴⁰⁷

Pomelnicul menționat mai sus, găsit în altarul bisericii, a fost scris pe o scândură de fag, cu ramă, redactat în limba slavonă, având și litere chirilice și

Pomelnic, biserica Tupilați - 1866

⁴⁰⁷ Informație oferită de Buiuc Leu, 85 ani.

grecești, care conține nume ale unor persoane vii și decedate, unele greu lizibile, iar interpretarea lor poate fi incorectă. Redăm totuși numele identificate. Pomelnic de vii și răposați, 1866

Vii: Enciu, Ghiorghei, Vasilica,

Răposați: Chicu, Stana, Stoenciu, Culea, Petru, Tudora, Vasăle, Tănasă, Iordachi, Cătinca, Zoița, Stamate, Ghiorghei, Ion, Ioana, Dumitrachi, Ioana, Chicu, Mira. Nu există informații concrete despre aceste nume, fiind nume de botez, însă

Interior biserica SF. Dumitru - Tupilați

la o privire mai atentă se observă că acestea au fost scrise cu grijă de cineva instruit, probabil un preot sau dascăl. Este posibil ca persoanele menționate să fi fost ctitori, donatori sau oameni importanți din sat care au sprijinit reconstrucția bisericii din 1864, iar cei care au scris pomelnicul au dorit să le păstreze memoria pentru posteritate.

În ianuarie 1968, preotul Bârnovescu Dumitru a cerut U.R.C.C. să introducă curent electric în biserică, o investiție semnificativă. Raportul financiar pe anul 1968 arată că enoriașii au contribuit cu 2303 lei, iar alte venituri au fost obținute din vânzarea calendarelor (100 lei), lumânărilor (4163 lei), cutia milei (215 lei), destinații speciale (1908 lei) și terenuri agricole (510 lei), ceea ce a permis bisericii să facă unele investiții.⁴⁰⁸

Turnul clopotniței și curtea bisericii

La intrarea în curtea bisericii există o clopotniță, construită din drugi de lemn din salcâm, placată pe părțile laterale cu scândură din brad, vopsită în verde. Crucea instalată pe clopotniță este din fier forjat, având înscris anul 1882, probabil anul ridicării acesteia. Clopotul actual al bisericii cântărește 43 kg și poartă inscripția: *21 iunie 2001, Vasile și Mariana Nedelcu din Călărași, dăruit enoriașilor satului Tupilați*. Printre clopotarii cunoscuți se numără Gociu Vasile, Toader Marin, Paveliuc Tănase, Anton Done, Ene Marin și Velicu Mihai. În biserică au fost descoperite și două clopote vechi, deteriorate. Unul dintre acestea, datat 1962, are inscripția următoare: *returnat pentru enoriașii satului Tupilați*, iar cel de-al doilea clopot, conform preotului C. Bobulescu, care a vizitat biserica în anul 1930, a constatat că în 1806 Șerban Negel a procurat un clopot pentru biserică la 1806, clopot ce pare a fi acesta.

⁴⁰⁸ Informații culese din arhiva bisericii prin grija preotului Petre Andrei Pintilie.

Curtea bisericii este împrejmuită cu gard din plasă din sârmă. În curtea acesteia, au fost găsite mai multe pietre funerare cu inscripții greu de descifrat, scrise cu caractere chirilice într-o limbă română cu litere chirilice. Pe una din pietre am descoperit având pe o parte următoarea inscripție: *Supt această piatră odihnește robul lui Dumnezeu... Grigorie... Dimitrie(???)*, iar pe cealaltă parte: *23 aprilie 1843*. (Vezi anexa nr 2)

Inscripții și preoți

Cu ajutorul documentelor, inscripțiilor și amintirilor sătenilor, am realizat o listă a unor preoți care au slujit în bisericile din Tupilați. Printre preoții identificați ai parohiei se numără:

- preotul Ștefan, anul 1634-1653;
- preotul Gheorghe, anul 1724-1726;
- preoții, Andrei și Gheorghe, la anul 1827;
- preotul Teodor Andreescu, anul 1857-1875;
- preotul Gheorghe Neștianu, anul 1875-1914;
- preotul Gheorghe Chitic, anul 1905-1912;
- preotul Constantin Munteanu, anul 1912-1914;
- preotul N. Zaharia, anul 1929-1935;
- preotul Ștefan Damian, 1935-1939;
- preotul Leon Istrate, anul 1939-1942;
- preotul Ion Popa (Schineanul), 1942-1964;
- preotul Ion Bârnovescu, anul 1964-1970;
- preotul Petru Straton, anul 1970-1974;
- preotul Dumitru Stan (1974-1977), titular la Giurcani a suplinat la Tupilați;
- preotul Marcu Gheorghe, anul 1977-1998;
- preotul Zlat Aurel, anul 1998-2003;
- preotul Iorgu Țicău, anul 2003-2010;
- preotul Pintilie Petru Andrei, anul 2005-prezent.

Majoritatea preoților și dascălilor au lăsat mărturie prin înscrisuri pe cărțile bisericești, chiar anumite trăiri sufletești, care ne-au permis în multe situații să stabilim perioadele lor de slujire. Preotul Teodor Andreescu, care pe un „Tipicon” notează: *Am sosit în parohia Tupilați pe 2 iulie 1857*. El a murit în anul 1891, la vârsta de 62 de ani, și este înmormântat în cimitirul satului. Un alt preot venit în 1938, preotul Leon Istrate, de la parohia Voinești, județul Vaslui, mutat disciplinar, fiind acuzat de simpatii legionare. Deși era acuzat, în decembrie 1942, protopopiatul Fălciul de Jos a transmis Tribunalului Fălciu că preotul Istrate este *un element ordonat și muncitor și a contribuit la întoarcerea sectanților la credința ortodoxă*. Enoriașii din Tupilați l-au susținut și ei, iar cu toate acestea, în martie 1943 Curtea Marțială din Galați l-a condamnat la 5 luni de internare într-un lagăr din Transnistria, încheindu-și astfel activitatea sa în parohia Tupilați.

În Monitorul Oficial nr. 54 din 1943, apare transferat la Parohia Mălăești, iar de la parohia Mălăești vine la Tupilați, preotul Nicolae Bădros.⁴⁰⁹

Zestrea bisericii

Biblioteca bisericii Sfântul Dumitru din Tupilați păstrează multe cărți religioase valoroase, donate în mare parte de Șerban Costache Negel, proprietarul moșiei Tupilați timp de peste 30 de ani. El a cumpărat și dăruit bisericii volume importante, precum „Triodul”, „Apostolul”, „Mineiul”, „Liturghierul” și „Tipiconul”, care au fost folosite pentru slujbe și păstrarea credinței în sat.

Înscrișuri vechi de pe cărți

Istoricul și preotul C. Bobulescu, care a vizitat biserica în 1930, a găsit însemnări ce leagă aceste donații de familia Costache și de mitropolitul Veniamin Costache, arătând legătura strânsă dintre biserică și moșie.

În arhivă se găsesc și documente mai recente, cum ar fi o evanghelie din 1895 cu o notă a Episcopului Grigorie din 1945, care amintește o vizită a preasfinției sale, imediat după încetarea războiului, *Această biserică Sfântu Dumitru am vizitat-o a doua oară a treia zi de Paști în anul nădejdlor creștinești și românești 1945, când așteptam pacea izbânditoare după dezastrul războiului crâncen cum nu a mai fost altul în lume* Episcop P. Grigore al Hușilor. (vezi anexa nr.2)

Pe un Liturghier pe care s-a iscălit dascălul Mihai Aftene, a scris că l-a folosit în anii 1944-1945, iar pe o carte de cântări bisericești se găsesc mai multe înscrișuri importante. Unul menționează că la 1 ianuarie 1892 a murit preotul Theodor Andreescu, nașul dascălului Teodor. V. Popa, la vârsta de 62 de ani. Altă însemnare, scrisă de același autor, Th. V. Popa, amintește decesul tatălui lui, dascălul Vasile Popa în 1892 și înmormântarea sa pe 6 martie. Pe aceeași copertă, în 1937, este notată moartea cântărețului Th. Popa, la 62 de ani. Dascălul Mihai Aftene a scris în 1958 că: *această carte, cu cântări bisericești deosebite, a fost donată de Toader Popa, cântăreț bisericesc care a slujit o viață întreagă la biserica din Tupilați.*

Pe un alt Liturghier se află însemnări ale preotului N. Zaharia, care notează numirea sa în parohie la 1 decembrie 1929 și o altă dată cea a plecării, 17 aprilie 1932. Preotul L. Istrati a consemnat și acesta în anul 1940 semnarea armistițiului dintre Franța și Germania, iar preotul Ioan Popa a scris în cartea Dumnezeieștile Liturghii că a participat la cursuri de îndrumare socială în București în iarna anului 1950.

Pe o Panahidă donată bisericii în anul 1954 figurează familia preotului Ioan Popa, iar în 1998 preotul Zlat Aurel a notat sosirea sa în parohie. Pe aceeași

⁴⁰⁹ „Monitorul oficial”, nr. 54, partea I, din 5 martie 1943, p. 1913.

copertă se află un pomelnic cu numele unor enoriași, scris de preotul Zlate Aurel cu ocazia sfințirii clopotului dăruit de familia Nedelcu Vasile, în anul 2001.

Biserica este împodobită cu o colecție bogată de icoane vechi, cea mai veche datând din 1860. Preotul Petru Straton a scris în 1971 o amintire despre slujbele de Paști în biserică, numind-o o *adevărată catedrală* datorită frumuseții icoanelor, toate fiind dăruite de enoriași, care au contribuit și financiar la construcția bisericii.

În 1950, biserica a cumpărat o evanghelie, un chivot, o cruce și un liturghier, iar episcopul bisericii a consemnat numele enoriașilor care au făcut aceste donații, păstrându-le în amintirea comunității. Aceste obiecte au fost aduse din București de consilierul Ion Gh. I. Ciobanu.

Arhiva bisericii din Tupilați conține, pe lângă documentele deja menționate, și registre mitricale cu certificate de naștere, botez și cununie. Pe verso certificatelor de botez și cununie sunt adesea trecute numele nașilor, uneori cu locul lor de origine.

În anul 1966, la nivelul Episcopiei Romanului și Hușilor s-au realizat o serie de inventare ale bisericilor. La biserica din Tupilați, din arhiva acesteia am găsit un inventar efectuat în anul 1966, care merită menționat:

Nr. crt.	Denumirea obiectelor	Starea	Valoarea (lei)
1	<i>Sf. Masă</i>	<i>Bună</i>	25
2	<i>Sf. Antimis</i>	<i>Bună</i>	50
3	<i>Sf. Chivot (metal)</i>	<i>Bună</i>	200
4	<i>Sf. Cruce cu picior (metal)</i>	<i>Bună</i>	100
5	<i>Sf. Evanghelie legată cu pluș</i>	<i>Bună</i>	50
6	<i>Înveliș Sf. Antimis</i>	<i>Bună</i>	10
7	<i>Liturghier legat cu carton</i>	<i>Bună</i>	20
8	<i>Sfeșnic (metal) cu 4 lumânări</i>	<i>Mediocră</i>	25
9	<i>sfeșnic (metal) cu 3 lumânări</i>	<i>Bună</i>	25
10	<i>sfeșnic (metal galben) cu 1 lumină</i>	<i>Bună</i>	20
11	<i>sfeșnic (metal galben mici)</i>	<i>Bună</i>	20
12	<i>sfeșnic (metal galben mijlociu)</i>	<i>Bună</i>	20
13	<i>sfeșnic (metal galben mijlociu)</i>	<i>Bună</i>	30
14	<i>Acoperământ Sf. Masă (pânză)</i>	<i>Uzat</i>	10
15	<i>Acoperământ Sf. Masă (pânză)</i>	<i>Uzat</i>	10
16	<i>Fețe de masă pe Sf. Masă (pânză)</i>	<i>Bună</i>	20
17	<i>Sf. Epitaf (mușama)</i>	<i>Mediocră</i>	50
18	<i>Suport cărți lemn (în Altar)</i>	<i>Mediocră</i>	10
19	<i>Acoperiș suport cărți</i>	<i>Bună</i>	10
20	<i>Dulap Proscomidie (lemn)</i>	<i>Bună</i>	50
21	<i>Rânduiala Proscomidie (fără ramă)</i>	<i>Bună</i>	3
22	<i>sfeșnic (alamă mijlociu)</i>	<i>Bună</i>	5
23	<i>Sf. Potir (metal)</i>	<i>Mediocră</i>	250
24	<i>Sf. Disc (metal)</i>	<i>Mediocră</i>	70

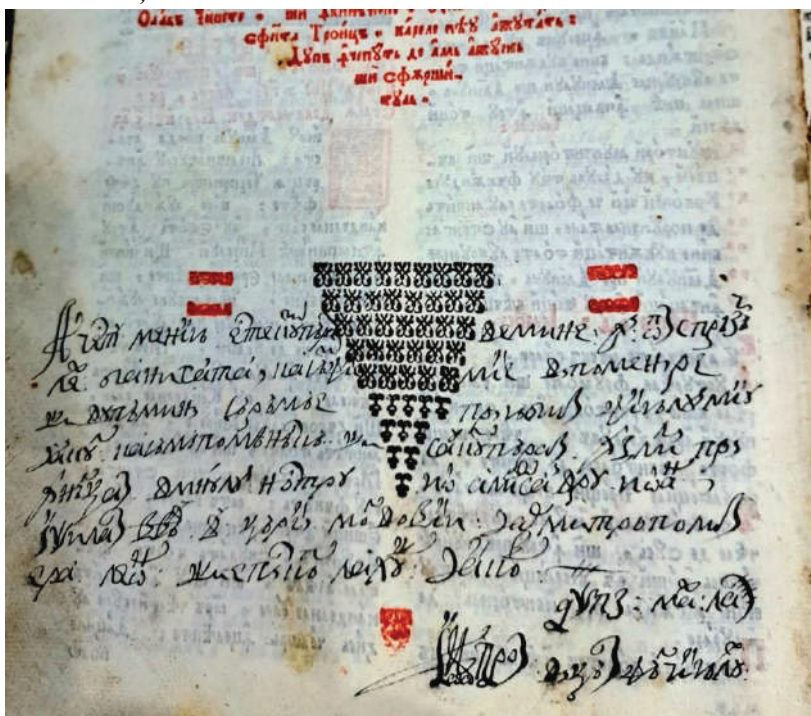
25	<i>Sf. Copie</i>	<i>Mediocră</i>	10
26	<i>Sf. Steluță</i>	<i>Mediocră</i>	30
27	<i>Sf. Linguriță (metal)</i>	<i>Mediocră</i>	50
28	<i>Procovăț mare</i>	<i>Mediocră</i>	20
29	<i>Procovăț mijlociu</i>	<i>Mediocră</i>	10
30	<i>Procovăț mic</i>	<i>Mediocră</i>	10
31	<i>Cununii (metal)</i>	<i>Uzat</i>	10
32	<i>Procovăț (3 buc.)</i>	<i>Uzat</i>	30
33	<i>Candelă altar (metal)</i>	<i>Bună</i>	25
34	<i>Cruce lemn mijlocie Altar</i>	<i>Mediocră</i>	50
35	<i>Dulap pentru Veșminte din lemn</i>	<i>Bună</i>	60
36	<i>Cădelniță metal</i>	<i>Mediocră</i>	25
37	<i>Sobă mică tuci</i>	<i>Uzat</i>	50
38	<i>Ibric (căldură)</i>	<i>Bună</i>	50
39	<i>Icoană Sf. Ilie (metal alb)</i>	<i>Bună</i>	10
40	<i>Icoane praznicale (8 buc.)</i>	<i>Mediocră</i>	130
41	<i>Felon (stofă)</i>	<i>Bună</i>	400
42	<i>Stihar (stofă)</i>	<i>Mediocră</i>	50
43	<i>Epitrahil (stofă)</i>	<i>Bună</i>	100
44	<i>Epigonatul</i>	<i>Mediocră</i>	20
45	<i>Mânecuțe</i>	<i>Mediocră</i>	30
46	<i>Brâu (stofă)</i>	<i>Mediocră</i>	20
47	<i>Rând veșminte vechi</i>	<i>Uzat</i>	100
48	<i>Cutie din lemn pentru anaforă</i>	<i>Bună</i>	5
49	<i>Tavă pentru anaforă</i>	<i>Mediocră</i>	10
50	<i>Acoperiș Sf. Masă</i>	<i>Bună</i>	20
51	<i>Acoperiș Sf. Masă (pânză cusut)</i>	<i>Bună</i>	20
52	<i>Acoperiș Sf. Masă (pânză cusut cu mătăsă)</i>	<i>Bună</i>	20
53	<i>Laviar absidă Altar lângă Sf. Masă</i>	<i>Bună</i>	40
54	<i>Laviar lână produs fabrică</i>	<i>Bună</i>	20
55	<i>Altar</i>	<i>Mediocră</i>	20
56	<i>Altar din cânepă</i>	<i>Mediocră</i>	15
57	<i>Laviar Altar din cânepă</i>	<i>Mediocră</i>	15
58	<i>Bancă lemn Altar</i>	<i>Mediocră</i>	10
59	<i>Spălător lemn și zid</i>	<i>Mediocră</i>	20
60	<i>Cuier pentru pălării în Biserică</i>	<i>Mediocră</i>	5
61	<i>Clopot</i>	<i>Bună</i>	10
62	<i>Scaun lemn în altar</i>	<i>Mediocru</i>	20
63	<i>Ștergar pentru proscomidiar</i>	<i>Mediocru</i>	10
64	<i>Ștergar pentru botez</i>	<i>Mediocru</i>	10
65	<i>Perdea pânză simplă geam Altar</i>	<i>Mediocru</i>	10
66	<i>Schelet Catapeteasmă cu Sf. Uși</i>	<i>Bună</i>	1000
67	<i>Icoane Catapeteasmă Mari (8 buc)</i>	<i>Bună</i>	240
68	<i>Icoane mici și mijlocii (diferite) (33 buc)</i>	<i>Bună</i>	495
69	<i>Icoană serafim</i>	<i>Mediocră</i>	10
70	<i>Icoane praznicale în biserică (4 * 75)</i>	<i>Mediocră</i>	75
71	<i>Icoane mari diferiți sfinți în biserică</i>	<i>Mediocră</i>	380
72	<i>Policantru metal</i>	<i>Bună</i>	200
73	<i>Strână cântăreț</i>	<i>Bună</i>	100
74	<i>Strane pentru credincioși (21 buc.)</i>	<i>Bună</i>	500

75	Dulap pentru arhivă	Bună	40
76	Masă pentru epitaf	Mediocră	10
77	Masă pentru ofrande	Mediocră	10
78	Analog din lemn (cu 4 picioare)	Mediocră	20
79	Acoperiș analog	Bună	10
80	Iconostas bărbăți	Bună	20
81	Iconostas femei	Bună	20
82	Cruce lemn mijlocie	Mediocră	25
83	Cruce lemn mare pentru morți	Mediocră	80
84	Cruce lemn mijlocie pentru morți	Mediocră	50
85	Cruce Catapeteasmă	Mediocră	50
86	Șfeșnice lemn mari (6 buc.)	Mediocră	30
87	Șfeșnice lemn mijlocii (7 buc.)	Mediocră	45
88	Candele metal în biserică (5 buc.)	Mediocră	125
89	Candele metal (5 buc.)	Uzate	50
90	Cruce metal mică pentru iconostas biserică	Uzate	20
91	Triplete metal pentru Sf Altar	Uzate	20
92	Prapori (steag pentru morți)	Uzate	20
93	Prapori (steag pentru morți)	Uzate	20
94	Cutie (disc din tablă)	Mediocră	8
95	Cutie tablă pentru botez	Mediocru	7
96	Evangelie carton	Uzată	10
97	Liturghier vechi	Uzat	5
98	Apostol legat	Bun	20
99	Octoih legat	Bun	20
100	Triod legat	Bun	20
101	Penticostar	Bun	30
102	Catavasier legat	Bun	20
103	Psaltire legat	Bun	15
104	Molitfelnic legat	Mediocru	20
105	Tipic vechi	Mediocru	20
106	Cazanie legată	Mediocru	10
107	Agheasmatar legat	Uzat	10
108	Carte de cântări bisericești	Mediocru	10
109	Carte de cântări bisericești	Mediocru	5
110	Orologiu bisericesc	Bun	20
111	Te Deum legat	Bun	20
112	Rânduiala parohiei	Bună	20
113	Carte cântăreț Sf Liturghie	Bună	5
114	Mineie legate (12 buc.)	Bună	120
115	Cutie pentru cele necesare botez	Uzată	5
116	Acoperiș pentru masă	Buna	20
117	Catapeteasmă pt. Epitaf	Buna	10
118	Fața de masă pentru colivă	Mediocru	10
119	Acoperământ suport icoane (3)	Bună	30
120	Iconostase (prosoape)	Bună	50
121	Perdele, icoane și geam (15 buc.)	Bună	150
122	Bancă scândură lungă	Uzată	10
123	Sobă de tablă și tuci	Bună	100
124	Cristelniță de tablă	Bună	100

125	<i>Căldărușă pt agheasmă mare</i>	<i>Buna</i>	30
126	<i>Căldare pentru apă</i>	<i>Buna</i>	30
127	<i>Foarfece pentru botez</i>	<i>Buna</i>	10
128	<i>Stingător lumânări</i>	<i>Buna</i>	5
129	<i>Scaune mici vechi</i>	<i>Uzate</i>	20
130	<i>Lăvicere lână (8 buc.)</i>	<i>Mediocra</i>	160
131	<i>Lăvicer lână ales</i>	<i>Uzat</i>	10
132	<i>Perdele icoane praznicele Maica Domnului (2 buc.)</i>	<i>Buna</i>	20
133	<i>Acoperiș pentru analog</i>	<i>Buna</i>	10
134	<i>Tampon pentru cancelarie</i>	<i>Buna</i>	5
135	<i>Brâie pentru dat sicriul in apa</i>	<i>Buna</i>	20
136	<i>Lacăt pentru biserica</i>	<i>Buna</i>	10
137	<i>Ladă de lemn pentru mucuri lumânări</i>	<i>Mediocra</i>	10
138	<i>Vercernicul cântărilor</i>	<i>Buna</i>	20
139	<i>Stampila de cauciuc</i>	<i>Buna</i>	20
140	<i>Parafa cauciuc</i>	<i>Buna</i>	15
141	<i>Liturghier vechi</i>	<i>Uzat</i>	5
142	<i>Evangelhie veche</i>	<i>Uzat</i>	10
143	<i>Cazanie Tilerzim</i>	<i>Buna</i>	50
144	<i>Cununii noi</i>	<i>Buna</i>	50
145	<i>Invelitoare masa pânză</i>	<i>Buna</i>	50
146	<i>Fata de nailon pt Sf. Masă</i>	<i>Buna</i>	30
147	<i>Icoana praznicală Sf Dumitru</i>	<i>Buna</i>	30
148	<i>Fata masa nailon 4 m</i>	<i>Buna</i>	30
149	<i>Lăvicer lână ales mic după Sf Dumitru</i>	<i>Buna</i>	30
150	<i>Lăvicer (cuvertură)</i>	<i>Buna</i>	30
151	<i>Icoana praznicală</i>	<i>Buna</i>	30
152	<i>Lăvicer lână în podea</i>	<i>Buna</i>	30
153	<i>Lăvicer de coade cu câlț</i>	<i>Buna</i>	20
154	<i>Lăvicer din cârpe și cânepă</i>	<i>Buna</i>	20
155	<i>Levicer din cârpe și câlț</i>	<i>Buna</i>	20
156	<i>Levicer mic cânepă</i>	<i>Buna</i>	15
157	<i>Levicer lână poduri mare</i>	<i>Buna</i>	35
Intrări în 1964			
158	<i>Căldare mai lata</i>	<i>Buna</i>	20
159	<i>Fata de masă nailon</i>	<i>Buna</i>	25
Intrări în 1965			
160	<i>Clopot 15 kg</i>	<i>Buna</i>	50
161	<i>Scaune de lemn (9 buc.)</i>	<i>Buna</i>	45
162	<i>Veșminte preoțești (2 buc.)</i>	<i>Buna</i>	100
163	<i>Sobe fier (2 buc.)</i>	<i>Buna</i>	110
164	<i>Stihar anagnost</i>	<i>Buna</i>	25
165	<i>Veșminte preoțești (1 buc.)</i>	<i>Buna</i>	100

Dincolo de cele deja menționate în arhiva bisericii din Tupilați se găsesc și anumite procese verbale, cum e cel din 20 martie 1966, privitor la membrii consiliului Parohial din parohia Găgești. Sunt aleși ca membrii: Anghel Dumitru, Berghiu Gheorghe, Butuc Ștefan, Darie Ion, Darie Gheorghe, Ciobanu

Dumitru, Ciobanu Vasile, Bălan Gheorghe, Chiuș Ion, Matei Vasile, Iorga Neculai, Ene Toader, Dionisie Ioan, Marin Ion, Manolache Ion, Manolache Vasile, Necula T. Ion, Necula T. Grigore Ion, Pavel Dumitru I ș.a. Epitrop era Ion (Nicu) Nedelcu. O însemnare interesantă de pe un minei la 1787 arată vechimea bisericii: „Acestu mineiu este cumpărat de mine în 18 lei... ca să fie mie de pomenire și după mine, să rămâie prea bunului fiului meu Nicul, ca să mă pomenească. Și s-au cumpărat în zilele prea înălțat domnului nostru Io Alexandru Ioan Ipsilanti, V.V. Țării Moldovii, iar mitropolit era Leon Episcop... 1787, mai 31... Diță Fălciului”.⁴¹⁰

O însemnare în limba chirilică de pe un minei din 1787 aflat în arhiva bisericii din Tupilați

d) Biserica nouă cu hramul Adormirea Maicii Domnului din Tupilați

Enoriașii din Tupilați și-au dorit o biserică nouă încă din anul 2000, în timpul păstoririi preotului Aurel Zlat, când, întrunindu-se consiliul parohial au hotărât acest lucru și au început demersurile pentru construirea ei. Însă abia în anul 2004, preotul Iorgu Țigău a reușit să obțină un proiect adecvat și binecuvântarea Episcopiei Hușilor, reușind ca piatra de temelie să fie pusă și sfințită pe 24 octombrie 2004 de către preasfințitul Ioachim Mareș în prezența unor personalități locale și județene. Terenul a fost donat de enoriașa Ciobanu

⁴¹⁰ Transliterație de Ionuț – Alexandru Cruceru (bibliotecar, secția carte rară din cadrul B.A.R.)

Ghe. Didina, iar fundația a fost realizată cu piatra obținută din demolarea școlii vechi din sat, construcție de patrimoniu din anul 1914. Biserica a primit ca sfânt ocrotitor, Adormirea Maicii Domnului cu hramul la data de 15 august, realizându-se visul comunității de a avea o biserică nouă adaptată nevoilor spirituale și liturgice.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” Tupilați

Deși biserica este funcțională și se oficiază slujbe, ea este încă neterminată, nepictată la interior și nefinisată pe exterior, iar lipsa fondurilor și întârzierea sprijinului oficial pot amâna finalizarea pentru mai mulți ani.

Biserica este o construcție în stil bizantin având patru încăperi – pridvor, pronaos, naos și altar – și două turnuri cu înălțimea totală de aproximativ 30 m, unul dintre ele, cel de pe pronaos, folosit ca și clopotniță, iar celălalt amplifică vertical volumul naosului. Biserica s-a construit cu contribuția sătenilor, a unor ctitori și cu fonduri atrase de la Guvernul României prin Ministerul Culturii și Cultelor.

O contribuție importantă a avut-o și autorul acestei cărți, care în afară de fondurile proprii puse la dispoziție, a avut un rol important în accesarea de către biserică a fondurilor de la Ministerul Culturii și Cultelor. Cu sprijinul unor sponsori, unii plecați de mulți ani din sat, care au dorit să fie înscrși în cartea de aur a construcției, s-au cumpărat obiecte de cult esențiale pentru slujirea în biserică, precum catapeteasma (donată de arhimandritul Epifanie Bulancea), candelabrul și aplicele (donate de Pintilie Mariana), iconostasul Maicii Domnului (donat de Marin Ion), clopotul (achiziționat cu sprijinul unui grup de enoriași și al primăriei Găgești, cristelnița (donată de Vasile I. Nedelcu) și baldachinul (donat de Tanța și Valerică Borș), precum și multe alte obiecte de cult (icoane și alte veșminte), necesare.

Este de remarcat faptul că sprijinul comunității a fost mare, fiecare enoriaș contribuind cu câte ceva la construcția ei, iar cei care au făcut donații importante, așa cum este creștinește, vor fi trecuți în rândul ctitorilor și pomeniți veșnic de slujitorii bisericii. Enoriași care au susținut cu multă dăruire, atât din punct de vedere fizic cât și material această construcție și care merită a fi menționați: fam. Velicu Liliana și Mihai, fam. Darie Ștefan, fam. Ciobanu Ion,

maica Maria Berghiu, cea din urmă cunoscută pentru prescurile în formă de cruce folosite ca și cuminecătură la fiecare slujbă, precum și mulți alți enoriași pe care nu-i mai enumerăm, vor fi veșnic pomeniți.

Un prinos de recunoștință se cuvine și preoților Țicău Iorgu și Pintilie Andrei Petru, care au depus eforturi mari pentru ridicarea noului locaș de cult.

Casa parohială

Enoriașii satului au construit între 1943-1945, o casă parohială în timpul slujirii preotului Nicolae Badros, atunci când a obținut aprobarea de a strânge de la enoriași suma de 400.000 lei. Aceasta era ridicată din vălătuci și învelită cu tablă, fiind refăcută de mai multe ori. În anul 1964, conform unei adrese din 7 iulie a sfatului popular al comunei Găgești, casa parohială a fost ocupată de magazinul sătesc Tupilați (cooperativa de consum). Totodată, se precizează într-o adresă că locuința parohială nu poate fi eliberată până nu sunt îndeplinite toate formalităților legale și aprobarea de către organele bisericești superioare. Cu toate acestea casa parohială a fost desființată și a fost ocupată timp de 2,5 ani de magazinul sătesc. Această decizie a fost revizuită în 1966, la intervențiile preotului paroh Bârnovescu Dumitru, care a redobândit-o și a fost folosită de toți preoții care au venit ulterior să slujească la biserica Sfântul Dumitru din Tupilați. Din cauza stării necorespunzătoare, casa parohială a fost relocată în anii din urmă.

Cimitirul satului

Memoria înaintașilor trebuie respectată de cei în viață, iar cimitirul reflectă această prețuire, fiind adesea legat de istoria satului. În curtea bisericii „Sfântul Dumitru” din Tupilați sunt mai multe pietre funerare vechi, cu inscripții în limba română scrise cu litere chirilice și slavone, însă majoritatea sunt greu de descifrat din cauza degradării, intemperiilor și acoperirii cu pământ.

Odată cu reconstrucția bisericii, după anul 1864, cimitirul a fost mutat în partea de sud a satului, unde se află și astăzi. De atunci, înhumările s-au făcut în acest loc, iar mormintele s-au așezat treptat în jurul celor mai vechi, aparținând fondatorilor cimitirului. Inițial, locurile de veci erau împărțite pe familii: Nedelceștii la intrare, apoi Popeștii, Ciacăreștii, Ciobotăreștii, Antoneștii și alții. În partea de nord, pe partea dreaptă la intrare, erau locurile celor de la Poșta Elan.

În ultimii ani, în satul Poșta Elan a fost construită o biserică și un cimitir nou, astfel că mormintele din Poșta Elan au fost mutate acolo, iar cimitirul din Tupilați s-a extins fără o sistematizare clară. Amplasarea mormintelor a fost aleatorie, pe un teren cu denivelări și izvoare subterane.

Majoritatea crucilor vechi sunt din lemn de salcâm, cioplite de meșteșugarii locali, unele încă mai rezistă de la sfârșitul secolului al XIX-lea,

deteriorate cu inscripții ilizibile. În anii '50 au apărut crucile din fier forjat, realizate de fierarii satului, Diaconu Gheorghe și Diaconu Vasile. Astăzi, se folosesc tot mai des cruci din marmură sau beton mozaicat.

Conform tradiției locale, cei adormiți sunt pomeniți la sărbătorile satului, cu slujbe speciale de Paștele Blajinilor și la hramul bisericii, la care participă toți locuitorii, atât cei din sat, cât și cei plecați care revin aproape de fiecare dată în sat. Mulți săteni care au plecat în căutarea unui loc de muncă în alte părți ale țării, la trecerea în neființă sunt înmormântați în cimitirul satului, alături de părinții lor, păstrând astfel legătura cu rădăcinile și memoria comunității.

Interior biserica nouă din Tupilați - 2026

e) Biserica cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae din satul Peicani - (biserica veche)

Într-o catagrafie a bisericilor din eparhia Hușilor, la 27 martie 1827, satul Peicani, din ocolul Roșiești, apare pentru prima dată cu o *biserică*, la care slujea preotul Petre și cu dascălii: Sandu Zaharie și Vasîli. Nu cunoaștem unde era amplasată biserica și nici din ce era construită. Probabil aceasta funcționa într-o capelă amenajată în gospodăria unui enoriaș, pentru că și în anul 1830, în vidomostia a bisericilor, satul Peicani apare cu o biserică cu hramul Sfântul Nicolae, iar la Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1831, satul Peicani apare cu un dascăl și un diacon, semn că preotul Petre, menționat mai sus, plecase. Dintr-un *Anuar* al bisericilor de la 1909, mai aflăm că biserica Peicani, făcea parte din parohia Găgești și avea o biserică construită din lemn între anii 1893-1899. Biserica care apare aici, este cea existentă și astăzi în cimitirul satului.

Din investigațiile făcute și conform celor prezentate mai sus, primul preot care apare într-un document scris, la Peicani, a fost preotul Dumitru care este menționat în Catagrafia visteriei Moldovei de la anul 1820, fără alte mențiuni.

La anul 1854, 27 noiembrie, aflăm că la Peicani slujea preotul Petre, rezultând acest lucru dintr-o adresă înaintată Episcopiei Hușilor, solicitând *carte de permutare la o biserică de târg*, motivând că are o familie numeroasă și nu poate să o întrețină corespunzător și nici nemulțumire *din partea poporanilor*.⁴¹¹

Pe data de 1 iunie 1856, preotul Petre a înaintat o nouă cerere Episcopiei Hușilor, prin care solicită același lucru: *a-mi slobozi arhiereasca carte de*

⁴¹¹ Costin Clit, *Documente hușene*, vol. II, doc. 423, p. 441-442.

permutare, să fie transferat la o biserică de târg, din Bârlad.⁴¹²

Cele două adrese menționate mai sus, sunt documente de arhivă importante, nu numai pentru istoria bisericii ci și pentru istoria satului Peicani, pe care le redăm în continuare:

Prima scrisoare - Înalt Preosfințite și mult milostive Stăpâne

Iscălitul preut Petre, v(i)ețuitor în sat(ul) Peicani. Milostive stăpâni, de mulți ani de când mă gășăsc venit și slujind la bisărica din acil sat cu hram(ul) Sfânt(ul) Erarh Necolai(e). Și fiind că numit(ul) sat să înc(h)e(a)gă numai din 20 lăcuiori cu văduve cu tot și pentru că eu mă gășăsc cu o înpovărată familie și în privire că nu am nici o leafă de necăeri, am rămas cu totul fără înlesniri despre mai multi ob(i)ecti casnice, pi lângă aceste(a) că acii ci sânt di nații bulgari și cari nu am nici un sprijân de nicăeri, precum ne lămurim despre venire(a) osăbit(e)i oștiri, să nu cad în vr(e)o osândă. Nevoit mă gășăscu a mă tângui înaltu preosfințiilor vo(a)stre ca să vă milostiviți asupra me(a), binevoind a mi să da blagoslovenie ca să mă strămut la vreun târg, pentru a-mi pute(a) aduna mai cu înlesnire hrana înpovărați(i) mele famelii și a fi mai înlesnicios pentru a-mi da copii la învățătură cu o mai ușoară c(h)eltuială, dispre care aștept milostivul rezultat. La mila preosfintei vo(a)stre supus(ă) duhov(nicească) slugă <ss> Petru preut .⁴¹³

A doua scrisoare - Mult Milostive Stăpâne! Cu ocazie venirei preasfinți(e)i voastre în politie Bârlad, înfățoșindu-mă verbal v-ați milostivit a-mi da arhiereasca blagoslovenie a mă transmite din satul Peicani, district(ul) Fălciu, unde mă aflam servitor bisericei și unde nu ave(a)m to(a)te cele de mulțămire din parte(a) poporănilor în urmare(a) celor necesare pentru întreținerea grelei mele familii, în politie Bârlad unde a-ș(i) pute(a) vre(a) un loc mai favoare la necesitudinile mele. Milostive Stăpâne! Pe când în urmare(a) acestei învoiri mă pregăteam de a mă strămuta, înc(h)iriindu-mi c(h)iar și o casă de locuință în Bârlad, o poruncă a duhovniceștii consistorii mă c(h)iamă de a-mi da rezoanile din ce motiv vroescu se mă strămut din citatul sat, a căria locuitori c(h)iar acum prin petițiune cer la prea sfinție voastră de a nu mă strămuta, zicând că î-mi au dat și î-mi vor da cele trebuitoare. Milostive Stăpâne! Cu lacrimi iarăși alergu la mila ce fără fine a prea sfinților voastre și plecat vă rogu ca luând în considerație greutate(a) familiei mele și șăcanurile și neîndeplinirile celor dictate de așăzământ pentru un servitor bisericesc, întâmpinate din parte(a) poporănilor numitului sat, să vă milostiviți a-mi slobozi arhiereasca carte de mutare. Pentru care bună facere o eternă aducere aminte va fi la Al Prea Sfinți(e)i Voastre umil serv <ss> Petre preot, 1856 Iunie 1.⁴¹⁴

⁴¹² Ibidem, doc. 431, p. 447.

⁴¹³ Ibidem, doc. 423, p. 441.

⁴¹⁴ Ibidem, doc. 431, p. 447.

În anul 1857, preotul Petre este transferat, iar în anul 1861, biserica din Peicani nu mai avea preot, aspect ce reiese dintr-o adresă a episcopului de Huși, Melchisedec Ștefănescu, adresată secretariatului de stat al Ministerului Cultelor. În această adresă, datată 23 august 1861, episcopul solicită recomandarea unor preoți care să fie hirotoniți pentru a sluji în bisericile din districtul Fălciu, printre care și cea din Peicani. Melchisedec Ștefănescu, care în acea perioadă era locțiitor de episcop la Huși, a fost însărcinat cu conducerea provizorie a eparhiei și a avut un rol important în organizarea clerului local, inclusiv în promovarea unor preoți noi pentru parohiile fără slujitori.⁴¹⁵

Biserica „Sfântul Nicolae” Din Peicani

Ministerul Cultelor a răspuns episcopului Melchisedec Ștefănescu printr-o adresă în care anunța că, începând cu acea dată, nu se vor mai hirotoni diaconi și preoți decât pe cei care au absolvit cursul superior al Seminarului Central. Totodată, ministerul solicita episcopului să recomande persoane calificate, care să îndeplinească cerințele regulamentare, pentru a ocupa posturile de preot necesare bisericilor din satele Peicani, Popeni și Bogdănești din districtul Fălciu.

Adresa se încheia cu formula de respect: *Primiți, Prea Cuvioasă Părinte, încredințarea osebitei mele considerații*, fiind semnată de ministrul ad-interim, șeful secției reforme.⁴¹⁶

⁴¹⁵ *Ibidem*, doc. 493, p. 496.

⁴¹⁶ *Ibidem*, doc. 494, p. 496-497.

Și totuși, deși nu s-a găsit nici un preot cu studii conform adresei M.C.I.P., acesta la data de 1 nov. 1861, solicită arhimandritului Melchisedec Ștefănescu, locotenentul de episcop, al eparhiei Hușilor, recomandarea de preoți *fără popor, sau poporani* (din popor) pentru hirotonirea la Peicani a unui preot.⁴¹⁷ Cu toate acestea, nu a fost găsită o persoană care să fie hirotonită preot la Peicani.

La data de 19 decembrie 1862, dascălul Dumitru Focșa de la biserica din satul Peicani a adresat o suplică protoieriei din Fălciu, reclamând faptul că Episcopia Romanului, posesoarea moșiei Peicani, nu i-a plătit suma de 400 de lei stabilită prin contract, oferindu-i în schimb doar terenul pe doi ani.⁴¹⁸

În data de 9 feb. 1863, Ministerul Cultelor trimite protoieriei din Fălciu o copie a contractului de arendare a moșiei Peicani, proprietatea episcopiei Romanului, prin care se stipula:

a) obligativitatea acesteia de a face *reparațiile la biserica din sat*, pentru înlesnirea existenței preotului și doi dascăli *a le da locurile de hrană întocmai după hotărârea așezământului în privirea bisericașilor dupe la sate, și fiindu totodată datoriu a priveghea și la caz de trebuință a supune pe locuitori prin locurile competente, ca la vremea convenită să le lucreze acele locuri.*

b) *A plăti preotului o leafă Anuală de 800 lei și la doi dascăli, câte patru sute lei de, unul pe fiecare an...* informație care ne arată că în sat exista biserică, era nevoie de construirea de casă parohială și plata pentru un preot cu suma de 800 lei anual și suma de 400 lei anual pentru fiecare din cei doi dascăli. Semnează ca arendaș al moșiei, Gheorghe Gâlcă.⁴¹⁹

Biserica de azi, din Peicani cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae” este filială a parohiei Găgești. A fost construită între anii 1893-1899, din lemn, conform Anuarului bisericesc de la 1909, indicat mai sus. O mențione făcută într-un proces verbal al protoiereului județului Fălciu din 24 iunie 1939, arată că biserica din Peicani este construită în anul 1874 din vâlătuci și scândură, fără pictură. Nu am găsit alte mențiuni despre preotul care păstorea biserica la acea dată. Aflăm însă din pomelnicul de la sfințirea bisericii, existent și astăzi în biserică, că biserica a fost sfințită la data de 20 octombrie 1899, preot fiind Constantin și presbiana Caterina.

Pomelnicul confecționat dintr-o placă din lemn de stejar cuprinde un număr de 120 enoriași înscriși numai cu numele de botez, fără a avea informații despre numele de familie din sat, pentru a putea cei de astăzi să-și identifice strămoșii care au contribuit la construcția bisericii.

⁴¹⁷ *Ibidem.*

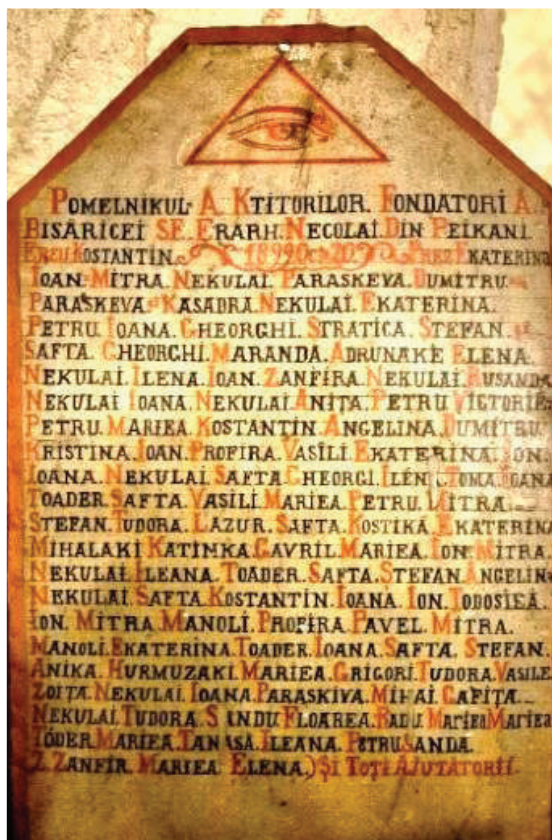
⁴¹⁸ *Ibidem*, doc. 499, p. 501.

⁴¹⁹ Costin Clit, *Documente hușene*, vol. II, p. 503-504.

Pomelnic

Eu, preot Constantin și presbiana, Caterina la 20 octombrie 1899.

Ioan, Mitra, Neculai, Parascheva, Dumitru, Parascheva, Casandra, Neculai, Ecaterina, Petru, Ioana, Gheorghi, Stratica, Ștefan, Safta, Gheorghi, Maranda, Andronache, Elena, Neculai, Ileana, Ioan, Zamfira, Neculai, Ruxandra,

Pomelnic biserica Peicani - 1899

Neculai, Ioana, Neculai, Anița, Petru. Victoria. Petru. Maria Constantin Angelina. Dumitru. Cristina Ion. Profira Vasile Ecaterina Ion Ioana. Neculai Safta. Gheorge. Ileana Toma Ioana. Toader Safta Vasile Maria Petru Mitra. Ștefan. Tudora. Lazur Safta Costică Ecaterina. Mihalaki Catinca. Gavril Maria Ion Mitra. Neculai Ileana Toader Safta Ștefan Angelina Neculai Safta Constantin Ioana Ion Tudosia. Ion mitra Manoli, Profira Pavel Mitra Manoli Ecaterina Toader Ioana Safta Ștefan. Anica. Urmuz AKI Maria Grigore Tudora Vasile. Zoița Neculai Ioana Paraschiva, Mihai Gașița. Neculai Tudora. Sandu. Floarea Radu. Maria, Maria. Toader Maria. Tănase Ileana Petru Sanda, Zamfir, Mariea, Elena și toți AJUTĂTORII.

Biserica este amplasată pe un platou pe dealul ce mărginește satul Peicani, în același perimetru se află și cimitirul satului. Biserica este în formă de navă, cu un pridvor la intrare în formă de „L”. Lăcașul apare în documente ca fiind din lemn. Din cercetările noastre, este construit din furci de lemn, împletite cu nuiele și încărcată cu vălătuci, din loc în loc se văd și urme de cărămidă arsă, semn că a fost reparată în mai multe rânduri. Lipită pe interior și exterior cu pământ galben și văruiată, nu are pictură. Pe acoperiș cu tablă galvanizată, puțin deteriorată. Ferestrele sunt de formă dreptunghiulară, cu geamuri cu rame din lemn, cu bare din fier la interior pentru a susține peretele. Biserica are o turlă căptușită cu tablă, în vârf fiind amplasată o cruce simplă din fier forjat, frântă.

În 1940, din cauza cutremurului biserica a suferit câteva distrugeri, însă nu majore, fiind reparată la scurt timp și lipită cu pământ galben și var. Acoperișul inițial a fost din tablă neagră, înlocuit cu tablă galvanizată în anul 1960. În interior se găsesc icoane și tablouri în stil răsăritean realizate de pictori necunoscuți. Nu are vitralii. În prezent biserica se află într-o stare de conservare, necesitând renovări, atât pe interior cât și pe exterior. Ulterior, construindu-se o altă biserică, aceasta este folosită ca și capelă mortuară

Troița cimitir Peicani-2025

Drumul de acces spre biserică, nu este unul tocmai utilizabil, iar intrarea în curtea bisericii, care este comună cu a cimitirului, se face printr-o arcă din beton cu o poartă din scândură de brad. Ceva mai spre interior te întâmpină pe stânga o troiță, frumos lucrată de maestrul Viorel Artene, reprezentându-l pe Iisus Hristos Mântuitorul.

Clopotnița, amplasată la intrarea în curtea bisericii și a cimitirului, confecționată din drugi de salcâm cu diferite înscrisuri, pe unul din drugi fiind înscris anul 1962, presupunem data construirii acesteia, scrijelitură ce iese în evidență pe măsură ce te apropii de acesta. În clopotniță se află un clopot destul de vechi, probabil din anul 1899, anul sfințirii bisericii, fiind o donație din partea sătenilor. Pe sistemul de ancorare al clopotului este gravat numele „Romul Ionașcu” bănuim ca fiind cel care l-a donat. Clopotnița este învelită cu tablă.

Cimitirul satului

Amplasat în jurul bisericii, fiind nesistematizat. Multe dintre cruci sunt vechi, din lemn și fier forjat, iar cele mai noi sunt din mozaic, marmură sau granit. Pe una din crucile vechi am putut cu greu identifica anul 1898. Mormintele din fața bisericii sunt ale unor personalităților mai importante ale satului. În cimitirul satului este înmormântat și preotul Macedon Retegan care a slujit la această biserică mai mulți ani.

Slujitori ai bisericii identificați de noi după anul 1900, au fost aceeași preoți menționați și la parohia Giurcani și Găgești, din care a făcut parte și biserica din Peicani.

1950-1964, Stan Ion (Schineanul)
1964-1970, Bârnovescu Ion;
1970-1974, Straton Petre;

1974-1978, Stan Dumitru(1902-1978);
1978-1984, Grigore Vasile
1984-1987, Nistor Constantin;

1987-1993, Pop Ioan;
1993-1994, Ciolpan Ioan;
1994- suplini, Pop Ioan;
1994-1999, Retegan Macedon;
1999- suplini Zlat Aurel;
1999-2003, Agape Daniel

2003-2005, Pop Ioan, suplinire;
2004-suplini preot Mereuță Dan;
2005-2020, Opaț Paul Eduard;
2020-2023, Huțanu Marian;
2023-prezent, Iustin Petre Emanuel.⁴²⁰

Zestrea bisericii

Lăcașul de cult nu posedă obiecte de valoare patrimonială, acestea fiind preluate de biserica nouă construită pe un alt amplasament. Vom vorbi despre aceasta mai jos. Totuși au mai rămas și în această biserică câteva cărți bisericești și icoane vechi. Cărțile posedă câteva însemnări interesante precum stări sufletești ale slujitorilor bisericii sau indicative ale donatorilor.

Însemnări de pe cărți vechi

Pe coperta unui „Triod” tipărit în anul 1930 s-a semnat preotul Pârciu, marcând faptul că respectiva carte a fost cumpărată de „*obștea satului Peicani, din comuna Găgești*”, în timpul păstoririi preotului indicat anterior, Anton Pârciu. Cartea a fost luată pe 10 februarie 1937, semnată și șampilată de preotul sus numit.

Pe o altă carte, o cazanie din 1929, același preot a consemnat și de această dată câteva lucruri. Cartea a fost *cumpărată de Ion și Safta Căuia, la 10 februarie 1937*, rămânând și astăzi tot în respectiva biserică. O altă carte bisericească, un „Apostol” a fost *cumpărată de Ion Dodiță la 15 iunie 1947, contra sumei de 500 000 de lei*.

Un alt enoriaș Petrache Goanță zis și Holobăț a cumpărat și el o carte, un „Orologiu”, care menționează: *această carte a fost donată bisericii filiale din satul Peicani de către subsemnatul Petrache Goanță zis și Holobăț în anul 1932*. Tot pe această carte s-a semnat și cântărețul Teodor Chirciu care făcea serviciu religios aici încă din 25 martie 1920.

Și tot pe aceeași copertă s-a semnat și cântărețul Pomană P. Constantin, care menționează că a prestat serviciul încă din 1960, prinzându-l și pe preotul Stan Dumitru. Însemnarea era din 25 martie 1975 din timpul unei slujbe la Giurcani.

Pe un „Mintei”, tipărit în 1929 mai erau scrise câteva rânduri: *astăzi 9 octombrie 1965, a plouat până la ora 12 și nu s-a făcut slujbă de liturghie. Stau în așteptarea preotului pentru cununia băiatului fiului meu Costică (cântăreț Costică Pomană, născut în 1909. Preot paroh Dumitru Stan)*.

⁴²⁰ Informație culeasă din arhivele bisericilor cu sprijinul preotului Iustin Petre Emanuel și dascăl Daniel.

De asemenea, un alt minei a fost cumpărat de obște, *această carte a fost cumpărată de obște și va fi proprietate a bisericii din Peicani în timpul păstoriei preotului Anton Pârciu, spre veșnica lor amintire. S-a cumpărat în anul 1937, februarie 10.*

O altă carte, de data aceasta „Slujba învierii” din 1922 unde se semnează un alt donator: *această sfântă carte s-a cumpărat de enoriașul Vasile Danteș, în anul 1937, luna februarie ziua 10, și va rămâne proprietatea bisericii Sfântul Niculai din sat Peicani, comuna Găgești, județul Fălciu, preot fiind la această sfântă parohie Anton Pârciu, spre veșnică amintire, a lor.* Tot pe această carte s-a mai semnat un alt slujitor al bisericii, în 2002: *astăzi 5 mai 2002 am săvârșit slujba Praznicului Învierii Domnului împreună cu dl. cântăreț Sandu Dumitru, epitrop Sitea Toader, seminarist anul I de la Huși, Roșu Cristian și consilierul Butnaru Ion, la care au participat 300 de enoriași, preot Retegan Macedon.*

Pe un alt „Minei” din anul 1928, s-au mai semnat și alte persoane. *Această sfântă carte numită Minei pe luna mai este cumpărată de obște și va fi proprietatea bisericii Sfântul Neculai din satul Peicani, comuna Găgești, județul Fălciu, în timpul păstoriei preotului Anton Pârciu, spre veșnica lor amintire. S-a cumpărat în anul 1937, februarie, ziua 10. Semnează paroh Pârciu.* Tot, aici pe 21 mai 1965 s-a semnat din nou și cantorul Constantin Pomană, cu ocazia unei slujbe realizată cu preotul Stan.

f) Biserica nouă cu hramul a trei sfinți din Peicani

În anul 2002, locuitorii satului Peicani, au luat hotărârea de a construi o biserică nouă, întrucât biserica veche amplasată în curtea cimitirului nu mai oferea condiții normale pentru oficierea slujbelor. Din acest motiv, un grup de enoriași ai satului, printre care: Artene Viorel, Goanță Nicu, Buta Marian, Codiță Iacob și alții, au început demersurile pentru obținerea documentelor necesare pentru a construi o biserică nouă în localitate. Este lăudabil faptul că terenul pentru construcție a fost pus la dispoziție prin donație de către fam. Costea Costică, iar proiectul și

Exterior biserică – Peicani-2025

documentația necesară au fost întocmite de un fiu al satului, arhitect Roșu Sorin din Iași, implicându-se în construcția acesteia aproape toți enoriașii din sat.

După stabilirea amplasamentului, preotul paroh Opaîţ Paul Edward, a obţinut binecuvântarea şi cele necesare de la episcopul Huşilor, Ioachim Mareş, stabilind hramul bisericii cu trei sfinţi: Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril (8 noiembrie), Adormirea Maicii Domnului (15 august), Sfântul Iosif din Arimateea (31 august). Sfinţirea locului construcţiei şi începerea lucrărilor au fost binecuvântate de episcopul Ioachim Mareş, sfinţit la data de 14 martie 2002 de părintele paroh împreună cu părintele Zlat Aurel de la parohia Tupilaţi. Temelia bisericii s-a pus în anul 2003 în timpul păstoririi preotului Agapie Daniel, iar construcţia s-a finalizat în anul 2020, fără pictură.

Lăcaşul a fost sfinţit pe data de 28 iulie 2020 de către preasfinţia sa, episcopul Huşilor, Ignatie, permiţându-se astfel slujirea la scurt timp după momentul sfinţirii. Multe dintre icoane sunt cumpărate recent de către enoriaşii satului, catapeteasma este nouă dăruită bisericii de către părintele Epifanie de la mănăstirea Măgura Ocnei, iar stranele sunt confecţionate prin contribuţia enoriaşilor la Târgul Neamţ. Construcţia bisericii a fost sprijinită, atât de către enoriaşii satului, dar şi de către autorităţile locale, obţinându-se şi un ajutor financiar de 800.000 lei de la Ministerul Culturii şi Cultelor prin grija fostului senator Vasile Nedelcu. Aprobarea s-a obţinut prin Consiliul local Găgeşti, la data de 20 august 2011.

Biserica are un stil arhitectonic tradiţional bizantin, în secţiune de 24 x 11 m cu trei turle, două turle fiind situate pe pronaos, una servind drept clopotniţă, iar una amplasată pe naos. Are fundaţie din zid cu armătură din fier beton. Zidurile sunt realizate după o tehnologie nouă, confecţionate din grinzi de lemn, placate apoi cu şipcă în „coaste de vacă”, atât la interior cât şi la exterior. În interior, pereţii au fost tencuiţi cu un amestec de var, nisip, ciment şi câlţ, după o tehnologie recomandată de stareţul mănăstirii Dimitrie Cantemir. În momentul de faţă, pereţii sunt amenajaţi pentru pictură. La exterior, pereţii au fost placaţi cu polistiren expandat de 10 cm pentru izolaţie, tencuiţi şi zugrăviţi. Uşile de la intrarea în biserică sunt realizate din lemn masiv. Biserica este învelită cu tablă zincată, acoperişul fiind în formă de şarpantă. O construcţie impunătoare, însă ieftină şi durabilă, pe măsura posibilităţilor acestei comunităţi.

*Interior biserică Peicani-2025
(Preot Iustin Emanuel Petre)*

Slujitori ai acestei biserici de la piatra de temelie a construcției și până la târnosire au fost: preotul Agapie Daniel, preotul Pop Ioan, preotul Mereuță Dan, preotul Opaț Paul Eduard, preotul Huțanu Marian și preotul Iustin Emanuel.

g) Biserica cu hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe din satul Popeni de Elan

La Popeni, este menționată prima biserică construită cu hramul „Sfântul Gheorghe” și sfințită în 1790, care face parte din patrimoniul familiei Rosetti.⁴²¹ Am putea presupune că s-a început construcția acesteia cu mai mulți ani înainte, întrucât, lângă Popeni, a existat un alt sat, Salcea, sat care a dispărut, aici fiind prezenți preoții Scolofendia și Dragomir cu mult timp înainte și cu siguranță slujeau și în bisericile din jur. În evidențele D.M.I. apare o altă biserică construită în anul 1830 de către marele vornic Ion Greceanu tot cu hramul „Sf. Mucenic Gheorghe”, cu precizarea că biserica a avut turla refăcută în anul 1941, probabil în urma cutremurului din anul 1940. Aceiași biserică apare ca fiind pictată în anul 1950.⁴²² În catagrafia visteriei Moldovei de la 1820, satul Popeni apare cu un preot, cu numele Gheorghe, iar în 1927 tot la Popeni, apare o biserică cu preotul Petre și dascălul cu Ioan care plătesc *dajdie*; iar la vidomostia ecleziastică din 1836, satul Popeni apare cu 28 de enoriași, o biserică, un preot și trei dascăli⁴²³.

La 23 august 1861, Ministerul cultelor și Instrucțiunii publice solicită arhimandritului Melchisedec Ștefănescu, locotenentul de episcop al Eparhiei Hușilor, recomandarea de preoți pentru a fi hirotonisiți pe seama bisericilor din satele Peicani, **Popeni** și Bogdănești, districtul Fălciu.⁴²⁴

Din cercetările noastre, în satul Popeni au existat de-a lungul timpului două biserici, una amplasată pe coama dealului, deasupra satului, mai spre sud, lângă râpa lui „Galan” unde a funcționat și un cimitir, iar în anul 1941, s-a început reconstrucția ei în urma cutremurului din anul 1940, însă nu s-a mai terminat niciodată, demolându-se cu timpul. O altă biserică, a fost construită la nord de satul Popeni, pe platoul ce mărginește baza dealului Popeni și șoseaua D. J. 244 B.⁴²⁵ Această biserică este cea construită de Ion Greceanu în 1830 și care a suferit deteriorări grave în urma cutremurului din 1940, fiind refăcută în 1941 și pictată în 1950. A funcționat însă numai până prin anii 1955-1956, dascăl la această biserică fiind Vasile Darie (Dascălul) din Tupilați. Din cauza scăderii numărului de enoriași și a dezinteresului manifestat de autorități, aceasta s-a deteriorat, fiind în cele din urmă demolată.

⁴²¹ N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 660.

⁴²² *Ibidem*.

⁴²³ Clit Costin, *O vidomostia ecleziastică din 1836 privitoare la ținutul istoric al Fălciului*, în „Lohanul”, 5/2010, p.18.

⁴²⁴ Costin Clit, *Documente Hușene*, vol. V, doc. 493, p. 496.

⁴²⁵ Informație primită de la cetățeanul Marin Ion (Cârnu), 90 ani.

Astăzi, doar bucăți din cărămidă arsă mai sunt vizibile în zona unde a fost amplasată, semn că biserica a fost construită din cărămidă și tencuită. În discuțiile avute cu cetățeni în vârstă din satul Popeni nu am găsit dovezi clare de prezența și funcționarea acestei biserici. Cert este că în momentul de față satul nu mai are biserică și nici cimitir, enoriașii mergând pentru manifestarea credinței în satul Găgești și satul Tupilați, iar înhumările celor decedați se face în cimitirul din satul Găgești.⁴²⁶

Bisericile de astăzi de la nivelul comunei Găgești își desfășoară activitatea în două parohii: Parohia Găgești, care cuprinde bisericile din satele Găgești, Giurcani și Peicani, coordonată de preotul paroh, Iustin Emanuel Petre și parohia Tupilați, coordonată de preotul paroh, Andrei Petre Pintilie care cuprinde bisericile din satul Tupilați și Urdești.

6.5. Istoria hramurilor bisericilor

Termenul „hram” provine din limba slavă și înseamnă „lăcaș sfânt” sau „biserică”. El desemnează patronul bisericii creștine, adică sfântul protector al lăcașului și al comunității pe care o slujește. Hramul se stabilește atunci când se sfințește locul pentru construcția bisericii și reprezintă ocrotitorul spiritual al enoriașilor. Dintr-un tabel privind situația bisericilor existente la 1830 aflăm că în toate satele analizate exista câte o biserică, acestea fac parte din ocolul Roșiecii (Roșiești) și au următoarele hramuri:

- a) Biserica cu hramul Sfântului Dimitrie în satul Tupilați,
- b) Biserica cu hramul Sfântului Gheorghe în satul Popenii,
- c) Biserica cu hramul Sfântului Nicolae în satul Găgești,
- d) Biserica cu hramul Sfântului Nicolae în satul Peicani,
- e) Biserica cu hramul sfântului Dimitrie în satul Giurcani⁴²⁷.

Tradițiile și obiceiurile legate de această sărbătoare s-au păstrat din vechime până în prezent și fiecare biserică are o istorie a sa privind alegerea sfântului ocrotitor al bisericii și respectiv sărbătoarea hramului.

La Tupilați, se presupune că a fost stabilit în jurul anului 1675, când comisul Ștefan Cerchez a preluat aproape în totalitate satul. Pentru a onora relația sa cu Constantin Cantemir, mare serdar și ulterior domn al Moldovei, comisul a ales ca protector pe Sfântul Dimitrie, iar pe fiul lui la botezat Dimitrie, născut chiar în ziua de 26 octombrie 1675. Această alegere este susținută și de misiunea Mitropolitului Dosoftei, care în acea perioadă a dispus ca bisericile să poarte nume de sfinți locali, ceea ce a coincis cu construcția probabil a unui sfânt locaș de cult și în Tupilați, dându-i numele hramului, „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie”.

La Peicani și Găgești, alegerea hramului „Sfântul Ierarh Nicolae”, atât la biserica din Peicani cât și la biserica din Găgești nu a fost poate întâmplătoare.

⁴²⁶ Informație Ciobotaru Mihai, 77 ani.

⁴²⁷ Costin Clit, *Documente Hușene*, vol. I, doc. 137, p. 123.

Sfântul Nicolae a fost un episcop în orașul Mira, în Asia Mică. Rămășițele lui se află acum în catedrala din Bari, Italia. De mic, Nicolae a fost ales de Dumnezeu. Era foarte credincios, respecta posturile și se ruga mult. Era bun și grijuliu cu toți oamenii.

Ca episcop, ajuta nu doar sufletele oamenilor, ci și pe cei aflați în nevoi. De exemplu, a ajutat un tată sărac să-și mărite cele trei fete, dăruindu-i bani în secret. O altă minune spune că a înviat trei copii uciși de un hangiu lacom. Sfântul i-a întors la viață și l-a ajutat pe hangiu să-și ceară iertare.

Ziua Sfântului Nicolae este sărbătorită pe 6 decembrie, cu bucurie mai ales la copii, care își curăță ghetele pentru a primi cadouri de la moș Nicolae. Marinarii îl cinstesc ca protector al lor, deoarece se spune că el îi ajută în furtuni pe mare.

Numele Nicolae înseamnă *om al poporului victorios*. În această zi se fac slujbe speciale și se dă de pomană pentru cei cu acest nume. Se spune că dacă ninge în ziua Sfântului Nicolae, anul va fi bogat și iarna scurtă; dacă nu ninge, iarna va fi lungă și grea.

Hramul bisericii stabilit la înființarea și construcția bisericii din Găgești, așa cum reiese din documentul prezentat mai sus, a fost *Sfântul Ierarh Nicolae*, sărbătorit la 6 decembrie. În anul 1960, din discuțiile cu mai mulți enoriași ai satului, s-a stabilit de către Episcopia Romanului și a Hușilor, schimbarea datei hramului, fixându-se pe data de 8 septembrie, de sărbătoarea *Nașterea Maicii Domnului (Sfânta Maria Mică)*. Acest lucru s-a făcut la propunerea preotului și a câtorva enoriași întrucât și biserica de la Peicani, din aceeași parohie, avea același hram, și pentru a nu mai coincide data, s-a agreat schimbarea datei.

Conform tradiției, la hram nu se invită oficial oaspeți, dar familiile din sat primesc cu bucurie vizitatori, rude și prieteni, de cele mai multe ori veniți din alte localități ca urmare a încuscririlor din veacuri.

La Tupilați, din anul 2021, odată cu oficierea slujbelor în noua biserică, s-a fixat ca zi de hram, 15 august, la sărbătoarea *Adormirea Maicii Domnului*, sărbătoare care a început a se ține din anul 2022, însă fără a avea farmecul și tradiția hramului Sfântului Dimitrie, sărbătorit pe 26 octombrie, care rămâne cel de suflet.

La Giurcani, inițial a fost hramul *Sfântul Dimitrie-Izvorătorul de Mir*, iar în anul 1895, în urma construcției altei biserici de către proprietarii moșiei Giurcani, Costache și Aglae Corbu, au stabilit ca sărbătoare de hram *Sfinții Voievozi, Mihail și Gavril*, după numele unuia dintre frații Aglaiei Corbu, Mihai. În anul 1955, la resfințirea în urma reabilitării fostei biserici, *Sfinții Voievozi*, preotul Dumitru Stan, împreună cu enoriașii au hotărât să rămână ca dată de sărbătoare a hramului 26 octombrie, adică *Sfântul Dimitrie, așa cum a fost hramul satului și a bisericii din veci*. Încercările ulterioare de a se schimba data hramului, adică revenirea la data de 8 noiembrie, *Sfinții Voievozi Mihail și Gavril*, nu a avut succes din partea enoriașilor.

6.6. Alte structuri confesionale

În cadrul bisericii ortodoxe române, în anul 1923 la inițiativa preotului ardelean Iosif Trifa, a apărut o mișcare denumită *Oastea Domnului*, sau *Aflarea și vestirea lui Iisus Hristos, cel Răstignit*. După anul 1948, mișcarea a fost declarată ilegală de regimul comunist. După anul 1990, Oastea Domnului a fost reabilitată de statul român și de sinodul Bisericii Ortodoxe, care a ridicat caterisirea lui Iosif Trifa, cel care a înființat-o. Aceasta cuprinde rugăciuni, cântări, poezii religioase, cuvinte de învățătură și de mărturisire duhovnicească, cateheze și activități pentru copii și tineret. Ziarele vremii consemnează prezența acestei mișcări la Vutcani, județul Fălciu, unde îl prezintă pe preotul Gheorghe Vasilache din Vutcani, județul Fălciu, șef al acestei mișcări, iar dintre satele comunei, în satul Tupilați sunt 40 de „oșteni”. *Iubite frate părinte. Muncești din greu, dar cu frumos succes la înaintarea Oastei lui Isus. Am avut până acum 250 de ostași din parohia mea,.... din Tupilați am înrolat 40 de oșteni.*⁴²⁸

La ultimul recensământ efectuat în anul 2021, din totalul populației de 1843 de locuitori. 94,95 % erau de religie ortodoxă, 1,68 % adventiști. 1,255% penticostali, 0,11 % alte confesiuni și 2,01 % necunoscută. Statul român este un stat laic, România nu are o religie de stat conform articolului 22, alineatul 5, din Constituția României din anul 1991. Cultele religioase sunt autonome față de stat, iar România garantează libertatea religioasă. Pe lângă creștinii ortodocși, care sunt majoritari, la nivelul comunei Găgești, mai sunt și alte două confesiuni religioase:

a. în satul Peicani, confesiunea, „Adventiști de ziua a șaptea”, cult care a reușit construcția unei biserici impunătoare în satul Peicani în anul 2002, unde vin să se roage în fiecare sâmbătă, un număr de aproximativ 16 persoane, adepți ai acestei religii, din satul Peicani cât și din satele vecine. Acest cult îl găsim prezent în sat încă din anul 1939, conform procesului verbal din data de 24 iunie 1939, întocmit de protoiereul județului Fălciu la biserica din Peicani unde menționează acest lucru.

b. în satul Găgești, funcționează cultul „Penticostal”, existând o biserică unde, în fiecare duminică, vin să se roage câțiva adepți ai acestui cult, atât din satul Găgești cât și din satele din jur.

Biserica Adventistă Peicani

⁴²⁸ Articol preluat din „Vutcănenii”,

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=925652059606320&set=a.563201902518006&type=3>